

NOVI PREDLOG KONFERENCE SINDIKATA

Obravnava spornega 18. člena

Kot smo že poročali, so se 14. marca 1979 sestali člani konference osnovnih organizacij sindikata Litostroja na svoji sedmi redni seji. Osrednja točka dnevnega reda pa je bila ponovna razprava o samoupravnem sporazumu o izkoriščanju sredstev skupne porabe za druge namene.

Tudi ta samoupravni sporazum smo, tako kot ostale usklajevali v dokaj poglobljeni in intenzivni razpravi na zborih delavcev in ga v novembru preteklega leta sprejeli za zrelega in ustreznega za dokončni sprejem na referendumu.

Znano nam je, da 26. decembra 1978 referendum o tem dokumentu ni v celoti uspel in tako samoupravni sporazum ni bil sprejet v TOZD Proizvodnja obdelancev in TOZD Montaža. Ker gre tu za samoupravni sporazum, ki vsebuje določila o politiki in načinu skupnega razporejanja sredstev skupne porabe za druge namene, ni sprejet tudi za tiste tozde, ki so ga sicer na referendumu ugodno izglasovali.

Tak izid referenduma nas je v naši bogati samoupravni praksi močno presenetil, saj smo v skoraj trideset let trajajočem razvoju našega samoupravljanja tokrat prvič v postopku sprejemanja samoupravnih aktov na referendumu doživeli, da nek akt ni bil sprejet.

V bistvu gre za 18. člen tega samoupravnega sporazuma, ki je predvideval, da se dosedanje 50-odstotno regresiranje stanarine za samce po dveh letih bivanja v samskem domu ukine, samci pa bi potem plačevali ekonomsko najemnino. Razprava o tem spornem členu še pred referendumom je sicer potekala usklajeno, vendar kaže, da se prav prizadeji stanovalci naših samskih domov s tako oblikovanim 18. členom niso strinjali, kar je vplivalo tudi na izid referenduma. Osvetlino še ostala dejstva, kot so: socialni položaj predvsem mladih sodelavcev in sodelavk, ki se vključujejo v proizvodne procese, dejstvo, da samci posebej in organizirano niso razpravljali in izrazili svojih stališč, sorazmerno visoka predlagana ekonomska cena za samsko ležišče, velik skok in obremenitev samcev, če bi morali naenkrat plačevati ekonomsko najemnino itd. Vsa ta dejstva nas prepričujejo, da dokument v svojem 18. členu ni bil dovolj analize z vseh vidikov, kar je pogojevalo ugotovljeni izid referenduma.

Konferenca je v razpravi v največji možni meri osvetlila navedena dejstva in pri tem ugotovila, da je regresiranje najemnine v samskih domovih še naprej nujno, vendar v nekoliko drugačni obliki in kot socialno-ekonomska pomoč za vse tiste mlade sodelavce, stanujoče v samskih domovih, ki se v okviru prvih let dela ustalijo in formirajo, obenem pa v tem času pridobijo ustrezen osební dohodek. To regresiranje bi še naprej obstajalo, bilo pa bi vezano na večji ali manjši osebni dohodek posameznika.

V razpravi se je tudi pokazalo veliko prizadevanje članov konference za objektivno in ustrezno rešitev tega problema, še posebno z vidika precejšnjega pomanjkanja kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev za proizvodne tozde.

Ob koncu razprave je bil soglasno sprejet nov osnutek besedila 18. člena samoupravnega sporazuma o koriščenju sredstev skupne porabe, kar pa še ni njegova dokončna oblika, temveč najširša nadaljnja razprava v tozidih in usklajevanje določi temu členu ustrezno vsebino.

Konferenca je sprejela tako besedilo osnutka 18. člena:

»Iz sklada skupne porabe se regresira najemnina za samske domove delovne organizacije Ti-

tovi zavodi Litostroj tako, da uporabnik ležišča prispeva 50 % od ekonomske cene ležišča, 50 % pa regresira TOZD oziroma DS, v kateri je delavec zaposlen.

To regresiranje je za vse delavce, ki se zaposlijo v delovni organizaciji Litostroj prvič in traja 2 leti.

Po dveh letih zaposlitve pa regresiramo uporabnika ležišča odvisno od njegovih osebnih dohodkov, in sicer:

— 50 % regresiranje TOZD/DS pri OD do 6.000,00 din

— 25 % regresiranje TOZD/DS pri OD do 8.000,00 din

— Vsi ostali uporabniki z OD nad 8.000,00 din pa plačujejo ekonomsko najemnino.

Za osnovo OD koristnika za regresiranje se vzame povprečni OD uporabnika za dobo 10 mesecev preteklega leta in velja za naslednje koledarsko leto.

V temeljnih organizacijah je razprava o novem 18. členu, ki ga je predlagala konferenca osnovnih organizacij sindikata, že stekla. To je ugotovilo predsedstvo konference osnovnih organizacij sindikata, na svoji 67. redni seji 22. 2. 1979, saj so vsi predsedniki osnovnih organizacij sindikatov v TOZD že imeli oblikovana stališča svojih sredin, ki so jih združili ter oblikovali in sprejeli nove možne predloge za oblikovanje 18. člena.

Predsedstvo predlaga, da je višina regresiranja v samskih domovih odvisna samo od osebnega dohodka stanovalca, in sicer:

1. Da uporabnik ležišča z osebnim dohodkom do 6.000 din prispeva 50 % od ekonomske cene ležišča, 50 % pa regresira TOZD/DS.

2. Da uporabnik ležišča z osebnim dohodkom od 6.000 do 8.000 din prispeva 75 % od ekonomske cene ležišča, 25 % pa regresira TOZD/DS.

3. Da vsi uporabniki ležišč z osebnimi prejemki nad 8.000 din plačajo polno ceno.

4. Osnova za plačevanje najemnine oziroma regresiranja so povprečni osebni dohodki preteklega leta.

5. Iz podatkov povprečnega OD v letu 1978 bi bilo regresiranje v samskih domovih v letu 1979 tako:

— z OD do 6.000 din je 435 stanovalcev in regresira TOZD/DS—50 %,

— z OD od 6.000—8.000 din so 104 stanovalci in regresira TOZD/DS—25 %,

— z OD nad 8.000 din je 14 stanovalcev in plačajo polno ceno.

Razprava seveda s temi novimi predlogi še ni zaključena, predvsem bi jo bilo potrebno intenzivneje voditi v vseh tistih sredinah, kjer je največ stanovalcev samskih domov, pa seveda tudi v tistih tozidih, kjer namestijo zaposliti več mladih kvalificiranih delavcev.

Bojimo se lahko le, da se razprava ne bi izrodila v eno ali drugo skrajnost, kar bi lahko vplivalo na izid ponovnega referenduma.

K. Gornik

Za Kumrovec

Že dalj časa med članstvom ZK Jugoslavije poteka akcija za zbiranje prostovoljnih prispevkov za dograditev političnega centra v Kumrovcu, v katerem bi se marksistično usposabljali člani Zveze komunistov, ki naj bi prevzeli najodgovornejše funkcije tako v vrstah Zveze komunistov, kot tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih.

Predsedstvo CK ZK Jugoslavije se je odločilo, da se drugi del izgradnje politične šole dogradi izključno s prostovoljnimi prispevki članov Zveze komunistov, delovnih ljudi in občanov. Projekti in načrti so že pripravljeni. Celotna investicija je predvidena v višini okrog 20 starih milijard dinarjev.

Da bi politična akcija stekla in organizirano potekala, je bil izvršen po republikah razrez višine potrebnih finančnih sredstev. Zveza komunistov Slovenije je prevzela obveznost, da zbere vsaj eno milijardo dinarjev (starih).

Kljub temu, da je akcija resnično prostovoljna, pričakujemo, da bo zbiranje sredstev dobilo kar najširši obseg in zajelo celotno članstvo ZK.

V drugi fazi zbiranja naj bi komunisti sprožili akcijo tudi med ostalimi delovnimi ljudmi in družbenopolitičnimi aktivisti. Če bi akcija potekala samo med članstvom Zveze komunistov, bi bilo potrebno, da vsak član ZK prispeva do 100 din. Pričakujemo, da bo akcija potekala tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah, zato je vsak prispevek dobrodošel, služil pa bo za čim hitrejšo in popolnejšo izgradnjo šole.

Prostovoljne prispevke naj bi nakazali na račun Mestne konference ZKS z oznako »Za Kumrovec«. Pripisati je potrebno tudi, katera osnovna organizacija nakazuje prispevek. Prostovoljni prispevki se lahko zbirajo tudi tako, da se člani Zveze komunistov obvežejo, da bodo prispevali svoj prispevek v obrokih. Za prispevek veljajo tudi kuponi obveznic posojila za ceste in druge denarne listine, izplačljive v letu 1979.

Zveza komunistov Slovenije se vključuje s to akcijo za dokončanje izgradnje šole v Kumrovcu skupaj z ostalimi republikami zelo uspešno, čeprav je v drugih republikah akcija stekla v začetku bolj hitro. Trenutno stanje kaže na uspešno zbiranje prostovoljnih prispevkov v prvi fazi.

Marjan SIGULIN

Seminar za mlade družbenopolitične delavce

Komisija za idejnopolično delo in usposabljanje pri koordinacijskem svetu ZSMS Titovi zavodi Litostroj je organizirala seminar za člane predsedstva ZSMS. Seminarja, ki je bil 2., 3. in 4. marca v Mladinskem domu v Bohinju se je udeležilo 68 slušateljev. Prispeli smo z avtobusom v petek ob 18. uri, se dogovorili o poteku seminarja in o načinu vodenja, po večerji pa smo imeli spoznavni večer, saj se povečini nismo poznali. To je tudi pričalo, da se je tega seminarja udeležilo veliko novih članov ZSMS.

V soboto smo imeli prvo predavanje »Usmeritev in organiziranost ZSMS po X. kongresu«, predaval pa nam je predsednik konference delavcev pri republiški konferenci ZSMS tovariš Bojan Butolen. V uvodnem delu nam je podal usmeritev ZSMS po X. kongresu. Ta uvod je bil preveč teoretičen, pogrešali smo primerjavo na praktičnih primerih. Predavatelj nas je opozoril, da po sprejetju zakona o združenem delu še ni zaživel nagrajevanje po delu, svobodna menjava dela, planiranje, samoupravno konstituiranje in dohodkovni odnosi. V nadaljevanju smo se podrobno seznanili z organiziranostjo v ZSMS:

- ustanovitev in organiziranost OO ZSMS,
- koordinacijski sveti ZSMS kot posvetovalna in koordinacijska telesa med OO ZSMS,
- povezovanje OO ZSMS s konferenco mladih delavcev na občinski ravni,
- nestalne oblike akcijskega povezovanja — problemske konference.

Predavatelj je poudaril, da je v našem akcijskem programu potrebno posvetiti največ našega dela problemskim konferencam z naslednjimi temami:

- oblikovanje zavesti mladih za večjo storilnost,
- položaj delavke v združenem delu (odnos med spoloma),
- proces vzgoje in izobraževanja ter poklicnega usmerjanja (tvornejše sodelovanje pri sprejemu zakona o usmerjenem izobraževanju),
- stanovanjska problematika (vprašanje varčevanja in soudeležba pri pridobitvi družbenega stanovanja),
- vključevanje in povezovanje študentov z organizacijami združenega dela,
- tvorna razprava pri ključnih računih,
- stališče do sindikalne liste ter sodelovanje in vloga ZSMS v sindikatu.

V razpravi smo se s konkretnimi primeri iz naše prakse pričeli, da je taka akcijska usmeritev našega delovanja nujno potrebna.

Tema drugega predavanja je bila »Ljudska obramba in družbena samozaščita«. Predavatelj Hinko Bratuš-Oki, svetovalec sekretarja pri republiškem sekretariatu za notranje zadeve, nam je v uvodnih mestih orisal vlogo ljudske obrambe in družbene samozaščite od narodnoosvobodilne borbe do začetka samoupravljanja. V nadaljevanju nas je opozoril na konkretne primere, kjer stopajo v funkcijo družbena samozaščita in ljudska obramba. Predavanje je bilo obširno in je

temeljilo predvsem na konkretnih primerih, ki jih srečujemo v praksi.

Predavanje o vlogi Jugoslavije in njenih mednarodnih odnosih nam je pripravil novinar RTV Ljubljana Ludvik Škoberne. Beseda je tekla predvsem o trenutnem svetovnem vojaškem položaju in kriznih žariščih, premalo pa je bila poudarjena vloga Jugoslavije oziroma njen odnos do teh kriznih žarišč.

Sekretar KS ZSMS Litostroj tovariš Anderlič je govoril o pomenu mladinskih delovnih akcij in brigad. Seznanil nas je tudi s programom mladinskih delovnih akcij v letu 1979, katerih se bodo udeležili naši mladinci in mladinke. Po tem uvodnem delu pa nam je predsednik OO ZSMS TOZD Prodaja tovariš Zadnikar predvajal film o mladinski delovni akciji Šamac—Sarajevo. S tem je bil sobotni del predavanj končan.

V nedeljo nam je o planu in njegovem izvrševanju predaval tovariš Zvonimir Volfand iz TOZD PUM.

V uvodnem delu predavanja nam je podal vlogo in pomen planiranja. Za boljše razumevanje nam je razložil potek pridobivanja celotnega prihodka v TOZD PUM in potem primerjal s celotno delovno organizacijo. S pomočjo sheme nas je seznanil s delitvijo celotnega prihodka. Poudaril je, kje obstajajo možnosti za zvečanje produktivnosti in zmanjšanje stroškov, ki neposredno vplivajo na višino čistega dohodka.

Politične organizacije, med njimi tudi ZSMS, bi morale biti glavni nosilec za izboljšanje produktivnosti v naši delovni organizaciji.

Po tem predavanju smo imeli razgovor z našimi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov, ki so jih zastopali tovariši Živkovič, Gregorič, Krošelj in Sigulin. V razgovoru je bilo največ razgovorov posvečenih stanovanjski politiki, dohodkovnim odnosom med tozdi, delovni zavesti mladih, predvsem komunistov, organizacijski ureditvi v celotni delovni organizaciji, odgovornosti posameznikov pri izvrševanju plana. Največ razgovorov je bilo posvečenih tematici, kako naj mladi vplivajo na izboljšanje produktivnosti in samoupravnih odnosov.

Iz ankete, ki smo jo izpeljali na samem seminarju smo ugotovili, da je bil seminar uspešen, vendar bi morali posvetiti več časa razpravam po posameznih predavanjih. Nekatera predavanja so bila tudi preveč teoretično podana. Organizacijsko tehnična stran seminarja je bila zadovoljliva, prav tako tudi disciplina in delovni elan, s tem pa ni rečeno, da ne bi bilo lahko še boljše.

Seminar je kljub omenjenim pomanjkljivostim dosegel svoj namen in dal udeležencem jasna izhodišča za nadaljnje delo v osnovnih organizacijah ZSMS.

Cirila Rozman

USMERJENA STANOVANJSKA IZGRADNJA

V četrtek 22. februarja je bil v Litostroju informativni razgovor med predstavniki Litostroja in odgovornimi predstavniki občine Ljubljana—Šiška o nadaljnji usmeritvi stanovanjske izgradnje v Litostroju. Prisotni (Franc Dejak, predsednik Skupščine občine Šiška, Franc Hribar, sekretar Občinskega komiteja ZKS Šiška, Vukašin Lutovac, predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije ter predstavniki komunalne, stanovanjske skupnosti in Standard investa) so dali svojo podporo usmeritvam in prizadevanjem Litostroja za nadaljnjo stanovanjsko politiko in izgradnjo, ki temelji na ustreznih družbenih dokumentih. Več o tem bomo napisali v naslednji številki (foto: J. Žlebnik)

KAKO SMO GOSPODARILI V LETU 1978, GLEDANO SKOZI KAZALCE USPEŠNOSTI POSLOVANJA

Dokaj uspešni

Da bi delavci smotrno in racionalno odločali o dohodku svoje organizacije, morajo nenehno spremljati rezultate svojega dela in rezultate delovne organizacije, v kateri združujejo svoje delo in sredstva, jih primerjati z rezultati, ki so jih dosegli v preteklem obdobju, ter s cilji in nalogami, določenimi v svojih planih.

Zakon o združenem delu predvideva, da delavci spremljajo osem kazalcev gospodarjenja v TOZD, s katerimi morajo biti seznanjeni, da lahko odločajo o rezultatih svojega dela.

Delovna organizacija Litostroj pridobiva v svojih temeljnih organizacijah dohodek v pretežni meri s skupnimi proizvodi, zato si bomo ogledali rezultate delovne organizacije, dosežene v letu 1978 in jih primerjali z letom 1977, srednjeročnim načrtom in planom za leto 1978. Interne informacije za mesec marec pa so prikazale iste kazalce gospodarjenja po temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

Primerjalna tabela

	realiz. 1977	sr. plan 1976—80 v l. 1978	plan 1978	realiz. 1978	4:1	4:2	4:3
	1	2	3	4	5	6	7
1. Dohodek na del.	137.399	172.288	172.288	199.355	145	116	116
2. Dohodek v primer. s povpreč. uporabl. poslov. sredstvi	54	63,3	63,3	74	137	117	117
3. Čisti doh. na del.	109.610	128.670	128.670	143.058	131	111	111
4. Akumul. v primer. z dohodkom	14	13,2	13,2	11	79	83	83
5. Akumul. v primer. s čistim dohod.	17	10,8	10,8	15	88	139	139
6. Akumul. v primer. s povpr. uporabl. poslov. sredstvi	7	8,4	8,4	8	114	95	95
7. OD in sredstva za skup. por. na del	96.353	114.830	114.830	129.976	135	113	113
8. Čisti oseb. doh. na del. (mes.)	5.605	5.872	5.872	6.125	109	104	104

V letu 1978 je bil dosežen dohodek na delavca 199.354, kar je za 45% več kot leta 1977, 16% več kot predvideva srednjeročni načrt in plan za leto 1978.

Dohodek v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (osnovnimi in obratnimi) je dosežen s 74%, kar predstavlja odstotek donosnosti (rentabilnost), ki je v primerjavi z letom 1977 za 37% večji, v primerjavi s srednjeročnim planom in gospodarskim načrtom za leto 1978 pa večji za 17%.

Čisti dohodek na delavca je bil 143.058 din, kar predstavlja 37-odstotno povečanje v primerjavi z letom 1977, glede na srednjeročni plan in plan za leto 1978 pa je večji za 17%.

Akumulativnost v primerjavi s čistim dohodkom je nekoliko boljša, saj znaša za leto 1978 15 odst., kar predstavlja v primerjavi z letom 1977 88%, srednjeročni plan in plan 1978 pa smo presegli za 39%.

Akumulativnost v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi smo dosegli z 8% kar predstavlja v primerjavi z letom 1977 preseg za 14%, vendar glede na srednjeročni plan in plan 1978 samo 95%.

Osební dohodki in sredstva za skupno porabo na delavca so znašali v letu 1978 129.976 din, kar je za 35% več kot v letu 1977 in za 13% več, kot je določeno v srednjeročnem planu in planu za leto 1978. V skladu skupne pora-

be smo pokrili stroške toplega obroka za 2 leti, in sicer za leto 1978 in za leto 1979.

Čisti osebni dohodek na delavca je bil v preteklem letu povprečno 6.125 din, kar je za 9% več kot leta 1977 in za 4% več kot je predvideval srednjeročni načrt in plan 1978.

V letu 1978 smo imeli zaposlene povprečno samo 4 delavce več, kar kaže, da smo skoraj z istim številom delavcev ustvarili dosti večji dohodek in dvignili produktivnost.

Povprečno uporabljena poslovna sredstva na delavca so se dvignila v letu 1978 za 8% v primerjavi z letom 1977. To se pravi, da smo s povečanimi poslovnimi sredstvi za 8% dosegli za 45% večji dohodek, kar je zelo ugodno v pogledu rentabilnosti poslovanja.

Če primerjamo ustvarjeno akumulacijo z uporabljenimi poslovnimi sredstvi, vidimo, da smo poslovali dokaj rentabilno, vendar akumulacija v primerjavi z dohodkom in čistim dohodkom raste počasneje, kar pomeni, da hitreje naraščajo družbene obveznosti.

Pozitivno je tudi to, da smo v preteklem letu v primerjavi z letom 1977 zvišali sredstva za investicije na delavca za 34%.

Tudi v pogledu zaposlovanja smo dosegli le 96% predvidenih delavcev v letu 1978, saj smo imeli povprečno zaposlene samo 4 delavce več kot leta 1977.

Ob zaključku obravnave vidimo, da smo poslovali v letu 1978 uspešno in so rezultati v delovni organizaciji tudi v skladu z družbenimi resolucijami in smernicami, saj skupna poraba in osebni dohodki rastejo počasneje kot dohodek.

Poudariti pa moramo naslednje pomanjkljivosti, ki nam onemogočajo doseganje še boljših rezultatov:

— proizvodni proces se prepočasi odvija in tako veže sredstva, saj smo dali za obresti obratnih sredstev 3,3 milijarde starih din;

— tudi režijski stroški niso v sorazmerju z realizacijo in stalno prekomerno naraščajo;

— udeležba TOZD v procesu skupnega proizvoda po vrednosti še ne vpliva zadovoljivo na skupne rezultate dela.

Stalno analiziranje doseženih rezultatov gospodarjenja, s katerim mora biti seznanjeno vodstvo, vsi delavci, samoupravni organi in družbenopolitične organizacije, bo dalo kazalcem pravo vrednost in v primeru slabih rezultatov pravočasno opozorilo za ukrepanje in izboljšanje nastalega stanja.

B. Tertnik

Člani predsedstva CK ZKJ na sestanku osnovne organizacije ZK TOZD PUM (foto: B. Jereb)

OBISKALA NAS JE ŠTUDIJSKA SKUPINA CK ZKJ

Odkrito in delovno

Študijska skupina centralnega komiteja ZKJ je pod vodstvom tovariša Ilijaza Kurteshija obiskala Slovenijo in se seznanila s konkretnimi razmerami v Novem mestu, Kopru in Ljubljani. Skupina, ki jo je spremljal izvršni sekretar predsedstva CK ZKS tovariš Martin Mlinar, je bila najprej v Novem mestu, kjer se je sestala s komunisti delovne organizacije Krke, na Otočcu pa je bil še sestanek s političnim aktivom Dolenjske in Bele krajine.

Naslednji dan so si ogledali koprsko Luko, člani skupine pa so se tudi podrobno zanimali za njen materialni in samoupravni položaj ter se udeležili še seje medobčinskega sveta ZK.

V Ljubljani se je delovna skupina najprej pogovarjala s predstavniki republiškega izvršnega sveta, gospodarske zbornice in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Pogovarjali so se predvsem o tekočih gospodarskih problemih in se posebej dotaknili preobrazbe bančništva.

Gostje so 7. marca ob 15. uri obiskali tudi Litostroj, in sicer OOKZ TOZD Proizvodnja ulitkov in modelov. Za obisk v naši temeljni organizaciji so se odločili na predlog mestne in občinske konference ZK, katerih predstavniki so tudi sodelovali na tem sestanku. Komunisti tozda Proizvodnja ulitkov in modelov smo preuredili jedilnico v začasno dvorano, kjer je bil sestanek. Za ta kraj smo se odločili zato, ker so vsi sestanki naše OO ZK prav tu, in drugič zato, da se je sestanek odvijal res v bazi, to je tam, kjer se je študijska skupina tudi želela pogovarjati.

V uvodnem nagovoru je sekretar OO ZK TOZD PUM tovariš Franc Kostevc na kratko opisal osnovne karakteristike dela in sestavo OO ter podal krajši pregled dela osnovne organizacije v preteklosti.

V strnjenih besedah je podal oceno in opis dela vseh družbenopolitičnih organizacij in vodstva ob akciji zaključnih računov in družbenopolitičnega delovanja v TOZD.

Nato je tovariš Kržišnik seznanil goste z našo delovno organizacijo in njenim položajem v slovenski in jugoslovanski strojegradnji, kakor tudi s stanjem in aktivnostjo Litostroja pri utrjevanju našega gospodarstva.

Tovariš Volfand je seznanil goste s proizvodnim programom TOZD Proizvodnja ulitkov in modelov ter s položajem v temeljni organizaciji, kakor tudi z organizacijsko povezanostjo tozdv v delovni organizaciji (na gospodarskem, posebno pa še na investicijskem področju).

Tovariš Kurteshi je nato v imenu študijske skupine pozdravil vse prisotne komuniste in razložil namen tega delovnega sestanka. Poudaril je, da si želijo

z neposrednim stikom spoznati delo osnovnih organizacij in s tem spoznati dobre in slabe strani delovanja OOKZ v neposrednih celicah dela, to je v tozdi.

Razprava sama je potekala tako kot na običajnih sestankih, v sproščenem razgovoru. Gostje so postavljali vprašanja, naši člani ZK pa so nanje odgovarjali. Dotaknili smo se za Litostroj zelo pomembnih tem.

Zelo pozitivno je odjeknila ugotovitev, da so vsi proizvodi, ki jih izdelujemo v naši delovni organizaciji, projektirani in izdelani skoraj v celoti brez sodelovanja s tujimi partnerji. Govorili smo tudi o dohodkovni povezanosti med tozdi in delovnimi skupnostima ter o načelih sovlaganja v investicijske objekte. Posebno pozornost so posvetili nagrajevanju, ki je uveljavljeno v naši delovni organizaciji in katerega ravno sedaj izpopolnjujemo.

Veliko smo se pogovarjali o izobraževanju. Posebno pozornost je vzbudila razprava o vlogi in pomenu našega Izbrazovalnega centra.

Gostom smo posredovali problematiko poslovanja TOZD PUM in DO Litostroj na povsem enak način, kot je to bilo pri lastnih obravnavah sedaj aktualne gospodarske problematike. Bili smo zadovoljni, da smo s tako visokega nivoja prejeli ugodno oceno o našem načinu obravnavanja posebne problematike. S tem smo dobili potrditev, da v Litostroju pravilno delamo.

Sproščen in povsem neposreden razgovor in zadovoljstvo gostov s posredovanimi informacijami nam je potrdil prepričanje, da smo tako glede poznavanja aktualne družbenoekonomske problematike in njene zahtevnosti, kot tudi glede vsebine in načinov reševanja zahtev družbene preobrazbe na pravilni poti. Ta pot nam je začrtana s kongresnimi stališči in nam bo spodbuda za nadaljevanje dela v tej smeri in argument za nadaljnja enako intenzivna prizadevanja.

V razpravi so sodelovali tudi člani ZK iz drugih tozdv Litostroja, zato so vse ugodne ocene, ki so jih gostje izrekli, ocena za naša nadaljnja skupna prizadevanja in dosežene rezultate. Vsem morajo biti tudi v spodbudo, da nadaljujemo po začrtani poti.

F. Kostevc

Direktor—delavski svet—osnovna organizacija ZK

(Nadaljevanje iz prejšnje štev.)

SAMOUPRAVLJANJE IN ZVEZA KOMUNISTOV

Ko so komunisti Jugoslavije med oboroženo revolucijo osvojili politično oblast in izpeljali spremembe v lastninskih odnosih, tega niso razumeli kot konec revolucije. Zaradi stališča, da mora revolucija zagotoviti delovnemu človeku popolno nadzorstvo nad pogoji in rezultati dela, je z uvedbo samoupravljanja, ki ni bila posledica odločitve partije, ampak niza objektivnih okoliščin, pričela radikalno spreminjati svoj odnos do oblasti in do delavskega razreda. Izvirna revolucija in relativno nagel prehod od sistema administrativnega socializma na delavsko in družbeno samoupravljanje sta onemogočila, da bi se partija revolucionarnega tipa sprevrgla v skrajno obliko partije družbenega reda. Spopad s stali-

nizmom je preprečil, da bi sprejeli tak model partije, čeprav so se v naši praksi pojavljale težnje, ki so videle možnost njenega delovanja edino v partiji »trde roke«.

V dokumentih 6. kongresa (1952) je zapisano, da v razmerah uvajanja samoupravljanja KPJ oziroma ZKS ni več dejavnik, ki neposredno prinaša odločitve, ampak da deluje »predvsem s prepričevanjem«. V praksi je ta opredelitev vloge ZK dobila različne razloge. Po eni strani so to pojmovali kot prepoved političnega vmešavanja partije v odločanja državnih in samoupravnih organov, po drugi strani pa so ne vmešavanja partije izvajali s stališča, da je samoupravljanje spontan proces ter da so odločitve delovnih ljudi že same po sebi socialistične in razredne.

Zagovorniki trde roke pa v praksi niso mogli sprejeti teze o nevmešavanju partije oziroma o

distanciranju partije od oblasti. Program ZKJ je vlogo partije opredelil kot dejavnik, ki je vse manjši dejavnik oblasti in vse bolj faktor pospeševanja socialistične zavesti delovnih množic. Kljub tej, v bistvu pravilni opredelitvi vloge, pa so se v praksi do X. kongresa pojavljale različne interpretacije, kar je bila nedvomno posledica razmerja razrednih sil družbe. Tehnobirokratsko pojmovanje je vlogo ZK omejilo na regulatorja splošnih družbenih zadev in na idejnopolično usmerjanje članstva brez vmešavanja v konkretna vprašanja delovnih organizacij. Vsa ta vprašanja so prikazovali kot strokovne in tehnične probleme, ki vodijo v izključno pristojnost samostojnih organov upravljanja. Za to pristojnostjo pa se je skrivala dejanska premoč aparata upravljanja in njegov dejanski monopol o odločanju.

Nadaljevanje na str. 6

Nova in lepa

Za nami je dolgo obdobje negotovosti, ki je kot senca viselo nad delavci Litostroja, kadarkoli je nanesel pogovor o novi ambulanti.

Sele 1. marca 1978 se je ta negotovost spremenila v stvarnost, ko je zabrnel stroj, ki je začel kopati temelje. Danes, komaj nekaj dni po otvoritvi, ko delo v novi ambulanti že skoraj normalno poteka, pa ne smemo pozabiti tudi na napore ljudi, ki so po službeni dolžnosti in tudi z osebnim prizadevanjem veliko pripomogli k rešitvi tega problema.

Naša odločitev o gradnji ambulante ni slonela na želji, da bi dobili novo moderno zgradbo, ki bi bila kot okras med 30 let starimi litostrojskimi objekti, pač pa je bila to nujna potreba, da naš delavec, ki dela pod težkimi delovnimi pogoji, dobi zdravniško pomoč v normalnih pogojih in prostorih.

Ne moremo mimo tega, da ne bi omenili službe in ljudi, ki so vodili negotovi boj za pridobitve vseh potrebnih dokumentov za gradnjo. Za izgradnjo ambulante je bilo zadolženo vodstvo in služba v TOZD IVET, glavni nosilci pa so bili tovariši Anton Zupančič, Nikola Jug in Božo Boštjančič. Priznanje in zahvala pa velja tudi ostalim sodelavcem tozda IVET in delovni organizaciji.

Tako, dobili smo res lep in kvalitetno zgrajen objekt, na katerega smo lahko ponosni. Ugotovimo lahko, da je bil prispevek delavcev Litostroja smotrno naložen. V bodoče pa se moramo zavedati tudi odgovornosti in obveznosti, da ta objekt, ki je naša last, obvarujemo in zanj skrbimo, da bo tak kot je, tudi ostal.

Sleheri Litostrojčan, ki bo našo ambulanto obiskal mora imeti občutek, da je to njegova last, ki jo mora varovat kot svojo privatno lastnino.

M. Podbevšek

IZGRADNJA LITOSTROJSKE OBRATNE AMBULANTE

Izgradnjo litostrojske ambulante seže že v leto 1963. Že takrat in za tisto razvojno stopnjo smo imeli projekt za ambulanto ter lokacijsko dovoljenje. Stala naj bi na prostoru nasproti poslovne zgradbe oziroma za obstoječim spomenikom. Toda zaradi finančne situacije v tovarni smo morali načrtovano izgradnjo ambulante odložiti. Ta odločitev je trajala vse do leta 1976. Zaradi slabih pogojev dela in nenehnih popravil prostorov, v katerih se je vse do sedaj nahajala obratna ambulanta, so družbenopolitične organizacije, samoupravni organi in strokovne službe sprožile akcijo za izgradnjo nove stavbe. Tako 17. marca 1976 zasledimo sklep upravnega odbora in delavskega sveta o financiranju nove obratne ambulante. Strokovna služba je takoj pristopila k naročitvi projektnih zasnov in idejnega projekta. Idejni projekt je bil predložen v petih variantah, glede na finančno zmožnost pa smo izbrali tak projekt, ki tudi finančno ustreza Litostroju. Na istem mestu smo si pridobili lokacijsko odločbo in Splošni projektivni biro je začel izdelovati glavni projekt. V tem obdobju so se začele tudi prve težave. Uprava za ljudsko obrambo je zahtevala, da se v ambulanti zgradi zaklonišče za 40 oseb, čeprav je neadaptirano obstoječe zaklonišče oddaljeno le dobrih 20 metrov.

Že leta 1974 so bili izdelani projekti in sprejet srednjeročni plan adaptacije zaklonišča. Pri odgovornih tovariših ni bilo poslušnosti takrat, ko smo jim dokazovali, da bomo ambulanto gradili z lastnimi sredstvi ter s prispevkom delavcev z delom na prosti soboto. Zato smo morali naknadno naročiti projekt zaklonišča in iskati dodatni milijon ND. V tem obdobju so se pojavile tudi težnje po razširitvi Litostroja in gradnji novih objektov ter sprememba zazidalnega načrta Litostroja. Zato lokacija ambulante na prostoru, ki je bil z lokacijsko odločbo že določen, ni bila več izvedljiva. Začeli smo iskati

novi lokaciji in s tem se je začel popolnoma nov postopek za pridobitev lokacijske odločbe. Po vsestranskih študijah in ogledih, kje bi bila možna lokacija za novo ambulanto, smo se odločili za današnjo lokacijo.

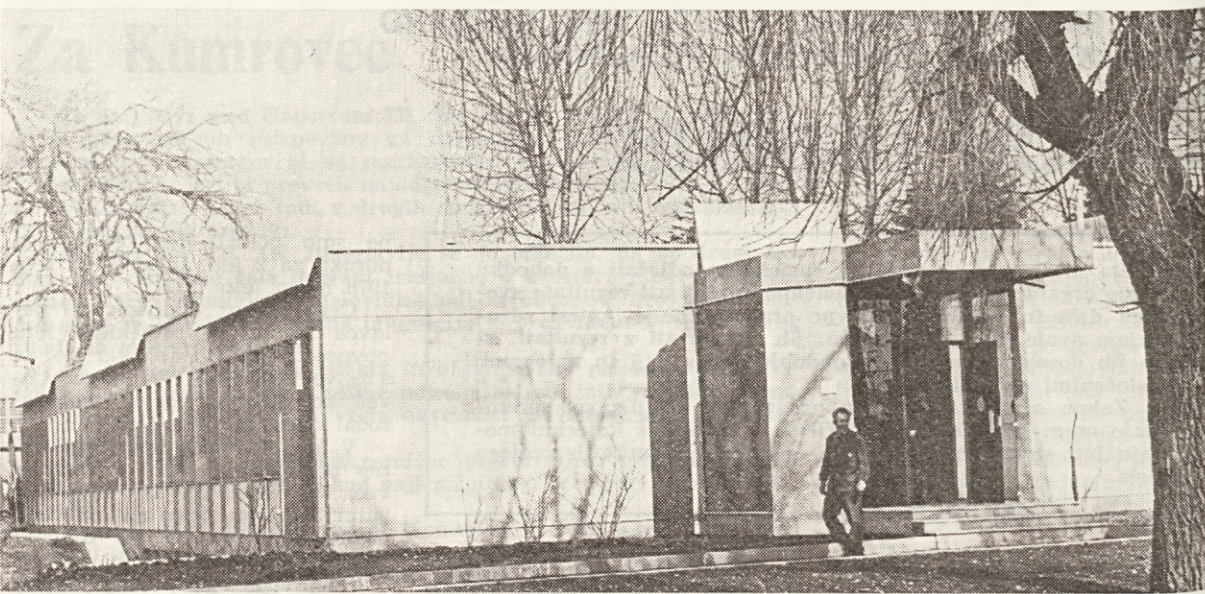
Ko smo upravne organe SOB Ljubljana-Siška zaprosili za spremembo lokacije, so le-ti ugotovili, da je ta prostor po GUP določen za športno in parkovno ureditev. Zato smo morali zaprositi Ljubljanski urbanistični zavod za izdelavo projekta športnih in parkovnih ureditev, v katerega so vključili tudi objekt nove obratne ambulante.

Ravno tako smo morali ponovno iskati vsa soglasja in po precej dolgi čakalni dobi smo konec leta 1977 dobili lokacijsko odločbo. V tem času je bil dokončan tudi glavni projekt in začeli smo pridobivati soglasja k projektu za gradbeno dovoljenje. 16. februarja 1978 smo končno dobili tudi gradbeno dovoljenje in 1. marca so zasadili prvo lopato za novo obratno ambulanto.

Istčasno s postopkom pridobivanja dovoljenj smo formirali

Na slovesni otvoritvi je spregovoril predsednik konference OO sindikata tovariš Miro Podbevšek (foto: J. Jereb)

Naša nova ambulanta (foto: J. Jereb)

tud finančno konstrukcijo za objekt. Finančna konstrukcija je bila sestavljena iz 2,3 milijona din kredita Ljubljanske stanovanjske banke, iz sklada skupne porabe smo po zaključnem računu za leto 1976 izločili 6,8 milijona din, približno 1 milijon din pa smo pridobili s prostovoljnim delom delavcev dveh prostih sobot.

Izgradnjo objekta smo zaupali GP »Megrad« in danes, ko je objekt končan, lahko rečemo, da je zgrajen zelo kvalitetno in glede na dodatne težave okoli raznih priključkov sorazmerno hitro. Izdelati je bilo treba namreč še projekte zunanjih instalacij in jih tudi izvesti. Ker je bil rok izredno kratek, v tem času ni bilo možno izvesti vsega, zato se je tudi rok predaje objekta, ki je bil določen za 29. november 1978, zavlekel do 15. januarja 1979, ko je bil izvršen tehnični pregled nove obratne ambulante.

Objekt obratne ambulante ima ordinacijo za preventivo, dve ordinaciji za kurativo, dve zobni ordinaciji, dva prostora za zobno tehniko, prostor za fizioterapijo, dva laboratorija za odvzem urina in krvi, garderobo s tušem, dva prostora za skladišče sanitetnega materiala, sanitarije in zaklonišče za 40 oseb. V objektu so še prostori za službo varstva pri delu. Objekt je funkcionalno zasnovan tako, da omogoča tudi do 5000 pregledov na leto.

Objekt ima približno 800 kv. m uporabnih prostorov, arhitektonsko je atrij z izrazitimi fasadnimi ploščami, ki oblikujejo arhitektonsko obliko.

Vsekakor je pozitivno tudi to, da zgradba stoji v prijetnem okolju in se zelo lepo sklada z okolico.

Notranjost obratne ambulante je popolnoma opremljena. Iz predvidenih sredstev smo kupili nov zobozdravstveni stol, ležišča in nekaj medicinskega pribora, vendar bo potrebno za nemoten potek in sodobno opravljanje zdravstvenih storitev postopoma kupiti še precej medicinske opreme.

Kljub vsem težavam, ki smo jih imeli z izgradnjo naše obratne ambulante, pa smo danes vsi zadovoljni — tako zdravstveno osebje, ki bo dobilo nove delovne prostore, kot tudi naši delavci.

N. Jug

ZADOVOLJNI TUDI ZDRAVSTVENI DELAVCI

Dočakali smo dan, ki smo si ga že leta želeli zdravstveni delavci pa tudi bolniki v prenatrpani majhni čakalnici ali v ozkem hodniku pred laboratorijem. Z novo ambulanto pa nismo pridobili samo zdravstveni delavci, ampak vsi, ki potrebujejo naše usluge ali pomoč.

Dosedaj so morali vsi, ki so se zaposlili v ropotu, na pregled in preizkavo sluha k avdiologu, sedaj pa ga bomo sami preizkušali in poslali avdiologu samo tiste, pri katerih bomo odkrili okvarjen sluh. Prav tako bodo mnogo cenejši pregledi tistih, ki so za-

vi. Ta bo pri težavah s srcem lahko takoj ugotovila, ali gre za težje obolenje srca, ali pa so težave na živčni podlagi. Upamo, da bo nova ambulanta kmalu opremljena z navedenimi aparati.

Velika pridobitev za novo ambulanto je tudi predavalnica v kleti, ki jo bomo s koristjo uporabljali tako zdravniki, kot ostali, ki so dolžni skrbeti za delavce (psiholog, socialna delavka, varnostni inženir). Spet bo možno uvesti popolne uvajalne seminarje za novo sprejete delavce, možno bo uvesti predavanja za ogrožene skupine, sprejem teamskih delavcev itd.

Tudi v kurativi (zdravljenje bolnikov) bodo pogoji dela precej boljši. Vsak zdravnik ima sedaj svojo ordinacijo. Tako ne bo treba zaključevati ordiniranja ob dvanajsti uri, da bi ob trinajstih spet pričela popoldanska ordinacija, ampak bo vsaka ordinacija lahko delala do trinajste ure kot je določeno. Poleg tega se bolnikom, ki bodo prišli po injekcije, ne bo treba več skrivati za špansko steno, saj imamo poseben prostor za prevezovanje in dajanje injekcij. Zobna ambulanta sicer še ni opremljena, vendar si lahko že predstavljamo način dela. Kot v kurativi ima tudi v zobni ambulanti vsak zobni terapevt svojo ordinacijo.

Z novo ambulanto so možna tudi povečanja zdravstvenih kadrov v skladu s povečanjem števila zaposlenih v tovarni. Pri polni celodnevni zasedbi je lahko zaposleno 10 popolnih zdravstvenih ekip: dve preventivni ekipi, štiri kurativne ekipe in štiri zobozdravstvene ekipe.

Tudi laboratorij je popolnejši. Izginila je nevarnost zamenjave urina, bolja je oprema, tudi tiste množice drenajočih se bolnikov pred laboratorijem ne bo več.

Da pa imamo to, kar smo dobili v uporabo od litostrojskega kolektiva, se moramo ISKRENO ZAHVALITI vodstvu Litostroja, predvsem generalnemu direktorju dipl. inž. Marku Kržišniku, družbenopolitičnim organizacijam, ki so znale utemeljiti delo ob prostih sobotah, in seveda predvsem LITOSTROJSKIM DELAVCEM, ki so brez omahovanja delali ob prostih sobotah in zaslužek poklonili za gradnjo nove ambulante.

Prav tako se zahvaljujemo vsem tistim iz TOZD IVET in DS KSS, ki so ves čas gradnje skrbeli za nemoten potek dela.

S prevzemom nove ambulante zdravstveni delavci obljublamo, da se bomo še bolj potrudili za zdravje naših, litostrojskih delavcev.

Dr. Edo Tepina

AFORIZMI

● Kaj naj mi pomeni: štiri desetletja hladni tuši, za tem pa toplo slovo?

● Zaradi slabih dirigentov mnoga podjetja postajajo muzikalična. Malo po malo in odpojejo svoje.

Pera Srečković

S tem, ko je delavec Bojan Oblak prerezal trak, je bila nova ambulanta nared, da sprejme delavce Litostroja, ki bodo potrebovali pomoč (foto: J. Jereb)

posleni v prahu ali dimu. Sedaj so morali na preizkus pljučnih funkcij vsi, s čemer je bila dvojna škoda: še en izgubljen delovni dan in stroški pregleda. V novi ambulanti bo možno — seveda šele, ko bo nabavljen vitalograf za preizkus pljučnih funkcij, preizkusiti pljučne funkcije vsem zaposlenim v prašnem in zadimljenem prostoru, na nadaljnje preizkave pa bomo poslali samo tiste, pri katerih bomo odkrili patološke spremembe. Ta naprava se amortizira v manj kot enem letu, če upoštevamo vrednost izgubljenega delovnega dne in stroške pregleda, pa tudi v kurativi bo v veliko korist pri spremljanju zdravstvenega stanja astmatičnih bolnikov. Prav tako bomo lahko v novi ambulanti pregledovali šoferje po sedaj veljavnih predpisih, kar nam bo omogočal ortorater, ki ga ima kadrovski sektor. Lažje bo ocenjevati delovno zmogljivost in mejo zmogljivosti pri težjih delih ter ocenjevati težino dela z bicikel-ergometrom, seveda ko bomo dobili še EKG, ki bo v veliko korist tudi kurati-

Kaplanove turbine v pretežni večini

Do nedavnega smo imeli med 10 izdelanimi turbinami 6 Francisovih, 2 Peltonovi in 2 Kaplanovi. Sedaj doživljamo odločno premikanje težišča na Kaplanove turbine in med njimi predvsem na cevne izvedbe. Ta pojav pripisujemo naraščajoči zanimivosti energetskega izkoriščanja rek z nizkimi padci, deloma pa tudi naključju. Pojav nas obvezuje, da mu sledimo z elastično organizacijo projektivnega biroja, ki ga ta sprememba prva prizadene.

Nenaden preobrat

Komaj smo končali delavniško dokumentacijo za 3 Kaplanove turbine po 25 000 kW in pomožno opremo iraške hidroelektrarne HEMREN DAM, smo že podpisali pogodbo za dobavo 2 Kaplanovih turbin po 58 600 kW za HE GRABOVICA na Neretvi. Delavniško dokumentacijo za ta objekt sedaj pospešeno izdelujemo, za 3 cevne turbine s po 40 000 kW za HE ČAKOVEC pa prilagajamo francosko dokumentacijo litostroj-skemu načinu. Poleg tega pripravljamo projektno dokumentacijo za cevne turbine po 4 765 kW za HE BROADARCI, za kar imamo podpisano pogodbo z Elektroprivredo Zagreb.

Navedenih del še ne bomo končali, ko z veliko verjetnostjo dobimo naročilo za 2 Kaplanovi turbine po 10.800 kW za HE SOLKAN. Zanju smo oddali ponudbo 9. marca letos. S Hidroelektrarno na Neretvi imamo že podpisano predpogodbo za 3 Kaplanove turbine po 22.000 kW, ki pridejo na vrsto takoj za HE GRABOVICA. Na Kitajskem imamo odprto ponudbo za 5cevni turbin po 4.100 kW in skupaj z Neyrpicom smo pripravili ponudbo za 6 velikih cevni turbin 1688 kW za HE CHIECHOCINEK na Visli (Poljska). Naše obveznosti v zvezi s Kaplanovimi turbinami s tem še daleč niso pri kraju. S »Savskimi elektrarnami« smo v dogovoru za sodelovanje pri idej-

nem projektiranju HE MAVČICE, opremljene z 2 Kaplanovimi turbinami po 19.000 kW, in savskih stopenj med Renkami in Krškimi, ki dobijo cevne turbine. Enako dolžnost imamo do Elektroprivrede Zagreb, ki bo nadaljevala z gradnjo energetskega stopnja na Dravi pod Čakovcem (HE DUBRAVA, HE DJURDJEVAC, HE BARČ). Pred nedavnim so nas obiskali predstavniki elektropojekta Zagreb, ki so vzeli v delo študij o energetskem izkoriščanju hrvaškega dela Save. Razgovori bodo privedli do obveznega dajanja podatkov o cevni turbinah, ki prihajajo izključno v poštev na tem delu Save... Ni daleč do slovenske Mure, kjer bodo prav atko obratovale cevne turbine...

Med večje naloge, ki jih sedaj opravlja naš projektivni biro za opremo hidroelektrarn in ne zadevajo Kaplanovih turbin, sodi le pogodba z Elektroprivredo Split za dobavo dveh črpalnih Francisovih turbin za CHE OBROVAC in v okviru te pogodbe priprava dokumentacije za glavni projekt HE GOLUBIČ, ki bo opremljen z 2 Francisovimi turbinami. Tako majhna zastopnost Francisovih turbin je v ostrem nasprotju z dosedanjim ugotavljanjem, da so bile v Litostroju doslej v večini Francisove turbine, in sicer s približno 60 %, med tem ko je Peltonovim in Kaplanovim turbinam pripadlo ostalih

40 %. Sedaj se težišče odločno premika na Kaplanove turbine, in sicer predvsem na njihove cevne izvedbe.

Nujnost in naključje

Preobrat, ki ga sedaj doživljamo v TOZD IRRP in ki bo jutri zajel izdelovalne tozde Litostroja, je prav gotovo nujna posledica energetske krize in s tem povečanega zanimanja za vodo kot nosilca energije. Priložnost za gradnjo hidroelektrarn na visokih padcih, ki so se ponujale tako rekoč same po sebi, tudi pri nas ni več ali se vsaj bližajo svojemu koncu. Tako prihajajo na vrsto reke z nizkimi padci, torej cevne turbine.

Čeprav smo tak razvoj stvari pričakovali, nas preseneča s svojo nenadnostjo. Smatramo, da za njo tiči naključje. Naključje, da v preteklih mesecih nismo dobili niti enega izvoznega naročila za Francisove turbine, čeprav smo pripravljali ponudbe zanje z večjo intenzivnostjo kot kdajkoli doslej. V zadnjem letu smo namreč pripravili kar 10 ponudb za večje tuje elektrarne s Francisovimi turbinami. Nekatere od teh so še odprte.

Elastičen pristop

Izvajanje sedanjih obveznosti, to je izdelava delavniške dokumentacije za HE ČAKOVEC, CHE OBROVAC in HE GRABOVICA ter nekatera manjša naročila, kakor tudi delo na projektni dokumentaciji za nove hidroelektrarne, bo ob normalnem pripravljanju ponudb polno zaposlovalo projektivni biro za hidroelektrarne vsaj še 5 mesecev. Ob tej zasedenosti bi bilo še večje angažiranje pri pripravljanju ponudb škodljivo za roke delavniške dokumentacije. Pri tem imamo v mislih predvsem HE Grabovico, kjer so roki posebno »kratki in vroči«, saj dela za to elektrarno potekajo vzporedno z deli za HE Salakovac, za katero dobavlja turbine tuja tvrdka. Ta si na moč prizadeva, da bi se na našem trgu čim bolj uveljavila in zasenčila Litostroj s kvaliteto svoje opreme in vestnim spoštovanjem dobavnih rokov. Dolžnost Litostroja je, da v tem primerjalnem boju dokaže svojo vrednost.

Delavniško dokumentacijo za turbine HE Grabovica bi moral

po veljavni organizacijski shemi izdelati oddelek za Kaplanove turbine, katerega je bil ponudbeni projekt. Zaradi še nerešenih obveznosti z dokumentacijo za HE Hemren Dam in močno okrnjene zmogljivosti kot posledice odhajanja sodelavcev se je naloge lahko lotil le delno. Na pomoč so mu priskočili ostali turbinski oddelki, med njimi v veliki meri oddelek za Francisove turbine. Zatekli smo se torej k rešitvi, ki smo jo že pred meseci uporabili za HE Čakovec, za katero se odločno prešibek oddelek za cevne turbine prav tako ni mogel učinkovito lotiti dela brez pomoči drugih oddelkov.

Ob tem nujnem prelivanju projektantskih in konstrukterskih zmogljivosti iz ene vrste turbine na drugo, kar bo očitno postalo stalen način dela, se zdi zastarela organizacijska delitev biroja HE na oddelke po vrstah turbin. Vse večjo veljavnost pridobiva tako imenovana »projektna« organizacija, po kateri za določeno naročilo imenujemo vodilnega projektanta in mu delimo potrebno število sodelavcev. Ta delovna skupina z vodjem obstaja tako dolgo, dokler dokumentacija ni končana. Z uvedbo novega delovnega mesta »vodja projekta v IRRP« je postavljen temelj taki organizacijski obliki, ki ima v biroju prve dokaze za svojo upravičenost.

Za bolj elastično prilagajanje naših projektantskih in konstrukterskih zmogljivosti nastopajočim potrebam pa se zdi tudi celoten biro HE nekoliko preokoren zaradi raznolikosti dejavnosti, ki jih združuje. Izločiti bo treba hidravlične oblike, regulatorje in cevna zapirala kot posebne biroje. Te dejavnosti so namreč namenjene ne samo različnim turbinskim oddelkom, temveč tudi drugim birojem v TOZD IRRP, zaradi česar so upravičene, da postanejo samostojni biroji, tako kot smo pred leti ustanovili biro za elektroopremo s širokim uslužnostnim programom za vse oddelke in biroje. Med razlogi proti temu predlogu, ki je star že nekaj let, ne smemo navajati delno prenizke številne zasedenosti oddelkov, ki naj postanejo biroji. Več kot znano je, da ima biro HE že za sedanje potrebe premalo ljudi.

L. Šolc

jati slika karakteristične okvare sluha. Te okvare sami ne zaznamo, doklere skotom ne zajame tudi govorne frekvence in ima težave pri sporazumevanju s sodelavci.

Prav tako hrup deluje tudi na ostali organizem. Dolgoletne raziskave fizioloških učinkov hrupa pričajo, da hrup škodljivo vpliva na vegetativni živčni sistem. V odvisnosti od značaja hrupa, frekvenčnega spektra, udarnega učinka, časa izpostavljenosti in intenzitete, lahko pride do trajnih bolezenskih okvar, kot so npr. obolenja srca in krvnih žil, organov za prebavo ipd. Na primer hrup velike intenzitete povečuje delo endokrinih žlez, izzove povišanje krvnega pritiska, pospešuje delo srca, povečuje kontrakcijo mišic celega telesa, posebno če je nepričakovano.

Iz tega izhaja trditev, da če hrup vpliva na vegetativne reakcije delavca, se ta pod nobenim pogojem ne more prilagoditi delu v ropotu. Človek se lahko prilagodi hrupni sredini na ta način, da je ne sliši, da podzavestno postane indiferenten do ropota zaradi utrujenosti, živčni sistem pa trpi še naprej. Taka stalna obremenjenost pa pripelje do obolenosti in zmanjšanja delovne sposobnosti.

In kakšni so ukrepi za zmanjšanje hrupa v delovnih prostorih in na delovnih mestih?

Problem ne nastaja toliko pri izbiri ustreznih tehnoloških procesov, kot pri izbiri ustreznih delovnih priprav, naprav in strojev. Že vrsto let ugotavljam, da pri nas posvečamo premalo pozornosti strojem z vidika njihove hrupnosti. Tako smo pred kratkim dali v uporabo nov sodoben stroj, kateri pa ima napravo, ki v neposredni bližini upravljalca stroja povzroča hrup 95 dB/A/. Opisani primer pa na žalost ni osamljen in daje slutiti, da odgovorni delavci vidijo samo stroj in njegove tehnične lastnosti, pri tem pa pozabijo na ljudi, ki s temi napravami ravna. Sila nevhvaležno je dopolnjevati nov stroj z raznimi improviziranimi napravami do take stopnje, da se delavci v njegovi bližini ne bodo več pritoževali zaradi glavobolov in šumenja v ušesih.

Tudi pri nabavi ročnega mehaniziranega orodja se vse pre pogosto gleda le na njegove tehnične lastnosti in se proizvajalca sploh ne vpraša o njegovi hrupnosti. Tako ta nima niti pojma, kakšne težave nam je povzročil s tem, da npr. na pnevmatski brusilni stroj ni montiral dušilca zvoka.

Morda še nekaj o osebnih sredstvih za varstvo pred ropotom. Imamo namreč navado, da najprej sežemo po njih in jih ponudimo delavcem, ki delajo v ropotu, kot edino rešitev. Z ekonomskega vidika gledano so ta sredstva najcenejša, vendar najbolj nehumana in bi jih morali ponuditi delavcem šele takrat, kadar odpove tehnično znanje. Pri tem zopet ne smemo idealizirati in trditi, da lahko povsod znižamo hrup pod nevaren nivo. Iz tega sledi, da bodo sredstva za varstvo pred ropotom še vedno potrebna, vendar je njihova učinkovitost močno odvisna od dosledne in pravilne uporabe. To pa bi morala biti stalna skrb vseh delavcev v temeljni organizaciji, posebno pa še delavcev, ki vodijo in nadzorujejo dela, kjer se pojavlja škodljiv ropot. Tak hrup se pojavlja predvsem v obeh livarnah, modelni mizarni, pločevinarni, kovačiji, brusilnici tekačev, preizkuševališču dieselskih motorjev in še v nekaterih obratih. V teh obratih imamo tudi največ delavcev z okvarami sluha, katere pa kot nam je znano, ne zahtevajo bolniškega staleža, kot npr. telesne poškodbe ali zdravstvene okvare drugih organov ali delov telesa.

Na razvoj okvare slušnega organa poleg ropota vplivajo tudi drugi vzroki, npr.: prirojeni degenerativni poteki v notranjem ušesu, predčasno staranje, infekcije in druga obolenja (npr. vnetje srednjega ušesa, otoskleroza ipd.). Ravno otoskleroza je pogost

Nadaljevanje na 6. str.

Hrup ogroža naše zdravje

Sluh je dar narave in omogoča ljudem spremljanje dogajanj, predvsem pa medsebojno sporazumevanje. Žal se tega daru prenekaleti zavedo šele takrat, ko je že resno poškodovan in so na njem nastale nepopravljive okvare.

S tem člankom želimo opozoriti na že ničlikokrat obravnavano temo, ki ima v bistvu en sam cilj:

KAKO SE ZAVAROVATI PRED ROPOTOM IN KAKO SLUH, TA ČUDOVITI DAR NARAVE, OHRANITI DO VIŠOKE STAROSTI.

Nisem idealist, vendar sem globoko prepričan, da bi lahko s sredstvi, ki so nam na razpolago, prenekaletemu delavcu prahrinili spoznanje, ko ugotavlja, da se nezadržno pogreza v svet tišine. Zadnji čas je, da začnemo znanstvene, medicinske in tehnične dosežke na tem področju dosledno uporabljati v prid in srečo nas vseh. Nujnosti uporabe teh dosežkov so se zavedali tudi naši zakonodajalci in tako smo leta 1971 dobili sodoben pravilnik o splošnih ukrepih in normativih za varstvo pri delu pred ropotom v delovnih prostorih.

Hrup pa nas ne ogroža le v delovnih prostorih, temveč tudi zunaj delovne organizacije, v naravi in stanovanju. Zato je skupščina SRS leta 1976 sprejela poseben zakon o varstvu pred hrupom v naravnem in bivalnem okolju, ki zavezuje tudi delovne organizacije za ohranitev zdravja življenjskega okolja.

Oba akta sta v tesni povezavi

in se dopolnjujeta. Popolnoma logično je, da močan ropot v proizvodnih obratih povzroča nezaželen, moteč zvok tudi v bližnjih stanovanjskih soseskah.

Kje so izvori hrupa v delovnih prostorih? Po njihovi zastopnosti v naši delovni organizaciji bi jih lahko razvrstili tako:

— Na prvem mestu so delovne priprave, stroji in naprave. Hrup povzročajo s svojimi pogonskimi motorji, prenosnimi mehanizmi, premičnimi deli in s samimi delovnimi operacijami. Tudi hrup, ki ga povzročajo s prenašanjem tresljajev na zgradbo, ne smemo zanemariti.

— Ročna in mehanizirana orodja, ki so na drugem mestu, so v naši proizvodnji izredno problematična. Pnevmatsko orodje, ki je zelo varno za rokovanje, je tako glasno, da preglasi cele skupine strojev, celo tiste za obdelavo kovin (kladiva, brusi).

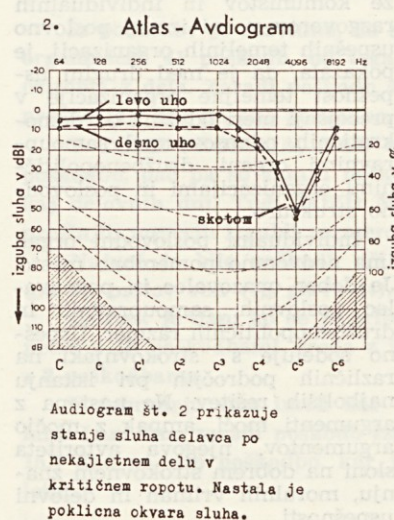
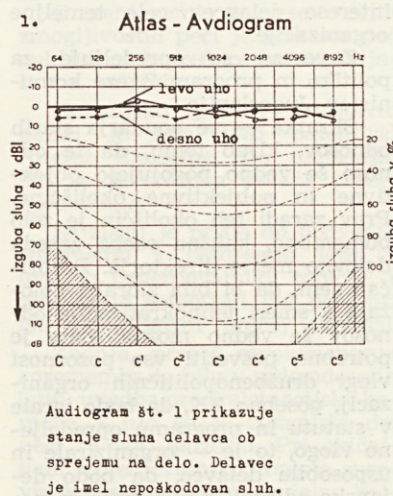
— Na tretjem mestu so ventilacijske naprave, katere zaradi

svoje glasnosti običajno ne služijo svojem namenu. Delavci jih namreč raje izklopijo, samo da jim ni potrebno poslušati dodatnega hrupa.

Omenjene tri skupine so nevarne za zdravje delavcev zaradi tega, ker so jim izpostavljeni ves delovni čas. Dovoljeni nivoji hrupa so namreč predvideni za vseh 8 ur dnevno in se lahko povišajo le ob sorazmernem zmanjšanju časa izpostavljenosti. Transportnih sredstev, kot so npr. vilicarji, nalašč nisem omenil, ker se v delovnih prostorih ne zadržujejo pretežni del delovnega časa in so v stalnem gibanju. Varstvo pred ropotom delavcev na teh napravah pa bi morali urediti z ustrezno zvočno izolacijo kabin.

In kako deluje ropot na sluh delavca?

Okvare sluha skoraj obvezno nastopijo, če se izpostavimo hrupu preko 90 dB/A/. V začetku imamo v glavi neprijeten občutek, v ušesih pa občutimo pritisk. Ta neprijeten občutek začne popuščati že po 15–20 minutah. Če se po delu znajdemo v relativno tihi sredini, imamo občutek, da imamo zamašena ušesa. Po določenem času se hrupu privadimo in pri delu ne opazimo nobenih motenj. To so seveda osebni občutki, ki pa niso objektivni, čisto drugačno sliko nam pokaže radiogram. Po vsakem delu v takem hrupu namreč pride do znižanja slušnega praga, in to v območju 3500–5000 Hz. Pojavi se tako imenovani skotom, ki po širini ne zavzema širšega območja kot 1000 Hz, v globino pa se ne spušča več kot 40 dB. Nastali skotom po odmoru sam izgine, a se pri ponovni izpostavljenosti zopet pojavi. Po določenem času, ki je zelo individualen, pa se slušni prag ne vrača več na prvotno mesto. Začela se je razvi-

Nadaljevanje s 3. str.

Direktor — delavski svet — osnovna organizacija ZK

Samoupravna družba je še vedno politična družba, zato ima Zveza komunistov v njej dve nalogi. Prva je v obrambi oblasti delavskega razreda, druga v prevladovanju te oblasti s samoupravljanjem. Prvo nalogo lahko uresniči revolucionarni tip partije, medtem ko drugo nalogo — razvoj samoupravljanja in krepitev pozicije delavskega razreda na vseh področjih odločanja v družbi — terja drugačno koncepcijo partije.

Že X. kongres ZKJ je to koncepcijo dokaj jasno opredelil. V gradivu 10. kongresa je zapisano: »Z razvojem samoupravljanja se Zveza komunistov vse bolj preobraža v organizacijo, ki svojo družbeno vlogo uresničuje **znotraj in na čelu razreda** v vseh njegovih oblikah samoupravne politične in družbene organiziranosti, s sredstvi in metodami, ki ustrezajo demokratični naravi socialističnega samoupravljanja«.

Osrednje vprašanje nove vloge ZK je njeno delovanje **znotraj** razreda, tako da stvar socializma postaja vedno bolj delo razreda samega. Ta vloga pa zahteva nove metode dela in organizacijske rešitve.

V resoluciji 8. kongresa ZKS je zapisano: »Zveza komunistov mora v razviti socialistični samoupravni demokraciji kot avantgarda delovati tam, kjer delavski razred v demokratičnih odnosih uveljavlja svojo vlogo ter uresničuje pravice in odgovornosti, da je nosilec oblasti in odločanja o pogojih in rezultatih dela... Metode njenega delovanja morajo zagotoviti njen vpliv na vsebino odločitev, na vsakodnevno reševanje problemov delovnih ljudi in uveljavljanje in usklajevanje interesov. Organizacije ZK morajo v avtentičnih samoupravnih interesih vplivati na vsebino in usklajevanje le-teh z vidika uveljavitve zgodovinskih interesov delavskega razreda (da bo delavec dejansko upravljal z rezultati svojega dela) in tako zagotovili sklepe, ki bodo po svoji idejnopolitični naravi socialistični in napredni. Pri tem je pomembna celovitost pot odločanja, kjer mora priti do veljave beseda vseh delovnih ljudi in njihova ustvarjalna pobuda. Od tu izvira zahteva, da moramo v prihodnje v političnem delu posvetiti več pozornosti **pripravi na odločitve** in iskanju poti za njihovo uresničenje«.

HRUP...

Nadaljevanje s 5. str.

povzročitelj naglušnosti pri ljudeh s povišanim krvnim pritiskom. Zato menim, da je razporejanje delavcev na delo v hrupnem okolju zelo pomembno vprašanje. Avdiološka (slušna) kontrola pred nastopom dela in kasneje med delom, lahko prepreči marsikatero zgodnjo okvaro in v zvezi s tem človeško dramo.

Če povežem dve predhodni trditvi, da se človeški organizem ne more prilagoditi delu v škodljivem ropotu in da ropota ob sedanjem tehničnem znanju ne moremo znižati pod škodljiv nivo na vseh delovnih mestih, pridem do sklepa, ki ni lahko izvedljiv. Čas izpostavljenosti se namreč pri obravnavi ropota ves čas vleče kot rdeča nit skozi celotno problematiko. Zato bi bilo umestno, da bi začeli razmišljati o časovni omejitvi dela delavcev, ki delajo v hrupnem delovnem prostoru, na nekaj let, po preteku teh let pa bi moral delavec preiti k drugemu mirnejšem delu. Ugodne rezultate bi dosegli tudi s skrajšanim dnevnim delovnim časom.

Predno pa bi začeli izvajati take ukrepe, bi morali temeljito preanalizirati delovna mesta, kajti še marsikje bi lahko z neznatnimi posegi ropot zmanjšali pod tisti nivo, ko ne bi več predstavljal nadloge, ki nam resno ogroža zdravje.

M. Jurjavčič

vanje... Le s tako vsebino, načinom in metodami dela bomo odpravili formalizem, verbalizem, forumsko sestankovanje ter odločanje in podobne pojave. Z jasnim opredeljenjem nalog in uresničevanjem odgovornosti slehernega člana in nosilcev javnih funkcij, bo ZK dosledno premagovala pojave, kot so podvajanje dela, ponavljanje razprav, neopredeljenost ciljev posameznih akcij, rokov in nosilcev uresničevanja.«

Glede metode dela lahko ugotavljamo, da deluje ZK danes v samoupravnih strukturah in celotnem političnem sistemu praktično na dva načina.

Samoupravne in druge politične strukture usmerjajo komunisti, ki so v teh strukturah na temelju individualne ocene, kaj terja politika ZKS glede konkretnega vprašanja. Osnovne organizacije zelo poredko organizirano pripravljajo spodbude in predloge o bistvenih vprašanjih življenja in dela sredin, v katerih delajo. Dogaja se, da se osnovne organizacije preveč ukvarjajo z drobnimi problemi, komunisti v osnovni organizaciji se premalo krat sestanejo z namenom, da bi organizirano dajali pobude in predlagali sklepe o spornih oziroma pomembnih vprašanjih. Premalo ali skoraj nič ne ocenjujejo npr. razkoraka med normativno določenimi družbenopolitičnimi odnosi ter dejansko prakso. Avantgardnost pa se mora ravno tu najbolj izraziti, krepitev položaja delavca v združenem delu v smislu, da bo vedno bolj gospodar nad rezultati in pogoji svojega dela, ni in ne more biti spontan proces, ampak zavestna aktivnost delavskega razreda. Tu pa mora ZK biti korak naprej v poznavanju, kaj hočemo danes in kaj bomo hoteli jutri. Zveza komunistov mora delovati znotraj vseh samoupravnih mehanizmov.

Taka vloga zahteva od Zveze komunistov to, da predvsem sama deluje, ima neprestano kritičen odnos do družbenih procesov, zlasti do dejanskih procesov odločanja. To pomeni, da v temeljnih organizacijah organizacije ZK ne morejo biti pomožna telesa direktorja ali poslovnih organov in tudi ne morejo sprejemati odločitev v tisti meri, da bi dobivale položaj oblasti. Za vlogo pa je potrebna resnična aktivizacija članstva, da bo vsak komunist v vsakem primeru imel ustrezen odnos do določenega vprašanja v skladu z dolgoročnimi interesi delavskega razreda. To pa postavlja pred slehernega člana določene zahteve, sposobnost za delovanje in aktivnost v samoupravnih strukturah. Tako bo partija postala resnično kadrovska partija, kajti sleherni član v njej bo subjekt oblikovanja njene politike.

OCENA DEJANSKIH ODNOSOV V TOZD

Analiza konkretnih odnosov, ki je bila narejena na osnovi analize zapisnikov samoupravnih organov, osnovne organizacije Zveze komunistov in individualnih razgovorov v eni izmed poslovno uspešnih temeljnih organizacij, je pokazala, da je med drugim uspešnost temeljne organizacije v precejšnji meri odvisna od demokratičnih odnosov med samoupravnimi organi, družbenopolitičnimi organizacijami in poslovnimi strukturami.

Individualni poslovodni organ ima nedvomno pomembno mesto. Je dober opazovalec in poznavalec poslovnih, samoupravnih in družbenopolitičnih razmer. Uspešno sodeluje s strokovnjaki na različnih področjih pri iskanju najboljših rešitev. Ne nastopa z argumenti moči, ampak z močjo argumentov, njegova avtoriteta sloni na dobrem strokovnem znanju, moralnih vrlinah in delovni uspešnosti.

Čeprav objektivne razmere določeni meri še zahtevajo direktorja, se oseba, ki zaseda to delovno mesto, zavestno prilagaja vlogi, ki jo opredeljuje zakon o združenem delu, samoupravnimi akti in politika oziroma program Zveze komunistov Jugoslavije.

Poudarjanje zavestne opredelitve za normativno določeno vlogo individualnega poslovodnega organa je zlasti pomembno, ker objektivne okoliščine (hierarhija, relativno nizka stopnja izobrazbe delavcev, koncentracija informacij v rokah vodilne strukture ipd.) še vedno pogojujejo tehnokratizacijo odnosov v tozdu, kljub temu, da individualni poslovodni organ ni v delovnem razmerju z delovno organizacijo, ampak v medsebojnem delovnem razmerju z delavci, s katerimi združuje svoje delo.

SAMOUPRAVNI ORGANI (delavski svet)

Odločanje v samoupravnih organih je pomemben element pri usklajevanju posameznih in posebnih interesov delavcev v temeljni organizaciji.

V samoupravnem odločanju v delavskem svetu manjka postopek odločanja, ki bi omogočal, da se dejansko izrazijo vsi interesi delavcev. Tu mislim na postopek, ki naj bi vseboval:

- potrebo (interes) po odločitvi,
- predlog odločitve,
- izbirne možnosti za odločitev,
- izvajalca odločitve,
- kontrolo nad izvedbo odločitve.

Kontrola odločitve, kot je razvidno iz zapisnikov, se osredotoča predvsem na poslovne odločitve (analiza — obravnavanje periodičnih in zaključnih računov), medtem ko ostalih odločitev ne spremlja dosledno. Delavski svet tudi ne opravlja vseh pristojnosti, ki mu jih daje zakon o združenem delu. Pozornost je posvečena pripravljanju predlogov samoupravnih aktov in področjem dela, ki jih opredeljuje statut TOZD, skoraj nič pa se delavski svet ne ukvarja s problemom obveščanja delavcev, z izvajanjem programa SLO in DSZ. Ni razvidno, ali delavski svet deluje na principu delegatskega odločanja. Samoupravne skupine sicer razpravljajo o določenih vprašanjih, ki so v neposrednem interesu delavcev (npr. napredovanje, delitev stanovanj, pogoji dela, pohvale, odlikovanje ipd.), ni pa razprav, ki bi obravnavale globlje in širše probleme, mimo katerih delavci ne morejo iti, če hočejo postati gospodarji nad rezultati dela. Tu opazimo odločno premajhno vlogo in sposobnost družbenopolitičnih organizacij. Nepopoln postopek v samoupravnem odločanju kaže, da delegatski način odločanja še ni v celoti zaživel, to pa pomeni, da se v delavskem svetu ne združujejo posamezni interesi vseh delavcev, v čemer tiči nevarnost odrinjanja določene kategorije delavcev od samoupravnega odločanja.

Odnosi med samoupravnimi organi in individualnim poslovodnim organom so dobri. Med njima ni tekmovalnosti za vrhovno oblast v temeljni organizaciji, kljub temu, da individualni poslovodni organ spodbuja delo samoupravnih organov, jim je v pomoč, ob tem pa ne zlorablja položaja v lastnem interesu ali interesu neke ožje skupine, ampak zastopa interese delavcev cele temeljne organizacije.

Zavestno se opredeljuje za politiko in program Zveze komunistov Jugoslavije.

Skratka — ne poudarja starih odnosov, kljub temu, da te onose še vedno pogojujejo objektivne in subjektivne okoliščine. Prav zaradi teh okoliščin je zelo pomembno, kakšna oseba zaseda delovno mesto direktorja. Prepričan sem, da bi bila zloraba položaja v smeri tehnokratizacije odnosov še vedno možna. Zato je potrebno posvetiti vso pozornost vlogi družbenopolitičnih organizacij, posebno ZK, da bodo igrale v statutu in programu opredeljeno vlogo, to je — organizirale in usposobile delavce, da bodo dejansko odločali o rezultatih in pogojih svojega dela in s tem pre-

vseglj nevarnost, da bi nekdo drug odločal v njihovem imenu.

S tem bo tudi dosežena nevarnost, da vodilna struktura zlorabi položaj in si podredi delavce, samoupravne organe in družbenopolitične organizacije. Analiza zapisnikov osnovne organizacije Zveze komunistov pa kaže pomankljivosti v delu osnovne organizacije ravno na tem področju.

Osnovna organizacija Zveze komunistov je premalo akcijsko naravnana v mobiliziranje delavcev za dajanje pobud v obravnavanje slabosti v delu samoupravnih organov, delegacij vodilne strukture ipd. Obravnava pobude, ki prihajajo iz občinskih in drugih organov Zveze komunistov, manj pa se usmerja v probleme temeljne organizacije. Če pa že obravnava svoje probleme, so sklepi vedno manj konkretni, kolikor bolj je problem zahteven in zahteva globlje poznavanje razmer. Iz pavšalno oblikovanih sklepov osnovne organizacije Zveze komunistov izhaja tudi nedoslednost v spoštovanju demokratičnega centralizma.

Delo komisij iz zapisnikov osnovne organizacije ZK ni razvidno. Prevladuje obravnavanje poslovanja; vsebinsko je ta obravnavna podobna obravnavam v samoupravnih organih, premalo je idejnopolitičnega vrednotenja posameznih problemov.

Osnovna organizacija Zveze komunistov ne more na isti način obravnavati določenih proble-

mov, kot to delajo samoupravni organi. Ni dovolj npr. ugotoviti le-to, da je poslovni rezultat dober ali slab in če je slab, da bo potrebno več delati, ampak predvsem analizirati dejanske vzroke za ugotovljeno stanje. Ti vzroki pa niso samo v slabem in pomankljivem delu, ampak je slabo delo posledica vzrokov, ki tičijo globlje (pravilna poslovna naravnost, dohodkovni odnosi med tozdi, plačilo po delu, kadrovska politika, razvojni programi, povezovanje trgovine in proizvodnje, odnos med banko in delovno organizacijo, pogoji dela itd.). Sele ko bodo komunisti v osnovni organizaciji prepričani, da je ugotovljeni vzrok tudi dejansko vzrok za določene odklone, bodo lahko oblikovali sklepe, kaj je potrebno storiti, da se ugotovljene slabosti odpravijo. Uveljavil se bo tudi princip demokratičnega centralizma, kar pomeni, da se bodo vsi komunisti, povsod, kjer odločajo, zavzemali za odpravo obstoječih slabosti, saj se bodo zavedali, da je njihovo načrtovanje pravilno in da vodi k razrešitvi problema. Na sestanku osnovne organizacije pa se bodo sestali le toliko, da bodo ugotovili, od kod so prišli in se dogovorili za nadaljnje ukrepanje. Ker pa poznavanje določene problematike ni vedno zadovoljivo, so sklepi osnovne organizacije splošni, akcijska naravnost in iniciativa pa sta zelo šibki ali pa ju sploh ni.

M. Peček

Obiskali so nas

V petek, 5. marca so nas obiskali slušatelji politične šole pri CK ZKS. Več kot sedemdeset slušateljev in nekaj njihovih profesorjev se je ob 13. uri zbralo v kino dvorani izobraževalnega centra najprej na razgovor o Litostroju, ki je trajal celi dve uri. Predstavniki naših družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov ter vodstva delovne organizacije so slušateljem predstavili predvsem področje uresničevanja samoupravljanja, družbenoekonomskih odnosov, delegatskih odnosov in delovanja družbenopolitičnih organizacij v Litostroju. V nadaljevanju pa so slušatelji postavljali še vprašanja z drugih področij življenja in dela v kolektivu in zahtevali dodatna pojasnila s področja proizvodne dejavnosti kot tudi s področja uresničevanja samoupravljanja. Po razgovoru so si z zanimanjem ogledali še nekatere proizvodne obrate.

K. Gornik

ŽENE LITOSTROJA SO PRAZNOVALE

Tudi letos smo v vseh tozdi in delovnih skupnostih slovesno in pristrano proslavili 8. marec — dan žena. To je priložnost, ko se lahko našim sodelavkam zahvalimo za vse pomembnejše in odgovornejše delo, ki ga opravljajo, spomnimo pa se jih tudi kot mater in žena (foto J. Jereb)

Od kamna do cementa

Nadaljevanje iz 2. št.

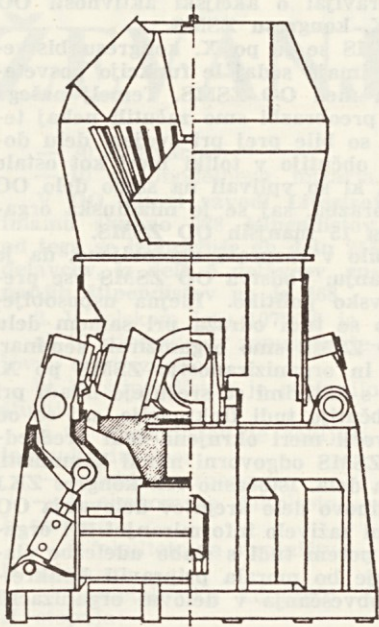
MLETJE SUROVINE

Surovine za cement vsebujejo v splošnem toliko vlage, da je pri suhem postopku potrebno pred mletjem tudi sušenje.

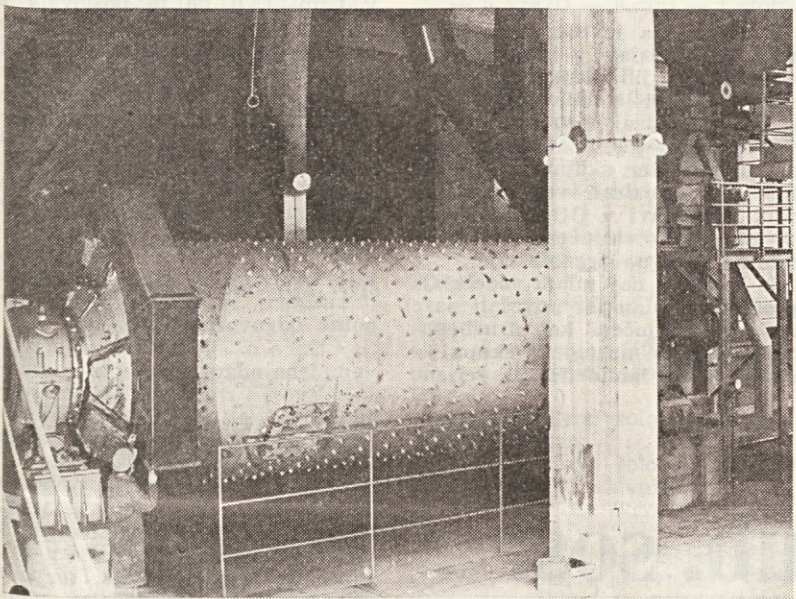
Tako ima apnenec blizu 8 %, lapor do 15 %, glina do 20 % in v vodi granulirana žilindra visokih peči do 35 % vode.

Proces sušenja lahko pri majhnih vlažnostih poteka med samim mletjem, pri večjih vlažnostih pa surovino sušimo v cevni sušilnikih, hitrih sušilnikih z lopatičnimi rotorji, udarnih drobilnikih s pretokom vročih plinov, v zrakotočni mlinici s prigradenim kladivastim drobilnikom in avtogenih cevni mlinih. S sušenjem v večini primerov izkoristimo vroče pline iz peči za klinker, poleg pa je vgrajeno vedno še pomožno kurišče.

Pri sušenju s pomožnim kuriščem imajo vroči plini temperaturo največ 650 °C, ker povzro-

Kotalni mlin za mletje surovine

Cevni mlin — zrakotočni sistem mlinice

čajo višje temperature že neželjene spremembe v surovinskih materialih. Plini na izstopu iz sušilnika pa ne smejo biti ohlajeni pod 120 °C, ker bi sicer v izstopnem cevovodu prišlo do kondenzacije. Za sušenje lahko pri mlinici s cevni mlinom izkoristimo skoraj vse stroje v procesu, vključno korčni elevator. Poleg cevnega mlina in mlinu prigradene sušilne komore je za sušenje najprimernejši mehanski separator. Nekateri proizvajalci prigradujejo k mehanskemu separatorju celo pomožno kurišče in vodijo vroče pline v separator.

Ker bomo stroje v mlinici s cevni mlinom poglobljeje opisali pri mlinici cementa, si tu ogledimo kotalne mline za surovino. Izvedba teh mlinov omogoča pretok velikih količin plinov za sušenje, kar je zlasti ugodno pri izkoriščanju plinov iz rotacijske peči. Ti imajo nižjo temperaturo, zato je za sušenje potrebna večja količina plinov. Pri cevni mlinici nastopajo težave prav z glavnimi ležaji mlina, saj mora biti vstopna odprtina izjemno velika, pa tudi predelna in izstopna stena morata imeti razmeroma veliko prepustnost.

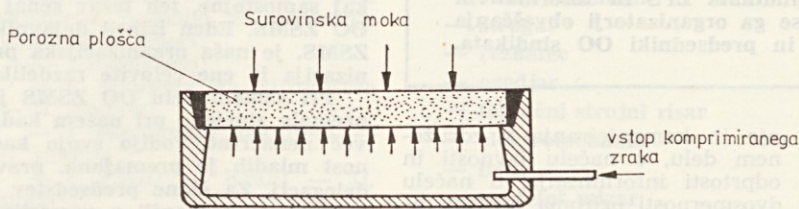
Kotalni mlini v enostavni izvedbi so bili v rabi že pred cevni mlini. Z razvojem kvalitetnih, proti obrabi odpornih materialov, pa so si prav zaradi majhne specifične porabe energije za mletje ponovno pridobili veljavo.

Pri isti zmogljivosti zavzema jo manj prostora kot cevni mlini, pa tudi investicijski stroški so nekoliko manjši.

(Princip delovanja prikazuje zgornja shema.)

Pri horizontalno vrtečem mlevnem obroču se kotale mlevni elementi in pri tem meljejo dodajani material. Mlevni elementi so lahko krogle, presekanji stožci ali zaobljeni ozki valji. Material za mletje priteka od notranje strani, ob zunanji strani pa zmletek odnaša zrak, ki z veliko hit-

še omeniti, da imajo silosi za homogenizacijo pravzaprav dve nalogi — homogenizirajo in tudi skladiščijo surovinsko moko pred dodajanjem v rotacijsko peč.

Rahljalni element silosa za homogenizacijo

PEČENJE KLINDERJA

Pravzaprav pečenje niti ni pravi izraz za proces pri pridobivanju klinkerja. Morda bi bil boljši izraz praženje, saj se surovina segreje le do poltekočega stanja, pri čemer nastajajo reakcije, podobne tistim v tekočem stanju.

Potek procesa pečenja klinkerja je protismeren. Na eni strani vstopa v peč material, na nasprotni strani pa kurimo, tako da surovina postopoma prehaja iz področja najnižje temperature proti plamenu. Pri tem najprej izgubi preostanek proste in kemijsko vezane vode. Ko surovina doseže temperaturno področje 300 do 600 °C, začne razpadati kaolin, magnezijev karbonat, medtem ko kalcijev karbonat (CaCO_3) razpade šele pri 900 °C, oziroma se veže z glino.

Dvig temperature na več kot 900 °C navzgor je razmeroma hiter (eksotermni procesi). Proces lahko pri rotacijski peči opazujemo skozi lino na izstopnem ohišju z varovalnimi očali. V globini peči se vidi temna gnota klinkerja, ki se kotali proti plamenu. Na določenem mestu pa dobi klinker popolnoma svetlo barvo, tako da ga skozi modra očala vidimo, kot da je bel. Tak klinker postane po površini mehak, ob delnem taljenju se delci zlepljajo v grudice — material se sintra. Pri tem znaša temperatura najmanj 1400 °C, vendar sme biti klinker v tej temperaturi le kratek čas, zatem pa je potrebno hitro hlajenje. Hitro hlajenje je potrebno zato, da bi v klinkerju zadržali kemijske spoje, ki so nastali pri visoki temperaturi. S tem se torej »zamrznejo« kemijski procesi, ki bi pri počasnem ohlajevanju potekali v obratni smeri, kot v peči.

Za sintranje potrebujemo temperaturo 1400 °C. Temperatura sintranja je odvisna od kemijske sestave surovine, vsekakor pa naj ne bo previsoka, ker dobimo sicer preveč taline, klinker postane pri tem žilav in trši in je veliko težje meljiv od normalno pečenega.

Na izstopu iz peči ima klinker temnozeleno ali skoraj črno barvo. Ko zapušča hladilnik, je temperatura klinkerja 80 do 130 °C, odvisno od vrste hladilnika.

Za pečenje klinkerja se uporabljajo jaškaste in rotacijske peči.

Jaškaste peči so primerne le za suhi postopek, rotacijske pa za suhi ali mokri postopek.

Z zahtevami po vse večjih zmogljivostih peči je jaškasta peč naključno več prednostim izgubljala na veljavi.

Rotacijsko peč v enostavni obliki je leta 1885 patentiral Anglež Ransome. Do današnjih dni se je izvedba seveda precej spremenila.

Se zlasti je prišlo do bistvenih sprememb v petdesetih letih z uvedbo izmenjevalnika toplote, s tem se je rotacijski del peči pri isti zmogljivosti precej skrajšal.

Zadnja, precej revolucionarna sprememba je bila v sedemdesetih letih uvedba predkalcinacijske komore, z njo se je rotacijski del peči še bolj skrajšal. Pri običajnem izmenjevalniku toplote surovinska moka v njem le delno kalcinira (10 do 15 %) in skoraj po-

lovica dolžine peči služi kalcinaciji, druga polovica pa sintranju. Graditelji predkalcinacijske komore so izhajali iz dejstva, da je prenos toplote v rotacijski peč kvaliteten le v tistem področju, kjer prehaja toplota na material z žarčenjem, to je v področju sintranja. V hladnejšem področju pa je precej racionalnejši prenos

in dolžine do 200 m, ki je znotraj obzidana z nepregorljivo opeko. Na več mestih je na odebljeni del pločevine montiran nosilni obroč, ki se prilaga na podporne valje. Peč je nagnjena v smeri pretoka materiala za 3 do 5 %, obodna hitrost, merjena na plašču peči, pa je 0,15 m/s.

Iz peči izhajajoči klinker se hladi v satelitskih, rešetkastih ali bobnastih hladilnikih. Satelitski hladilnik predstavlja več cevi, ki so montirane na obodu izstopnega dela peči. V te cevi izstopa klinker iz peči in ga hladi iz okolice sesani hladni zrak.

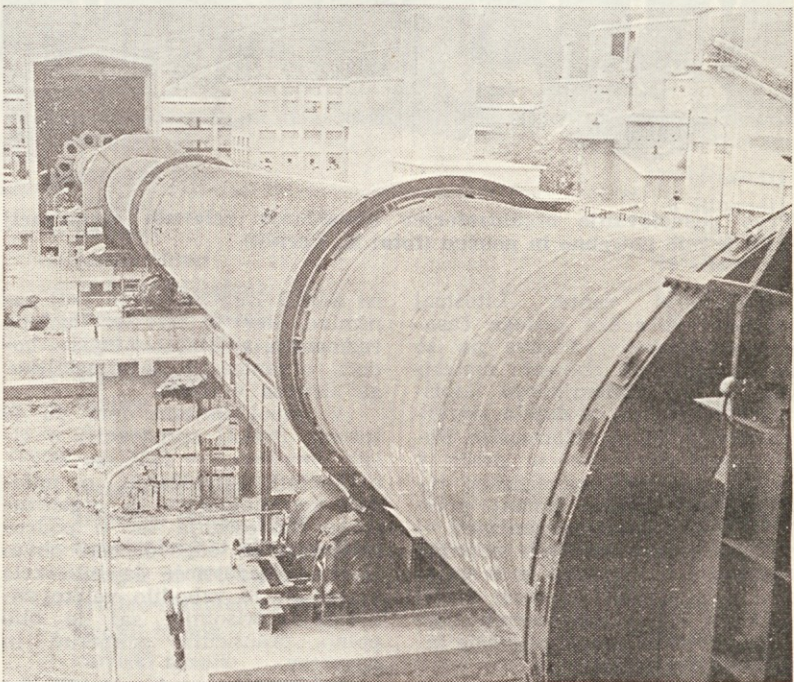
Rešetkasti hladilnik predstavljajo nihajoče rešetnice, po katerih potuje klinker po izstopu iz peči. S spodnje strani doteka skozi rešetnice hladni zrak, ki hladi klinker.

Delovanje bobnastega hladilnika je podobno kot pri satelitskem, le da mora imeti ta svoj lasten pogon. Nameščen je v podaljšku peči ali pod njo.

S posebnimi transporterji, ki dopuščajo višjo temperaturo, transportiramo klinker nato v skladišče klinkerja.

Naslednjič: Skladiščenje klinkerja.

J. Stražišar

Rotacijska peč v cementarni Šar

POŠKODBE PRI DELU V FEBRUARJU

TOZD/DS	Štev. del. dni poškodb	Štev. izgub.
TOZD PUM — livarna sive litine	9	99
— livarna jeklene litine	8	68
TOZD PZO	3	77
TOZD OB	13	140
TOZD MONT	1	72
TOZD PPO	1	25
TOZD IVET	3	55
TOZD PTS	1	—
TOZD IRRP	1	5
TOZD PROD	—	15
TOZD NAB	—	24
TOZD IC	—	24
TOZD ZSE	1	8

Iz podatkov je razvidno, da smo imeli v februarju v naši delovni organizaciji 41 poškodb, od tega so se tri pripetile na poti na delo oziroma z dela. Zaradi poškodb smo izgubili 612 delovnih dni, ali povprečno 14,9 dne na eno poškodbo.

V TOZD PRODAJA, NAB in IC niso v februarju imeli nobene poškodbe, pač pa so zaradi poškodb v prejšnjih mesecih izgubili nekaj delovnih dni. Tudi TOZD MONT je predvsem zaradi poškodb v prejšnjih mesecih izgubil razmeroma veliko delovnih dni.

Največ je bilo poškodb oči (10), sledijo poškodbe stopal in rok (po 9), prstov rok (7), glave (4), in poškodbe nog (2 primera).

Četrtek je dan, ko se je pripetilo največ poškodb (11), sledijo mu petek z 10 poškodbami, sreda z 9, ponedeljek s 5, torek s 4 in sobota z 2 poškodbama.

V februarju smo imeli kar 15 poškodb več kot v istem mesecu lani. Lani smo zaradi poškodb izgubili 409 delovnih dni ali povprečno 15,7 dne na eno poškodbo, kar je za malenkost več kot v letošnjem letu.

Služba varstva pri delu

Za boljše obveščanje v SOZD ZPS

2. marca je bil v Novi Gorici posvet o organiziranju obveščanja v delovnih organizacijah SOZD ZPS, ki ga je organiziral koordinacijski odbor sindikata ZPS in Informativni center Litostroj. Udeležili so se ga organizatorji obveščanja v delovni organizaciji sozda in predsedniki OO sindikata.

Zamisel o tovrstnem srečanju se je porodila že pred enim letom na sestanku urednikov glasila delovnih organizacij sozda ZPS. Malo pred tem je sprejel enoletno obvezo, da bo izdal štiri številke skupnega glasila ZPS,

nja in komuniciranja v združenem delu, o načelu javnosti in odprtosti informiranja, o načelu dvosmernosti oziroma pretoku informacij v TOZD, OZD in SOZD ter o načelih informacijske politike. Predavanje je bilo za čla-

Prvo posvetovanje organizatorjev obveščanja delovnih organizacij ZPS je bilo potrebno in poučno (foto: K. Gornik)

Informativni center Litostroj ki bodo izšle kot priloga časopisa »Litostroj«. Težave pa so se pokazale pri zbiranju materiala in pri pomanjkanju dopisniške mreže, ki bi dajala ustrezne in pomembne informacije. Povezava z uredništvom ni prišla v poštev, saj ima organizirane informativne centre komaj polovica vseh delovnih organizacij — pa še ti so na različnih stopnjah razvitosti. Kljub temu je ta sestanek pripomogel, da smo začeli dobivati nekaj najpomembnejših člankov, ki so pokrili največje informacijske potrebe.

Kmalu pa tudi to ni bilo več dovolj. V lanskem letu so sicer izšle štiri skupne številke glasila ZPS, vsebovale pa so premalo informacij potrebnih za dobro obveščanje delavcev, in so postajale skupimi podatki tudi vse bolj nezanimive.

To nas je spodbudilo, da razmišljamo naprej. Najprej je bilo potrebno vzpostaviti dopisniško mrežo, nato pa od rednih dopisnikov dobivati potrebne, pa tudi zanimive informacije, ki bi delavcem sozda omogočile, da spoznajo tudi ostale delovne organizacije in da se spoznajo med seboj. Da bi to dosegli smo ubrali dve poti. Vodstvom vseh delovnih organizacij smo poslali dopis, v katerem smo navedli teme, ki jih potrebujemo za objavo, obenem pa smo predlagali še vrsto tem, ki bi zanimale vse bralce. Na žalost je bil odziv bolj skromen, zato smo izpeljali tudi drugo zamisel — to je posvet z organizatorji obveščanja v obliki seminarja.

Ker je vseh 17 delovnih organizacij sozda ZPS raztresenih po vsej Sloveniji, smo za organizacijo seminarja izkoristili sestanek konference sindikata, ki je bil 3. marca v Novi Gorici in organizirali enodnevni seminar dan prej. Udeležilo se ga je okrog trideset organizatorjev obveščanja oziroma predsednikov OO sindikata in člani koordinacijskega odbora sozda ZPS. Ker smo želeli, da bi bil seminar tudi izobraževalne narave in bi nam nudil izhodišča za kvalitetno in povezano delo za naprej, smo k sodelovanju povabili tudi predavatelja tovariša Dušana Rebolja (ki je obenem tudi urednik glasila SOZD Združenih cestnih podjetij Slovenije) in tovariša Pavla Zrimška profesorja na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Tako je v dopoldanskem delu tovariš Zrimšek povedal nekaj več o temeljnih načelih in značilnostih informira-

ne SOZD ZPS še toliko bolj zanimivo, ker je bilo prilagojeno razmeram v SOZD ZPS in bodoči organizaciji informacijskega sistema v sozdu.

V popoldanskem delu pa je tovariš Rebolj spregovoril o ciljih obveščanja v OZD in SOZD, o načinih obveščanja, o nalogah koordinacij in organizatorjev obveščanja ter o podružabljanju in odgovornosti obveščanja. Predavanje je bilo zelo pestro in je vzbudilo veliko zanimanje prisotnih, saj je bilo polno praktičnih primerov in nasvetov.

Lahko rečemo, da sta bili obe predavanji zelo zanimivi in kvalitetni. Vzbudili sta veliko pozornost prisotnih, ki so dojel smisel in pomen obveščanja. To, in želja za ponovnim tovrstnim srečanjem pa dokazuje, da so postavljeni dobri temelji za boljše in vsestransko obveščanje v sozdu ZPS.

Naslednjega dne pa so na konferenci sindikata člani na podlagi dogovora iz seminarja sprejeli naslednja izhodišča za razvoj informiranja v organizacijah združenega dela SOZD ZPS in na nivoju SOZD ZPS:

- v vseh organizacijah združenega dela članicah ZPS je potrebno organizirati ustrezne lastne sisteme obveščanja o vseh zadevah, ki jih zahteva zakon o združenem delu ter o vseh pomembnih medsebojnih zadevah, ki so pomembne za normalen razvoj vsake delovne organizacije;

- v lastne sisteme obveščanja v DO je potrebno vnašati čim več informacij iz SOZD ZPS, ki jih posredujejo delovna skupnost ZPS in delegati družbenopolitičnih organizacij;

- v vsaki delovni organizaciji je potrebno imenovati odgovorne ljudi za organizacijo obveščanja. Ta odgovorna oseba ali skupina ljudi mora zbirati ustrezne informacije na skupne izdaje glasila ZPS, ki izhaja sedaj kot priloga časopisa Litostroj.

- potrebno je organizirati še več izobraževalnih tečajev in seminarjev, ki bi pripomogli k izboljšanju informiranja v TOZD, DO in SOZD.

Seveda pa bo potrebno v sozdu ZPS razvijati obveščanje še naprej. Z vzpostavitvijo trdne dopisniške mreže se bo informiranje izboljšalo, začeli pa bomo lahko razmišljati tudi o samostojnem mesečnem glasilu ZPS, ki bi lahko učinkoviteje in hitreje obveščalo delavce združene v sozdu ZPS.

M. Habicht

Aktivnost mladine

Koordinacijski svet ZSMS Titovi zavodi Litostroj je na svoji 11. redni seji 27. februarja 1979 razpravljalo o akcijski aktivnosti OO ZSMS Titovi zavodi Litostroj po X. kongresu ZSMS.

Vloga koordinacijskih svetov ZSMS se je po X. kongresu bistveno spremenila. Koordinacijski sveti imajo sedaj le funkcijo posvetovalnega telesa in koordinacije dela med OO ZSMS. Temelj našega dela je OO ZSMS. Pri tej nenadni preobrazbi smo začutili nekaj težav pri svojem delu. OO ZSMS, ki so bile prej pri svojem delu dokaj samostojne, teh težav sedaj ne občutijo v toliki meri kot ostale OO ZSMS. Eden izmed dejavnikov, ki so vplivali na samo delo OO ZSMS, je naša organizacijska preobrazba, saj se je mladinska organizacija iz ene celovite razdelila na 15 manjših OO ZSMS.

Pri samem delu OO ZSMS je bilo v razpravi ugotovljeno, da je premalo storjeno pri našem kadrovanju. Vodstva OO ZSMS vse preveč nenačrtno vodijo svojo kadrovsko politiko. Idejna usposobljenost mladih je premajhna, prav to se tudi odraža pri samem delu delegacij. Za člane predsedstev OO ZSMS smo organizirali seminar, kjer so se seznanili z usmeritvijo in organiziranostjo ZSMS po X. kongresu, predvsem pa s vprašanji, s katerimi se srečujejo mladi pri svojem delu. Pri delu OO ZSMS občutijo tudi fluktuacijo, saj so od volilnih konferenc pa do sedaj v večji meri okrnjena tudi predsedstva. V veliki meri so za delo OO ZSMS odgovorni mladi komunisti, ki naj bi bili idejno jedro njihovega dela. Istočasno XI. kongres ZKJ opozadja mlade komuniste, da je njihovo delo krepitve delovanja OO ZSMS. V našem delu prav tako še ni zaživel informiranje! Pri organiziranju raznih akcij občutimo to potem tudi s slabo udeležbo članov ZSMS. Komisija za informiranje bo morala pripraviti konkretne predloge za izboljšanje našega obveščanja v delovni organizaciji in izven nje.

Pri našem dogovarjanju in sestajanju ugotavljamo, da se nekatere OO ZSMS ne udeležujejo naših sej. Sklepamo, da tudi iz teh razlogov izhaja akcijska neaktivnost, saj so mladi za nekatere akcije obveščeni šele po izvedbi.

Iz ankete, ki smo jo izvedli, je razvidno, da je med OO ZSMS premajhna akcijska povezanost. Mladih, ki prihajajo v našo delovno organizacijo, ne vključimo v naše delo ali pa jih vključimo v zelo majhni meri. O delovanju mladine so seznanjeni le toliko, kolikor se sami zanimajo in pa preberejo iz časopisa Litostroj. Potrebno bi bilo razmišljati o mladinskem biltenu, v katerem bi OO ZSMS objavljale svoje novice iz tozov in delovnih skupnosti ter skupne akcije na nivoju delovne organizacije. Potrebno je organizirati več tematskih konferenc, kjer bi mladi po predhodni obravnavi v OO ZSMS zavzeli enotna stališča do vprašanj, v katera so vključeni predvsem mladi in so skupnega pomena za celotno delovno organizacijo.

Prav tako je potrebno proučiti, kje in kako naj mladi sodelujejo s svojim delom, da bomo izpolnili postavljeni plan ter povečali našo delovno storilnost. Mladi ne moremo biti izključeni kot družbenopolitična organizacija, ampak moramo enotno nastopati skupaj s sindikatom in Zvezo komunistov, le tako bomo lahko dosegli željene rezultate.

Cirila Rozman

n. o. sol. sub. sos.

V zadnjih letih vse pogosteje vidimo okrog sebe črke, ki jih je sprva malokdo poznal in razumel: n. sol. o., o. sub. o., o. o. itd.

Danes delavci že zelo dobro poznajo zakon o združenem delu in tudi vse pojme, ki jih ta pomemben akt uvaja oziroma obravnava. Kljub temu za mnoge ne bo odveč, če na kratko razložimo pomen okrajšav, ki se nahajajo ob vsaki firmi (delovne organizacije) in imenu (temeljne organizacije). Predvsem delegati delavskih svetov morajo dobro poznati te označbe odgovornosti, saj imajo na dnevnem redu vse pogosteje tudi vprašanja, ki so najtesneje povezana s temi pojmi.

Namen oznak, ki so dodane firmi (delovne ali sestavljene organizacije) oziroma imenu (temeljne organizacije), je v tem, da prikažejo njen položaj v pravnem prometu glede na druge organizacije, ki so z njo povezane. Za ta položaj je najvažnejši podatek, kdo odgovarja za obveznosti, ki jih je neka organizacija združenega dela prevzela, pa jih nenadoma ne more več izpolniti.

Ko npr. sklepamo pogodbo o nabavi opreme z neko delovno organizacijo iz druge republike, katere ne poznamo dobro, nam že oznaka ob njeni firmi pove, kako trdna bo njena zveza. Če ta oznaka pove, da njene temeljne organizacije odgovarjajo neomejeno, je vsekakor zanesljivejši partner, kot če vidimo, da je odgovornost omejena. V tem drugem primeru bomo morali seveda pogledati v njen statut ali v sodni register, kako in do kakšne mere je odgovornost omejena.

S takšno ureditvijo, kot jo je prinesel zakon o združenem delu, je po eni strani omogočeno delavcem v temeljnih organizacijah, da pri združevanju v delovno ali sestavljeno organizacijo sami določijo njihova medsebojna razmerja, vključno s pravico urediti obliko in obseg medsebojne obveznosti, po drugi strani pa je z obvezno navedbo odgovornosti pri firmi oziroma imenu varovan pravi promet, saj tretji partner vidi, s kakšno organizacijo bo stopil v pogodbeni odnos.

Posebej opozarjamo, da označba odgovornosti ne pove, kako neka organizacija združenega dela odgovarja za obveznosti, temveč, kako drugi odgovarjajo za njene obveznosti. (Za delovno organizacijo njene TOZD, za posamezno TOZD pa druge TOZD v delovni organizaciji).

Oblik odgovornosti je zelo veliko, vendar lahko hitro razumemo vsako označbo, če poznamo le nekaj osnovnih pojmov. Da bo razreševanje kratic lažje, povejmo, da je črka o. na zadnjem mestu vedno kratica za »odgovornost«. Preostanejo nam torej še dve ali tri kratice pred njo.

Črki o. ali n. na začetku označbe sta kratice za besedi »omejena« in »neomejena« ter določata obseg odgovornosti. Omejena odgovornost se lahko defi-

nira na različne načine (do določenega zneska, za določene posle, do določenega odstotka, do višine združenih sredstev itd.), vse to pa določijo delavci v samoupravnem sporazumu o združitvi oziroma v statutu. Pri nas je odgovornost temeljnih organizacij za obveznosti delovne organizacije neomejena.

Črki sub. ali sol. sta kratice za besedi »subsidiarna« in »solidarna« ter določata obliko odgovornosti, ki se kaže v tem, na kakšen način lahko upnik uveljavlja svojo terjatev proti tistim, ki odgovarjajo namesto glavnega dolžnika. Pri subsidiarni (podrejeni) odgovornosti se mora upnik najprej obrniti na glavnega dolžnika in šele če od njega ni mogel izterjati dolga, se lahko obrne na subsidiarnega dolžnika. Solidarna odgovornost je za upnika ugodnejša: ni mu treba »izgubljati časa« s tem, da najprej terja glavnega dolžnika, ampak lahko od kateregakoli (solidarnega) dolžnika zahteva izpolnitev obveznosti.

Če bi npr. naša delovna organizacija zašla v finančne težave, ena temeljna organizacija, ki za delovno organizacijo odgovarja solidarno (zaradi označbe n. sol. o. v firmi DO) pa bi poslovala z uspehom, bi lahko upnik delovne organizacije (tisti, ki terja) takoj zahteval celotno plačilo od te temeljne organizacije. Temeljna organizacija bi morala terjatev takoj izpolniti, s tem, da bi ona pridobila status upnika nasproti drugim temeljnim organizacijam in od njih terjala povrnitev ustreznih deležev.

V firmo delovne organizacije, ki v svoji sestavi nima temeljnih organizacij, se vpiše označba **popolne odgovornosti (p.o.)**.

Črki o.o. sta kratice za besedi »omejena odgovornost« in ju imajo v svoji firmi tiste delovne organizacije (ali SOZD), pri katerih odgovarjajo temeljne organizacije le do višine združenih sredstev.

Pri nekaterih firmah bomo opazili tudi druge kombinacije, vendar le iz zgoraj opisanih osnovnih besed. Označba n. sol. sub. o. bo npr. povedala, da gre za neomejeno odgovornost, vendar pri nekaterih tozidih za solidarno, pri nekaterih pa za subsidiarno. To je za pogodbenega partnerja seveda le opozorilo, medtem ko bo za točno vsebino odgovornosti treba pogledati v statut ali sodni register.

V primeru, ko ima delovna organizacija veliko temeljnih organizacij, ki določijo različne oblike in obseg odgovornosti, bi bila oznaka že dokaj zapletena, npr. n. o. sol. o. sub. o. (neomejena in omejena solidarna ter omejena subsidiarna odgovornost). Zato je sprememba uredbe o vpisu v register iz decembra 1978 vpe- ljala novo označbo — **različna odgovornost** in tako bomo kmalu opazili tudi novo kratico **r.o.**

Če na koncu pogledamo odgovornost, za katero smo se odločili s Samoupravnim sporazumom o združitvi TOZD v delovno organizacijo Titovi zavodi Litostroj, vidimo, da smo izbrali tisto obliko in obseg odgovornosti, ki označuje najtesnejšo povezavo temeljnih organizacij — neomejena solidarna odgovornost. Vzrok za to je vsekakor v sami naravi medsebojnih razmerij, saj proizvodnja skupnih proizvodov tesno povezuje interese temeljnih organizacij, hkrati pa tudi med samimi delavci obstaja izredno močan občutek pripadnosti — vsi smo predvsem in najprej Litostrojčani!

Anton Tomažič

ZA ČISTO IN LEPO AMBULANTO

Glede na posebne pogoje dela v proizvodnih obratih, kjer naše delovne obleke ne morejo biti vsak dan čiste, je predsedstvo konference OOS delovne organizacije obravnavalo in sprejelo priporočilo, ki ga posredujemo vsem zaposlenim, da naj bodo obiski v naši ambulanti samo v civilnih oblekah. Le tako nam bo uspelo ambulantno dlje časa ohraniti čisto. Seveda pa so pri tem izključene težje poškodbe pri delu. Predsedstvo Konference OOS je mnenja, da to ni obremenjevanje našega delavca, temveč si želimo, da bi s svojim kulturnim odnosom do družbene lastnine, ki nam je zaupana v upravljanje, čutili odgovornost in skrb.

PREGLED KADROV, KI SO V IZOBRAŽEVALNEM PROCESU V ŠOLSKEM LETU 1978/79 IN POROČILO O IZOBRAŽEVANJU OB DELU V LETU 1978 V DELOVNI ORGANIZACIJI LITOSTROJ

IZOBRAŽEVANJE

Pri analizi stanja štipendistov v šolskem letu 1978/79 smo ugotovili:

1. Da študira v Titovih zavodih Litostroj v šolskem letu 1978/79 naslednje število štipendistov:

11 štipendistov obiskuje podiplomski študij-magisterij, in sicer:

- 6 strojno smer;
- 1 konstrukcijsko mehansko smer;
- 1 mehanske proračune;
- 1 avtomatizacijsko računalniško smer;
- 1 ekonomsko smer;
- 1 metalurgijo — tehnološko raziskovalno smer.

59 štipendistov obiskuje visoko šolo, in sicer:

- 36 fakulteto za strojništvo II. stopnjo;
- 8 ekonomsko fakulteto;
- 1 filozofsko fakulteto;
- 1 visoko industrijsko pedagoško šolo;
- 3 visoko ekonomsko komercialno šolo Maribor — II. stopnja;
- 7 visoko šolo za organizacijo dela Kranj — II. stopnja;
- 1 visoko tehniško šolo Maribor — II. stopnja;
- 1 fakulteto za sociologijo, novinarstvo in politične vede;
- 1 fakulteto za elektrotehniko.

75 štipendistov obiskuje višjo šolo, in sicer:

- 37 strojno fakulteto — I. stopnja;
- 8 visoko ekonomsko komercialno šolo Maribor — I. stopnja;
- 17 visoko šolo za organizacijo dela Kranj — I. stopnja;
- 3 višjo upravno šolo;
- 6 višjo tehniško varnostno šolo;
- 2 višjo tehniško šolo Maribor — I. stopnja;
- 1 višjo grafično šolo Zagreb;
- 1 fakulteto za strojništvo — varilsko smer.

99 štipendistov obiskuje srednje šole, in sicer:

- 31 tehniško šolo — strojna smer;
- 27 ekonomsko srednjo šolo;
- 8 tehniško šolo — elektro smer;
- 3 tehniško šolo — lesna smer;
- 2 tehniško šolo — cestni promet;
- 4 tehniško šolo — metalurška smer;
- 17 delovodsko — strojno smer;
- 1 delovodsko — cestni promet;
- 2 tehniška šola — varilska smer;
- 2 srednja politična šola;
- 1 srednja komercialna šola;
- 1 upravno administrativna šola.

51 štipendistov obiskuje poklicne šole, in sicer:

- 1 poklicno šolo za odrasle ICL — formar ročni;
- 4 poklicno šolo za odrasle ICL — str. ključavničar;
- 9 poklicno šolo za odrasle ICL — ročni obl. varilec;
- 1 poklicno gasilsko šolo;
- 1 poklicno šolo za odrasle pri DU — laborant;
- 4 poklicno kovinarsko šolo Lj.-Vič — strugar;
- 13 poklicno kovinarsko šolo Lj.-Vič — str. ključavničar;
- 18 administrativno poklicno šolo.
- 4 štipendisti obiskujejo osnovno šolo;
- 1 štipendist obiskuje tečaj za delovno mesto;
- 1 štipendist je na specializaciji;
- 21 štipendistov obiskuje jezikovne tečaje.

406 štipendistov je učencev v ICL, učijo se za naslednje profile poklicev:

- 26 za elektromehanika;
- 156 zas trojnega ključavničarja;
- 25 za orodjarja;
- 90 za strugarja;
- 24 za rezalca;
- 45 za tehniškega risarja;

- 30 za livarja;
- 10 za modelnega mizarja.

V DO Titovi zavodi Litostroj imamo skupno 728 štipendistov, od tega se izobražuje ob delu 255 delavcev, iz dela 5 delavcev, zunanjih štipendistov pa je 468.

2. V šolskem letu 1977/78 je

a) 10 štipendistov zapustilo delovno organizacijo,

b) 15 štipendistov je prekinilo študij;

c) 94 štipendistov je zaključilo študij, in sicer:

- 1 doktorat znanosti;
- 1 ekonomsko fakulteto — II. stopnja;
- 2 fakulteto za strojništvo — II. stopnja;
- 1 metalurško fakulteto — II. stopnja;
- 1 pravno fakulteto;
- 2 fakulteto za strojništvo — I. stopnja;
- 5 VSOD — Kranj — I. stopnja;
- 2 visoko tehniško šolo Maribor — I. stopnja;
- 1 višjo tehniško varnostno šolo;
- 7 tehniško šolo — strojna smer;
- 1 tehniško šolo — metalurška smer;
- 3 ekonomsko srednjo šolo;
- 9 delovodsko — strojna smer;
- 2 delovodsko — elektro smer;
- 2 srednjo politično šolo;
- 1 srednjo administrativno šolo;
- 6 poklicno šolo za odrasle ICL — strugar;
- 5 poklicno šolo za odrasle ICL — str. ključavničar;
- 3 poklicno šolo za odrasle ICL — livar;
- 1 poklicno kovinarsko šolo Lj.-Vič — str. ključavničar;
- 2 poklicno gasilsko šolo;
- 1 poklicno administrativno šolo;
- 2 osnovno šolo;
- 1 specializacijo;
- 32 tečaje za delovna mesta.

č) 60 štipendistov je končalo šolanje v ICL, in sicer:

- 31 strojnih ključavničarjev;
- 14 strugarjev;
- 7 elektromehanikov;
- 5 rezkalcev;
- 3 orodjarji.

d) 80 štipendistov je končalo jezikovne tečaje, in sicer:

- 4 nemščino;
- 1 španščino;
- 2 angleščino;
- 1 ruščino.

3. Iz celotnega gradiva je razvidno, da bodo v letu 1979 in 1980 predvidoma končali študij:

— 30 za livarja;

— 10 za modelnega mizarja.

Število oseb, s katerim so bile sklenjene pogodbe za naslednje vrste šol in smeri:

- 2 magisterij;
- 6 fakulteta za strojništvo — II. stopnja;
- 1 ekonomska fakulteta — II. stopnja;
- 1 VSOD — Kranj — II. stopnja;
- 1 VEKŠ — Maribor — II. stopnja;
- 1 Visoka tehniška šola Maribor — II. stopnja;
- 3 višja tehniška varnostna šola;
- 12 fakulteta za strojništvo — I. stopnja;
- 4 VSOD — Kranj — I. stopnja;
- 2 višja upravna šola;
- 2 srednja politična šola;
- 11 tehniška šola — strojna smer;
- 2 tehniška šola — metalurška smer;
- 3 tehniška šola — elektro smer;
- 5 ekonomska šola srednja;
- 3 delovodska šola — strojna smer;
- 1 upravno administrativna smer;
- 1 poklicna gasilska šola;
- 2 poklicna administrativna šola;
- 10 poklicna kovinarska šola Lj.-Vič;
- 133 ICL — učenci;
- 1 osnovna šola;
- 1 specializacija.

Skupaj je bilo sklenjenih 208 pogodb s štipendisti v šolskem letu 1978/79.

5. V letu 1978 smo sprejeli na počitniško prakso 99 študentov-praktikantov, od tega:

- 29 praktikantov z višjo izobrazbo;
- 51 praktikantov s srednjo izobrazbo;
- 4 praktikante s poklicno izobrazbo;
- 15 praktikantov z osnovno šolo.

6. Izobraževanje ob delu v letu 1978:

a) Udeležba delavcev na izobraževanju ob delu, organiziranim v delovni organizaciji Titovi zavodi Litostroj:

- 4 tečaj za voznike viličarjev;
- 16 jezikovni tečaj;
- 10 tečaj za premikače;
- 8 tečaj za varjenje;
- 66 seminar za opravljanje strokovnega izpita iz strojništva;
- 693 seminar iz varstva pri delu in preverjanje znanja;
- 21 seminar za člane štaba civilne zaštite DO;

b) Udeležba naših delavcev na

— 50 posvet o zakonu o usmerjenem izobraževanju.

Skupaj se je v letu 1978 udeležilo izobraževanja ob delu v delovni organizaciji Titovi zavodi Litostroj 868 sodelavcev.

b) Udeležba naših delavcev na

— 5 osnovni in nadaljevalni tečaj obločnega varjenja;

— 5 tečaja iz varstva pri delu;

— 4 strokovno usposabljanje s plinskimi napravami v železarni Store;

— 7 strokovno ekskurzijo po Jugoslaviji;

— 1 tečaj za upravljalce visokotlačnih kotlov;

— 2 tečaj za predsednike sindikata;

— 1 tečaj iz kvantometrije v Švici;

— 2 tečaj iz specialistične izobrazbe analitikov študija dela;

Nadaljevanje na 10. str.

Razpis štipendij

NA PODLAGI POTREB PO NOVIH STROKOVNIH KADRIH

(»Gospodarski načrt DO Litostroj«)

RAZPISUJEMO V ŠOLSKEM LETU 1979/80 NASLEDNJE ŠTIPENDIJE:

a) Zunanji štipendisti — kadrovske štipendije

— strojni mehanik	60 štipendij
— strugar	48 štipendij
— rezkalec	6 štipendij
— orodjar	10 štipendij
— tehnični strojni risar	2 štipendiji
— elektromehanik	8 štipendij
— livar	12 štipendij
— modelni mizar	8 štipendij
— metalurški tehnik	5 štipendij
— strojni tehnik	2 štipendiji
— varilski tehnik	1 štipendija
— ekonomski tehnik	6 štipendij
— administrativni tehnik	4 štipendije
— strojni inženir — varilstva	1 štipendija
— dipl. inž. strojništva — tehnolog	4 štipendije
— dipl. inž. strojništva — konstrukter	27 štipendij
— dipl. inž. elektrotehnike (avtomatika)	5 štipendij
— dipl. inž. tehnične matematike	1 štipendija
— dipl. inž. tehnične fizike	1 štipendija
— diplomirani ekonomist	13 štipendij
— kovač — strojni	10 štipendij

Skupaj zunanji štipendisti — kadrovske štipendije:

234 štipendij

b) Za izobraževanje ob delu pa razpisujemo naslednja mesta, oziroma štipendije:

— osnovna šola	150 štipendij
— rezalec	6 štipendij
— embaler	5 štipendij
— formar-livar	79 štipendij
— metalurški tehnik	6 štipendij
— metalurški inženir	8 štipendij
— dipl. inž. metalurgije	4 štipendije
— ključavničar	17 štipendij
— varilec	6 štipendij
— strugar	78 štipendij
— rezkalec	1 štipendija
— rezkalec-vrtalec	17 štipendij
— tehnično strojni risar	1 štipendija
— konstrukcijski ključavničar	26 štipendij
— strugar na NC-strojih	5 štipendij
— vrtalec-rezkalec na NC-strojih	3 štipendije
— strojni tehnik	40 štipendij
— varilski tehnik	4 štipendije
— strojni inženir tehnolog	17 štipendij
— strojni inženir varilstva	1 štipendija
— strojni inženir konstrukter	30 štipendij
— dipl. stroj. inž. tehnolog	6 štipendij
— dipl. stroj. inž. konstrukter	23 štipendij
— podiplomski študij — tehnologija	1 štipendija
— elektro-inženir jaki tok	1 štipendija
— dipl. inž. elektro jaki tok	1 štipendija
— modelni mizar	8 štipendij
— tiskar za tisk s ploskve	1 štipendija
— ekonomski tehnik	18 štipendij
— ekonomist	7 štipendij
— diplomirani ekonomist	6 štipendij
— administrator	7 štipendij
— administrativni tehnik	11 štipendij
— dipl. ing. avtomatike-elektro	1 štipendija
— višja upravna šola	1 štipendija
— VSOD — Kranj — I. stopnja	1 štipendija
— VSOD — Kranj — II. stopnja	2 štipendiji
— dipl. industrijski pedagog	1 štipendija

Skupaj štipendije po delu:

600 štipendij

V šolskem letu 1979/1980 bomo izobraževali skupaj 834 štipendistov, od tega 234 zunanjih

štipendistov (kadrovske štipendije) in 600 štipendistov za izobraževanje ob delu.

izobraževanju ob delu, organiziranim pri drugih izobraževalnih organizacijah:

- 172 na posvetovanjih, seminarjih, predavanjih, simpozijih, kongresih;
- 9 razni jezikovni tečaji;
- 3 tečaj za specialiste varjenja;
- 1 tečaj za inženirje varjenja;
- 1 tečaj »UVOD V RAČUNOVODSKO PROGRAMSKI JEZIK — FORTAN«;
- 9 strokovne ekskurzije na Češkoslovaško, Poljsko, ZSSR in Francijo;

- 5 osnovni in nadaljevalni tečaj obločnega varjenja;
- 5 tečaja iz varstva pri delu;
- 4 strokovno usposabljanje s plinskimi napravami v železarni Store;
- 7 strokovno ekskurzijo po Jugoslaviji;
- 1 tečaj za upravljalce visokotlačnih kotlov;
- 2 tečaj za predsednike sindikata;
- 1 tečaj iz kvantometrije v Švici;
- 2 tečaj iz specialistične izobrazbe analitikov študija dela;

Nadaljevanje na 10. str.

IZOBRAŽEVANJE

Nadaljevanje z 9. str.

— 1. tečaj iz oblikovanja delovnih mest;
— 1. tečaj iz industrijske radiografije;
— 2. tečaj iz »WORK-FAKTORJEV KRATKI POSTOPEK«;
— 216 sodelavcev se je udeležilo seminarjev in predavanj, organiziranih za samoupravne organe in družbenopolitične organizacije.

Skupaj se je udeležilo izobraževanja ob delu v letu 1978, organiziranega v drugih izobraževalnih delovnih organizacijah 442 sodelavcev.

Ugotavljamo, da imamo vsakoletni porast izobraževanja v DO Litostroj. Posredujemo podatke porasta izobraževanja in končanega študija od leta 1974 do 1978, ki nam prikazuje porabljenega namenskega sredstva za izobraževanje:

Prikaz povečanega obsega izobraževanja za čas 1974 do 1978. leta:

— V šolskem letu 1974/75 smo imeli na izobraževanju 519 študentov.

— V šolskem letu 1975/76 smo imeli na izobraževanju 536 študentov.

— V šolskem letu 1976/77 smo imeli na izobraževanju 661 študentov.

— V šolskem letu 1977/78 smo imeli na izobraževanju 717 študentov.

— V šolskem letu 1978/79 imamo na izobraževanju 728 študentov.

Študenti DO, ki so končali študij po vrstah šol od 1974 do 1978. leta:

Vrste šol	1974	1975	1976	1977	1978	Skupaj DO
1. doktorat	—	—	—	—	1	1
2. magisterij	1	1	1	1	—	4
3. visoke šole	3	8	4	3	5	23
4. višje šole	6	6	3	12	10	37
5. srednje šole	16	37	11	35	25	124
6. poklicne šole in ICL	105	61	55	87	78	386
7. osnovna šola	1	1	1	3	2	8
8. tečaji za delovna mesta	10	13	15	8	32	78
9. specializacija	—	—	—	—	1	1
Skupaj	142	127	90	149	154	622

Iz zgornjih podatkov je razvidno, da imamo stalen porast števila študentov v poklicnih šolah in ICL. Te oblike bodo imele tudi v prihodnje prednost pri izobraževanju z ozirom na potrebe razvoja delovne organizacije.

Za izobraževanje ob delu, funkcionalno izobraževanje ter izplačilo študentov — kadrovskih in ob delu, smo v letu 1978 v delovni organizaciji TZ Litostroj porabili 12.366.126,70 din od pla-

niranih 3,6% od bruto osebnega dohodka (12.669.597,45 din) po naslednjih postavkah:

— za vzgojo kadrov, funkcionalno izobraževanje, stroške šolnine za študij ob delu, potne stroške, nastale s funkcionalnim izobraževanjem, in dnevnice — din 5.652.871,65;

— izplačilo štipendij učencem ICL in zunanjim štipendistom — kadrovske štipendije, nagrade študentom na počitniški praksi — 6.805.255,05 din.

Skupaj — 12.366.126,70 din. Od planiranih sred. (12.669.597,45 din) smo porabili za izobraževanje 12.366.126,70 din. Za leto 1979 pa imamo planirana sredstva za izobraževanje v skupnem znesku 14.513.150,00 din, seveda če bomo dosegli planirani bruto osebni dohodek.

Opozarjamo vse sodelavce, ki imajo namen začeti študij ob delu v šolskem letu 1979/80, da morajo do 8. 4. 1979 prijaviti študij na posebnem obrazcu »Prijava za vpis«, ki ga dobijo na skupnosti za zaposlovanje Ljubljana in ga dostavijo do 8. 4. 1979 na Center za razvoj univerze Ljubljana, poštni predal 524 (z oznako »Prijava za vpis«). Tu gre za vpis kandidatov v začetni letnik ne pa onih, ki že študirajo ob delu.

Komisije za delovna razmerja TOZD/DS bodo sprejemale in odobravale prošnje za študij ob delu od 1. 6. do 31. 6. 1979. Opozarjamo vse, ki se za to zanimajo, da morajo k prijavi za štipendijo na obrazcu 1,65 DZS komisijam za delovna razmerja zahtevane priloge na podlagi 36. člena Samoupravnega sporazuma o izobraževanju in štipendiranju v de-

lovni organizaciji Litostroj navesti naslednje:

1. potrebe po strokovnem šolanju za delovno organizacijo, v skladu s planom izobraževanja in štipendiranja ter razpisom štipendij, oziroma šolanj;

2. kvaliteta dela delavcev na osnovi pismene ocene neposrednega vodje, ki pri svoji oceni upošteva delavčevo uspešnost na osnovi dosežene stimulacije (pismena ocena neposrednega vodje);

3. nagnjenost za določeno delo in sposobnost obvladati višjo stopnjo znanja (pismeno mnenje psihologa v delovni organizaciji);

4. dosežen uspeh pri dosedanjem šolanju oziroma izobraževanju (zadnje šolsko spričevalo);

5. družbenopolitična aktivnost delavca (mnenje kadrovske komisije pri osnovni organizaciji sindikata);

6. socialni položaj delavca (socialna služba pri KSS);

7. da delavcu še ni bil izrečen ukrep zaradi hujše kršitve delovnih obveznosti (pravna služba, evidenca KSS).

Za zunanje štipendiste — kadrovske štipendije, pa bomo prijave zbiral v njih obravnavali od 1. 5. do 31. 5. 1979, za zamudnike pa od 1. 9. do 20. 9. 1979. Prošnje in vse priloge bodo posamezniki dostavljali na Kadrovske splošni sektor — oddelek za izobraževanje in plan kadrov, odobral pa jih bo delavski svet Litostroj na predlog komisije za štipendiranje pri delavskem svetu DO Litostroj.

Opozarjamo na razpise štipendij za zunanje štipendiste-kadrovske štipendije v časopisu »DELO« z dne 7. 3. 1979 (posebna priloga) in na objavo »Razpisa vpisa« v začetni letnik visokošolskih delovnih organizacij v študijskem letu 1979/80 (Delo 8. 3. 1979).

Vsi prosilci kadrovskih štipendij bodo morali dostaviti naslednje dokumente:

— prijavo za štipendijo na obrazcu 1,65 DZS;

— potrdilo o vpisu v šolo,

— overjen prepis, oziroma fotokopijo zadnjega šolskega spričevala ali potrdilo višješolske ali visokošolske OZD o opravljenih izpitih;

— potrdilo o premoženjskem stanju družine in številu družinskih članov, ki živijo v skupnem gospodinjstvu;

— potrdilo o dohodkih staršev preteklega koledarskega leta, če so starši upokojeni, priložijo odrezek od pokojnine za december 1978. leta;

— potrdilo o višini otroških dodatkov članov družine prosilca za mesec december 1978;

— izjavo organizacije združenega dela in drugih štipenditorjev, da je kandidat pri njih zaposlen, vendar mu ta ni bila podeljena;

— izjavo kandidata, da ne prejema nobene kadrovske štipendije. Za kandidate, ki še niso izpolnili 18 let, podpišejo izjavo starši ali skrbniki.

Prioriteto pri podeljevanju kadrovskih štipendij imajo tisti, ki se odločijo za proizvodni poklic, in otroci staršev, zaposlenih v delovni organizaciji Litostroj.

V letu 1979 bomo morali smotrno gospodariti s sredstvi za izobraževanje, da bomo lahko uresničili vse planske naloge s področja izobraževanja ter usposobili kader za TOZD TVN, PPO in izboljšali strukturo kadrov v TOZD PZO in PUM.

Sonja Mravljica

Poročilo o poškodbah pri delu za leto 1978

Osnovna, skozi vse leto trajajoča aktivnost je preprečevanje poškodb na delovnih mestih. To dolžnost smo, kakor bomo videli kasneje, v preteklem letu opravili dokaj uspešno. Seveda pa ta uspešnost ni odvisna samo od delavcev v službi varstva pri delu, ampak od vrste dejavnikov, ki vplivajo na boljši in hitrejši razvoj dejavnosti na področju varstva pri delu.

Kljub vsej naši aktivnosti pa prav vseh poškodb le nismo mogli preprečiti. Za primerjavo si oglejmo gibanje poškodb v zadnjih treh letih:

Poškodbe	1976	1977	1978
Število vseh zajetih poškodb	568	531	412
Število poškodb na poti	46	45	39
Povprečno število zaposlenih	3478	3561	3549
Število poškodb na 100 zaposlenih v odstotkih (%)	16,3	14,9	11,6

Kot je razvidno iz gornjih podatkov, smo v lanskem letu beležili močan padec poškodb, saj smo jih imeli kar 119 ali 22,5 odstotka manj kot v letu 1977. Vendar si moramo za popolnejšo predstavlo ogledati tudi število izgubljenih delovnih dni zaradi poškodb pri delu.

Izgubljeni dnevi	1976	1977	1978
Izgubljeni delovni dnevi zaradi poškodb pri delu in na poti	7465	6704	5240
Povprečno število bolniških dni na 1 poškodbo	13,1	12,6	12,7

Vidimo, da smo zmanjšali tudi število bolniških dni zaradi poškodb in to kar za 1464 dni ali 22 odst., zopet seveda v primerjavi z letom 1977.

Res je, da to število ni veliko, toda nam je dobrodošel prav vsak dan, saj vemo, da nam izostanki zaradi poškodb prinašajo precejšnje ekonomske in osebne izgube.

Pri ugotavljanju vzrokov, ki so botrovali našim poškodbam, le-te delimo na:

— subjektivne vzroke, katerih posledica je 296 poškodb, ali 72 odstotkov,

— organizacijske vzroke, katerih posledica je 89 poškodb, ali 21,5 odst.,

— tehnološke vzroke, katerih posledica je 27 poškodb, ali 6,5 odstotka.

Vzroki v prvi skupini so najpogostejše posledice kršitve varnostnih predpisov in navodil. Z večjo vestnostjo samih delavcev, pa tudi tistih, ki dela vodijo ali nadzirajo, bi prav gotovo poškodbe te vrste lahko še zmanjšali.

Tudi drugo vrsto vzrokov bi lahko prištevali k osebnim dejavnikom, vendar jih ločimo, ker so odvisni od organizacije dela.

V tretjo skupino spadajo poškodbe, katerih vzroki so okvare na strojih, orodjih, zatrapanost prostorov ipd.

Poškodbe po kvalifikacijski strukturi

Iz leta v leto ugotavljamo, da je število poškodb, ki jih utrpel kvalificirani delavci, preveliko. Iz tega se vidi, da tudi pri kvalificiranih delavcih prevladuje neresnost in nezainteresiranost za varno opravljanje dela in čestokrat tudi ti, ki bi morali biti ostalim za vzgled, pristopajo k delu brez premisleka.

Poškodbe po delih telesa

Zopet so najbolj ogrožen del telesa prsti na rokah, saj smo tu imeli kar 140 ali 40 odst. vseh poškodb, sledijo oči z 88 ali 21 odst. in stopala s 63 ali 15 odst. vseh poškodb. Tudi drugi deli telesa so bili poškodovani, vendar ne v tako velikih odstotkih.

Ugotavljamo, da je število poškodb oči oziroma stopal mnogo preveliko in so zlasti poškodbe stopal velikokrat povezane z manjšo ali večjo invalidnostjo. Te poškodbe so predvsem posledica neuporabljanja osebnih varnostnih sredstev.

Poškodbe po dnevih in urah
V preteklem letu se je med črne dneve vpisala sredi z 91 poškodbami (22 odst.), nato ji sledi tork z 80 ali 19 odst. ter pone-

deljek in petek s po 75 ali 18 odst. poškodb.

Za številne poškodbe v sredo in torek bi vzroke našli v intenzivnejšem delu, medtem ko za poškodbe v petek vzroke iščemo v zmanjšani zainteresiranosti in v pričakovanju počitka ob koncu tedna.

Ko analiziramo potek poškodb po urah, ponovno opazimo, da so se le-te najpogostejše dogajale v tretji delovni uri, saj se je takrat pripetilo kar 64 ali 15,5 odst. poškodb, sledi pa ji šesta ura z 58 ali 14 odst. poškodb. Ostale poškodbe pa so dokaj enakomerno porazdeljene na ostale ure dela.

Poškodbe po letih starosti

Precej zanimiv je tudi podatek o starostni strukturi poškodovancev. Ponovno ugotavljamo, da je največ poškodb pri mladih delavcih do 25 let, in to kar 217 ali dobra polovica vseh poškodb.

Poškodbam pri teh delavcih je največkrat botrovalo neupoštevanje ali ignoriranje opozoril nadrejenih, mnogokrat pa žal tudi vzgled starejših, ki tudi ne delajo v smislu varnostnih predpisov.

Iz vsega naštetega je mogoče razbrati, da je le bil napravljen določen korak naprej v zmanjšanju števila poškodb in seveda tudi bolniških dni zaradi teh. Vendar so ti rezultati še daleč od tistih, ki jih želimo doseči.

Da pa bi lažje dosegli te cilje, skupna služba varstva pri delu predlaga enotno reševanje bistvenih problemov, ki negativno vplivajo na delavce in ki predstavljajo stalne potencialne vire poškodb in obolenj. V ta namen predlagamo:

— Skrb za stalno izobraževanje s področja varstva pri delu, za kar naj nam ne bo žal časa, saj dobro vemo, da ta čas ni izgubljen. Delavci, ki dela vodijo in nadzirajo, naj bi skrbeli za to, da so vsi njihovi delavci deležni tega poduka.

— Projektanti, konstrukterji, tehnologi in vsi, ki proizvodnjo pripravljajo, naj bi skrbeli, da tehnično varnost vključujejo v svoje delo pri slehernem projektu, načrtu ali tehnološkemu postopku.

— Na sejah samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij bi morali pogostejše razpravljati o problematiki varstva pri delu in tudi o izgubljenih delovnih dnevih zaradi bolezni in poškodb pri delu, saj vemo, da so prav s temi izostanki povezana ogromna finančna sredstva, katera moramo, predno jih porabimo, ustvariti s svojim delom.

Služba varstva pri delu

ČLANKU IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE OB ROB

Enostranski nejeverni Tomaž

V februarški izdaji našega časopisa je bil na šesti strani objavljen članek z naslovom Nejeverni Tomaž računa.

V TOZD ZSE smo pazljivo prebrali ta sestavek, ki ga je napisal avtor A. Novak, in prišli do zaključka, da neobjektivno in tendenciozno ter na podlagi neosnovanih domnev zavaja bralce in s tem škodljivo deluje na delavce celotne delovne organizacije. Predvsem smo prizadeti delavci TOZD ZSE ali točneje delavci delavske restavracije, zato mislimo, da je tako pisanje in preračunavanje enostransko in brez osnov.

Če se je pisec članka »Nejeverni Tomaž računa« tovariš Novak namenil pisati pretirano kritične članke, ki so napravljeni na prehrano med delom, bo vendar-

le moral dejstva, iz katerih izhaja, preverjati in pisati samo resnico.

ZAKAJ TOREJ GRE?

1. Na jedilniku pri kosilu ni obroka, kjer bi se pojavil »matevž« kot glavna jed, pač pa samo kot priloga ostalim jedem. Tovariš Novak je jedel goveji zrezek z matevžem, kompot in mali košček kruha, kar je po ceni 20 din.

Malica pa je obsegala poleg matevža še kislo repo s prekajenim mesom, mlekom in 20 dkg kruha, kar zneso 24,30 dinarjev.

2. Druga globlja zadeva je cena malice, ki stane s kruhom 22,30 dinarjev.

Tovariš Novak pozablja, ali pa noče vedeti, da je to povprečna cena obrokov zaračunana na mesečni jedilnik.

Tako smo imeli na jedilniku od 20. februarja do 20. marca 1979 10-krat to srednjo ceno prekoračeno celo do 27,30 pri posameznih obrokih.

Težko bi se bilo držati vsak dan dogovorjene cene, zato so nam odobrili dogovorjeno srednjo ceno 22,30 din (s kruhom).

Ne gre tu za nobeno nedovoljeno ravnanje, kot nam ga neupravičeno pripisuje pisec ter zavaja kolektiv, da si prislužujemo visoke milijone.

Konferenca sindikata, ki vodi nadzor nad prehrano, dobro spremlja poslovanje s svojo komisijo, ki redno zaseda in odobruje jedilnik in cenik, s katerim posluujemo.

Delavci Zunanje enote ne dovolimo nikomur, da neopravičeno zavaja kolektiv ter blati našo dejavnost.

Vedno smo in bomo sprejemali upravičeno kritiko na vseh področjih dela temeljne organizacije ter se trudili za čim boljšo postrežbo in usluge vsem tozdom, s katerimi delamo.

v. d. direktor
TOZD ZSE
Milan Vidmar

Položaj, vloga, metode in oblike organiziranosti Zveze komunistov

Cesto se dogaja, tudi v današnjem časopisju, da pisci, ki obravnavajo delovanje Zveze komunistov, zamenjujejo nekatere pojme in jih pridajajo oziroma z njimi poimenujejo stvari, ki s pojmom nimajo nič skupnega. Za nepoučenega je vseeno, kdaj rečeš namesto položaja vloga, namesto metode oblika ali tehnika itd. Ker pa ima vsak pojem svoj smisel in pomen, bom v nadaljevanju članka na kratko osvetlil, v kakšnih zvezah uporabljamo posamezne besede.

POLOŽAJ

Edvard Kardelj pravi »da gre za takšen položaj Zveze komunistov v celotnem sistemu samoupravljanja, da bolj kot kdajkoli v zgodovini delavskega gibanja deluje tako, da organizira vodilno vlogo delavskega razreda; da neposredno deluje v delovnih množicah kot ustvarjalna sila in faktor integracije; da skupaj in enakopravno z množicami in s povezovanjem faktorjev družbene zavesti oblikuje moč z vplivanjem na odločitve.«

Zveza komunistov je torej dejavnik povezovanja kratkoročnih z dolgoročnimi zgodovinskimi interesi delavskega razreda. Opisani položaj Zvezi komunistov narekuje, da po eni strani ohranja pridobitve revolucije (oblastni položaj), po drugi strani pa obstoječe tudi nenehno revolucionizira (spreminja). To pa pomeni, da nenehno deluje med Scilo pragmatizma in Karibdo položaja partije in oblasti. Konkretno: sleherni komunist, če deluje v sredini, v kateri dela in živi, se nenehno sooča z reševanjem konkretnih problemov (svojih interesov in interesov drugih). V tem pa tiči nevarnost, da pade v pragmatizem konkretnih interesov in pozabi na dolgoročne in zgodovinske interese delavskega razreda, torej da deluje kot posameznik enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi, ne upošteva pa splošne politične usmeritve ZK. Zato je nujno, da komunisti v osnovni organizaciji in v širših oblikah organiziranosti nenehno preverjajo, ali je njihovo početje v skladu s politiko ZK oziroma z interesi delavskega razreda.

Druga skrajnost bi bila krepitev oblastne pozicije ZK, kar bi vodilo v položaj delovanja Zveze komunistov nad sistemom.

VLOGA

Statut, sprejet na zadnjem kongresu, opredeljuje idejnopolitično, moralnopolitično, kadrovskepolitično in organizacijskopolitično vlogo ZK.

— **Idejnopolitična vloga:** Zveza komunistov z idejami, zaobseženimi v marksistični znanstveni misli spoznava in razkriva temeljne in druge interese, oblikuje cilje in prepričuje ljudi v pravilnost teh ciljev (idejna vloga) ter se aktivno bori za uresničevanje teh ciljev kot dejavnik vključitve množic — (politična vloga). Izvajanje zgolj idejne vloge je Zvezo komunistov potisnilo na stranski tir družbenih dogajanj, ostala je grobo rečeno debatni klub, usodo socializma pa so v svoje roke prevzele protisamoupravne sile.

— **Moralno-politična vloga:** Hkrati z idejnopolitično vlogo mora Zveza komunistov moralnopolitično vlogo uresničevati z **zgledom obnašanja in odgovornosti** svojih članov, posebno vodilnih ter ob tem dokazovati skladnost svojih ciljev z interesi delavskega razreda in delovnih ljudi. S tem Zveza komunistov najbolj živo mobilizira in »dokončno« prepriča delovne ljudi za svoje cilje oziroma za cilje delavskega razreda. S tem oblikuje moralno moč — čut, dolžnost, vest, odgovornost — za samostojno in odločno ravnanje, kajti **zgledi dejanj** (prakse) najbolj in dokončno dovolj jasno pokažejo, koliko so sicer tudi sami komunisti prepričani v te cilje.

Kadrovske-politična vloga:

Na kratko bi to vlogo označil kot aktiven in odgovoren odnos komunistov do kadrovske politike v vseh družbenih okoljih, v borbi proti privatizaciji in monopoliziranju kadrovske politike, za vračanje kadrov, »rotacijo«, za prave in sposobne ljudi na prava mesta. »Pri nas se namreč neredko dogaja, da ključne položaje opravljajo ljudje, ki za to niso sposobni, ali so celo nasprotniki socialističnega samoupravnega sistema.« (E. Kardelj)

— **Organizacijsko politična vloga:** S to vlogo Zveza komunistov zagotavlja enotnost in učinkovitost akcije, ustrezno strukturo in organiziranost ter oblike, metode in načine dela, da lahko uresničuje svoj položaj z javnim delovanjem v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih, v delegatskem sistemu ter v samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju.

METODE

To so postopki za učinkovito osveščanje in oblikovanje enotne akcije z vsako ali v vsaki izmed vlog (metoda je zavestno usklajena in usmerjena celota postopkov za neposredno učinkovanje, ki poleg lastnosti subjekta in objekta cilja upošteva tudi lastnosti sredstev, s katerimi subjekt učinkuje na določene cilje).

Kakšen je ustrezen položaj vloge in metode pa je odvisno od razmerja družbenih sil, to je razmerja med močjo in možnostjo temeljnih razrednih interesov drugih družbenih skupin ter stopnjo osveščenosti in organiziranosti ljudi kot nosilcev teh interesov. Po E. Kardenju razmerje družbenih sil večkrat zahteva, da ZK sprejema tudi kompromise, »saj je nemogoča stabilnost sistema samoupravne demokracije, če rešitve družbenih problemov ne dobijo podpore večine«. Tu pa se postavi vprašanje, **kako** delovati (s kakšnimi metodami), da bo podpora večine dejanska.

Če hočemo zgraditi lastne učinkovite metode, moramo poznati metode, s katerimi nasprotnik (tehno-birokracija) učinkovito ovira socialistične sile z Zvezo komunistov na čelu. Glavna metoda, ki jo omenjeni sovražnik uporablja, je sprejemanje sklepov v ožjih vodstvih (kolegijih, izvršilnih organih, ožjih vodstvih, političnih aktivih, izven javnega delovanja organov in organizacij potekajoče dogovarjanje na zasebnih sestankih, lovskih srečanjih ipd., kjer se dogovarjajo o pomembnih družbenih vprašanjih, kako jih bodo »vsilili« organom in organizacijam. Zakaj lahko tako počenja? Ker razpolagajo z rezultati dela delavcev, imajo torej ekonomsko in iz nje izvirajočo politično moč. Njihove metode učinkovitega delovanja lahko zavremo z lastno učinkovitostjo, ki mora biti rezultat naših metod, to je doslednega spoštovanja demokratičnega centralizma (celotno članstvo sodeluje v oblikovanju politike organizacije, da so tako oblikovani sklepi obvezni za vse člane) in javnega delovanja, z resnično vlogo idejnega boja, razkrivanja nasprotij, z močjo dokazov, s konkretnimi sklepi, z osebnim zgledom in odgovornostjo ter z doslednim organiziranjem vseh vlog in intelektualnih dejavnosti v drugih družbenih političnih organizacijah. Sklepe organov in

organizacij moramo resnično sprejemati, ne le formalno potrjevati, kajti odgovornost za sprejete sklepe običajno pade na tiste, ki jih niso sprejeli, to pa povzroča odpor in nezaupanje.

Birokratske metode žal uporabljajo tudi ponekod v Zvezi komunistov (na primer politični aktivni) na raznih ravneh, kjer si del vodilnih oseb lasti pravico, da v imenu organizacije, organa samoupravljanja ali socializma sprejema obvezujoče sklepe brez vednosti članstva oziroma njihove aktivne udeležbe, nato pa v imenu demokratičnega centralizma (beri birokratskega) vsiljuje takšne rešitve članstvu in delovnim ljudem, ne glede ali je to v skladu z njihovimi hotenji in dolgoročnimi interesi delavskega razreda.

Na same metode idejnopolitične vloge Zveze komunistov se neposredno nanaša ugotovitev E. Kardenja »da je Zveza komunistov do sedaj bila prisiljena delovati s sprejemanjem splošnih deklaracij in resolucij, ki sicer imajo svoj smisel in vlogo kot preciziranje njenih stališč, ki pa bodo visele v zraku, če se ne bodo opirale na sistem demokratičnih zvez subjektivnih socialističnih sil, posebno Zveze komunistov v celotnem demokratičnem mehanizmu samoupravljanja«.

Aktualnost tega stališča je nesporna. Splošnost sklepov je še zelo razširjena. To pa omogoča, da vsak deluje drugače ali popolnoma nasprotno in to običajno v imenu takšnih stališč. Takšno delovanje je **glavna metoda** oportunitizma.

OBLIKE

Pogostokrat slišimo, da bo sprememba organiziranosti že sama po sebi rodila sadove, pa se celotna organizacija vztrajno loti novih organizacijskih oblik v upanju, da bo učinkovitost organizacije večja. V tem je med drugim tudi vzrok, da zamenjujemo oblike z metodo. Oblikovanje aktivov komunistov neposrednih proizvajalcev, ukinitvev komitejev oziroma svetov, iskanje drugačnih organizacijskih oblik ne vodi nujno v večjo učinkovitost oziroma v akcijski enotnost. Akcijska enotnost in z njo povezana učinkovitost sta odvisni od tega, koliko je dogovorjeni cilj resničen, sinteza posameznih in posebnih interesov ter kako (s kakšnimi metodami) bomo dosegli ta cilj.

M. Peček

Iz kulturne kronike

V nedeljo, 24. aprila zvečer bo imel litostrojski mešani pevski zbor celovečerni koncert v dvorani v Zagradcu. Za ta kraj so se odločili zato, ker so se prvi delavci vozili na delo s tega konca Dolenjske.

To bo prvi celovečerni koncert našega zbora in hkrati prvi izven območja naše krajevnne skupnosti.

Posvečen bo prazniku OF, prazniku dela, 1. maju.

Program

1. del:

2. del:

Delavski pozdrav
Na juriš
Bolan mi leži ob klopi
Bohor je vstal
Naša vojska
Naša zastava
Pesem o svobodi
Rož, Podjuna, Zila
Ribce po murjici plavajo
Vipavska
Nocoj pa oh, nocoj
Vsi so prihajali
A ča
Bratci veseli vsi
Zdravljica

— Ob tem naj povemo, da naši pevci letos ne bodo sodelovali na prvomajskem srečanju v Poreču. Tja bo ponesel pesem trboveljski Slavček.

— Naša pihalna godba bo leta 1980 praznovala 30-letnico obstoja. Ob tej priložnosti bomo izdali poseben almanah, v katerem bo podana celotna dejavnost godbe od dni njene ustanovitve do danes.

Celotno zadevo vodi dirigent Blagoje Ilić. Janez Oprešnik

Člani izvršnega sveta SR Srbije na obisku v Litostroju (foto: J. Zlebnik)

ČLANI IZVRŠNEGA SVETA SR SRBIJE

V torek, 6. marca dopoldne je prispela v Litostroj delegacija izvršnega sveta skupščine SR Srbije, ki se je kot gost izvršnega sveta SR Slovenija te dni mudila v Sloveniji. Delegacijo je vodil predsednik izvršnega sveta SR Srbije tovariš Ivan Stambolić, poleg nekaterih članov pa je bil v delegaciji tudi predsednik gospodarske zbornice SR Srbije tovariš Miloško Veljkanić.

Člani delegacije so se najprej z generalnim direktorjem in drugimi predstavniki Litostroja pogovarjali o aktualnih problemih gospodarjenja in tekočih vprašanjih izvajanja dogovorjene ekonomske politike v letu 1979, o kadrovski politiki in problemih zaposlovanja, o združevanju sredstev za našo investicijsko izgradnjo, o razvoju Združenih podjetij strojegradnje, o vključevanju Litostroja v izgradnjo energetskih objektov v Jugoslaviji ter o problematiki nastopanja na tujih tržiščih. Govorili so tudi o možnostih razvoja tistega dela jugoslovanske strojegradnje, ki se v tem času združuje v poslovno skupnost »Jugatomenergo«, ki naj bi v prihodnje sama gradila jedrske elektrarne v Jugoslaviji. Gostje so si po razgovorih ogledali še nekatere naše obrate.

K. Gornik

Šah med mladimi

Komisija za šport in rekreacijo pri koordinacijskem svetu ZSMS je v mesecu marcu organizirala šahovsko tekmovanje za mladinke in mladince naše delovne organizacije.

Z udeležbo smo lahko zadovoljni, saj se je prijavilo in tekmovalo štirideset šahistov, razočarale pa so nas mladinke, saj se ni prijavila niti ena, kljub temu, da imamo za to zvrst rekreacije dovolj ugodne pogoje.

Sistem tekmovanja smo prilagodili tako imenovanem »švicarskem sistemu« (na izpadanje).

Udeleženci tekmovanja so bili iz naslednjih OO ZSMS: TOZD OB, TVN, MONT, IRRP, IVET, ZSE, PZO, PPO, NABAVA, PUM in SERVIS.

Končni vrstni red:

1. Drago Bilandić, MONTAŽA
2. Dimitrij Vozel, PUM
3. Milan Zornik, IRRP
- 4.—6. Zlatko Siladi, PZO
- Marjan Gavranović, IVET
- Mičo Lazić, SERVIS
- 7.—10. Janez Malovrh, OB
- Nedeljko Šubašić, OB
- Janko Močnik, IVET
- Anton Vovk, TVN

Tudi tokrat so bili najboljši posamezniki nagrajeni z diplomami.

Zahvaljujemo se šahovski sekciji »Litostroj« za pomoč pri tehnični organizaciji tekmovanja, njihova in naša želja pa je, da bi se šah še bolj približal mladim.

Gasilci opozarjajo

Gasilska služba v naši delovni organizaciji deluje po predpisih in zakonu o varstvu pred požarom. Gasilci smo s preventivnimi pregledi in z opažanjem ter opozarjanjem za napake skupaj z ostalimi delavci Litostroja prepre-

čevali v preteklem letu nastanek večjega požara.

Kljub dobrim preventivnim ukrepom in zavesti vsakega delovca na delovnem mestu smo gasilci posredovali 29 krat. 21 kliccev je bilo v sami DO, kjer po zaslugi prisotnih velikokrat ni bila več potrebna naša pomoč in smo tako opravili samo formalnosti, napolnili gasilne aparate ter jih pripravili za drugo akcijo. V osmih primerih pa smo posredovali pri občanah na področju KS Litostroj.

Za člane kolektiva smo pripravili nekaj predavanj o delu gasilske službe, o ravnanju z gasilnimi aparati in o preprečevanju požarov. Kaže, da je to koristno, zato bomo v prihodnje s predavanji nadaljevali.

Kljub vsemu pa nekateri ne upoštevajo preventivnih ukrepov za preprečevanje požara, npr. kadijo na nedovoljenih mestih, uporabljajo grelne naprave (kuhalnike), ki niso dovoljene ali zaščitene po predpisih, varijo na nevarnih mestih itd. Dogaja se, da posamezniki zaradi neznanja in brez vzroka aktivirajo gasilni aparat in potem gasilski službi ne sporočijo, da je prazen. Kakšna škoda bi nastala, če bi potem nekeje v bližini izbruhnil požar in ga ne bi imeli s čim pogasiti, da ne govorimo tudi o nepotrebnih stroških polnjenja gasilnega aparata.

Včasih pride do manjšega požara in ga delavec sam pogasi, kar je pravilno in pohvalno, vendar mora takoj obvestiti gasilsko službo, da je aparat izprazen. To je dolžnost odgovorne osebe — delovodje, mojstra.

Posebej pomembno je, da pravočasno pokliče gasilce na kraj, kjer obstaja nevarnost požara, posebno pri varjenju na nevarnih mestih. S takšnimi preventivnimi ukrepi bomo skupno preprečili požar ali druge nesreče.

Gasilska služba

LAŽJI NASPROTNIKI

Zgoščen kolektar strelskih tekmovanj nas je v teh dneh popeljal skozi šesto, sedmo in osmo kolo ligaškega tekmovanja.

V šestem kolu smo imeli za nasprotnika ekipo Colorja iz Medvod. Po izenačeni borbi smo zmagali z rezultatom 3272 : 3280. V naslednjem kolu smo se pomerili s strelci Doma železniških šol. Ta ekipa je sestavljena izključno iz učencev doma, ki trenirajo pod zelo slabimi pogoji. Zmagali smo s 3108 : 2543.

V predzadnjem kolu smo se srečali s strelsko družino Ambrož Barle iz Medvod. Kakor lani, tako smo bili tudi letos uspešnejši od njih s 3287 : 3030. Tri zaporedne zmage so nas potisnile na četrto mesto med devetimi ekipami zimske lige tekmovanja z zračno puško.

V toplejših mesecih pa nas čakajo še tekmovanja z malokalibrsko in vojaško puško. Tudi tu pričakujemo, da bomo dosegli podobne ali celo boljše rezultate.

J. Grom

OBČNI ZBOR PLANINSKEGA DRUŠTVA LITOSTROJ

Tri desetletja v objemu gora

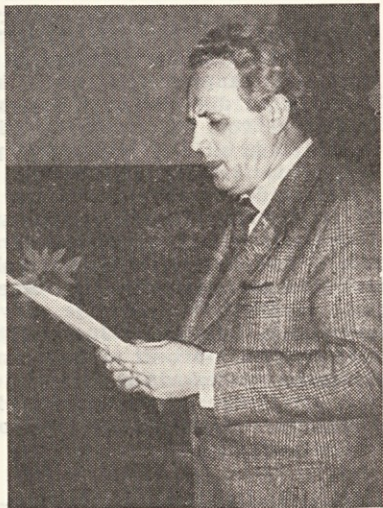
»Trideset let organiziranega dela ljubiteljev planin v dvintrideset let starem Litostroju pomeni, da planinska misel ni prazna beseda, da ljudje radi hodijo v ta naš čudoviti planinski svet in da ostajajo zvesti idejam planinstva.«

S temi besedami je predsednik planinskega društva Ludvik Šarf pozdravil planince, ki so se zbrali 6. marca na že 30. občnem zboru, da obenem proslavijo tudi pomemben jubilej, vreden pozornosti.

Vrednote planinske dejavnosti postajajo iz dneva v dan aktualnejše in naš gorski svet ima vedno več obiskovalcev. To so ljudje, ki si želijo uiti hrupu mest, se sprostiti in uživati v naravi. Starost tu ni pomembna, vseeno pa vse povezuje nekaj skupnega — ljubezen do gora in narave. Planinstvo je široko zajelo vse sloje delovnih ljudi. Težko je odgovoriti, zakaj tako. Morda zato, ker občutimo v srhljivi, temačni in prepadni soteski vso svojo majhnost, si želimo iz objema le-te in smo tako neizmerno veseli, ko spet zagledamo sonce; ker se po hudih naporih počutimo na vrhu kot zmagovalci; ker občutimo vso toplino nesebičnega tovarštva; ker nas je prevzel pogled na čudovito divjo lepoto cvetlice na previsni skali; ker se ne moremo načuditi plesu gamasa v divji strmini; ker na neuhoteni poti raziskujemo in odkrivamo vedno nove, polno doživite motive; ker smo zadovoljili notranji potrebi po odločnosti, razsodnosti, požrtvovalnosti in vzdržljivosti. To in še veliko več povezuje planince z gorami, saj v gorskem svetu lahko najde prav vsak nekaj, kar ga napolni z bogatimi in sproščenimi čuti.

Tridesetletno delo društva je bilo posvečeno tem ciljem. Že v letu 1948, ko je bilo v Litostroju zaposlenih komaj nekaj sto delavcev, je že skupina privrženec planin iskala v redkih prostih urah sprostitev v planinskem svetu. Zato so se združili v svoji sekciji pri tedanjem športnem društvu. Imeli so že tudi svoj alpinistični odsek, kar je bila tedaj še prava redkost. Poleti 1949 je imel alpinistični odsek svoj tečaj na Kamniškem sedlu in se ga je udeležilo kar 14 članov sekcije.

Decembra 1949 pa je bil ustanovni občni zbor novega Planinskega društva Litostroj. Planinska zveza je z nezaupanjem gledala rojevanje mladega, vendar prvega tovarniškega planinskega društva pri nas. Že v naslednjem letu pa je imelo društvo preko 150 članov in si z izvajanjem programskega dela pridobilo tudi zaupanje Planinske zveze. Društvo je od vsega začetka pod izredno skromnimi materialnimi pogoji uresničevalo programe, ki se niso skoraj v ničemer razlikovali od današnjih programov planinskih društev. Društvo je vseskozi posvečalo veliko skrb vzgoji članstva, skrbelo je za planinske poti, organiziralo izlete in predavanja in delalo načrte za svojo planinsko postojanko. Najprej so člani opremili pastirsko kočjo na Ve-

Ponovno izvoljeni predsednik Planinskega društva Litostroj tovariš Ludvik Šarf (foto K. Gornik)

liki planini, nato pripravili idejne načrte za dom na Voglu, že pripravljali material za bivač v Zeleniških špicah, potem pa so se odločili za dom na Soriški planini. Z velikim navdušenjem in pretežno udarniškim delom je bil ta dom postavljen leta 1957. Z domom pa so se pojavile nove skrbi. Potrebno je bilo oskrbeti vodo in napeljati elektriko od Sorice na planino. Vendar pa je dom, še posebej, ko je postal odprtega tipa, vzel veliko časa in zavrl osnovno dejavnost društva, zato je društvo predalo dom v upravljanje delovni organizaciji Litostroj. Ves čas je društvo posvečalo veliko pozornost izletništvu in organiziralo približno 1120 izletov. Zlasti v prvem obdobju je bil zelo aktiven tudi alpinistični odsek. V njem so alpinistično zaživel pomembni alpinisti kot Šteblaj in Belak. Pomembna je bila dejavnost markacijske sekcije, saj so člani markirali in utrdili približno 35 km planinskih poti na Dolenjskem in okrog 30 km poti po Sorici. Smučarska sekcija je polnih 27 let skrbela za organizirano smučanje v podjetju. Njeno uspešnost dokazuje vrsta pokalov in priznanj.

V zadnjih letih so si člani s pretežno udarniškim delom uredili tudi prikupno planinsko sobo. Na naši šoli deluje močan mladinski odsek, ki je porok, da bo društvo še živelo in se razvijalo. 30 Litostrojčanov na vrhu Mont Blanca dokazuje, da ima društvo razumevanje tudi za planince z večjimi ambicijami.

V teh 30 letih so se nizali uspehi in neuspehi. Tudi slednjih je bilo precej. Ob perečih proble-

mih doma na Soriški planini je skoraj zamrla ostala delavnost društva. Večkratni in tudi zelo dragi poskusi ustanovitve samostojnega mladinskega odseka v tovarni so se izjalovili. Alpinistični odsek bi skoraj propadel in tudi sekcija za planinsko fotografijo ni zaživila. Dopisništvo ni steklo, pa tudi število članstva ni tako, kot ga planiramo za vsako leto.

Vendar pa je bil osnovni cilj kljub temu dosežen. Litostrojčani, njihovi svojci in prijatelji so ljubitelji planin. Te bodo še obiskovali in jih čuvali za nas same in za naše zanamce.

Proslava 30-letnice društva bo v mesecu avgustu na Soriški planini in bo združena s tradicionalnim taborom in razvitjem društvenega prapora.

Delo društva v preteklem letu

V preteklem letu je imelo društvo 12 rednih sej, običajno vsako prvo sredo v mesecu. Pohvalno je, da so bile vse seje sklepčne. Delo društva je potekalo po programu, ki so si ga člani zadali na lanskoletnem občnem zboru.

Glavna dejavnost je bilo izletništvo, katerega program je bil v 500 izvodih razdeljen med člane.

Z LITOSTROJSKIMI PLANINCI NA IZLET (program 1979)

14. januar
Dražgoše (obletnica) — Pečjak

17. februar
Stol (obletnica) — Gamberger

25. februar
Lubnik — Veber

11. marec
Snežnik (obletnica) — Gamberger

17. marec
Planica—Tamar — Šarf

25. marec
31. marec
Porezen (obletnica) — Veber

Sorica — zimske igre — Erman

6. april
Polhograjski Dolomiti — Gamberger

Programa so se člani dosledno držali, zaradi slabega vremena pa je odpadlo le pet akcij, med njimi tudi vzpon na Monte Roso. Ta izlet je ponovno vključen v letošnji program.

Na občnem zboru so vodje posameznih odsekov podali poročila o delu, slišali pa smo tudi finančno poročilo. Planinci so si ogledali še diapozitive planinskih izletov, ki jih je s svojim komentarjem popestril »propagandist« in vsestranski športnik Eto.

Da bi omogočili neposredni stik z društvom tudi članom, ki ne delajo v naši delovni organizaciji, je organizirana v planinski sobi ob delavski restavraciji vsako sredo od 14. do 16. ure delovna služba članov odbora. Tu lahko dobite informacije, poravnate, dobite na vpogled bogato planinsko literaturo in zemljevide ter se seznanite z delom planinske organizacije, ki je zajeto v Planinski zvezi Slovenije in Zvezi telesnokulturnih organizacij.

Planinci našega društva so prijazni ljudje. Veseli so vsakega novega člana in ga hitro sprejmejo medse. Tudi z nasveti in pri prvih korakih navkreber radi pomagajo, zato — če še niste planinec, poizkusite! S pomočjo prijateljev bo šlo veliko lažje in poti nazaj — v lenarjenje — ne bo več. Samo še navzgor v hribe!

22. april
Kofce — Ogrič, Cankar

28.—30. april
Bohinjske planine

5. maj
Pohod ob žici — Odbor

12. maj
Kal—Mrzlica—Partizanski vrh — Cedilnik

20. maj
Tabor MDO Ljubljana — Odbor

26. maj
Golica — Lovše

2. junij
Kobarid—Krn — Šarf

10. junij
Smrečje—Velika Planina — Cankar, Gamberger

24. junij
Viševnik — Pečjak

30. junij
Kališče—Zaplata — Anžin

15. junij
Krvavec—Zoisova kočja — Šarf

28. julij
Bistrica—Skuta, Grintavec — Odbor za M. Roso
Odbor za M. Roso

4.—5. avgust
Sauleck

11.—19. avgust
Monte Rosa — Odbor za M. Roso

19. avgust
Špik — Peternej

25. avgust
Proslave 30 let PD Litostroj—Soriška planina — Odbor

9. september
Tabor planincev PZS — Odbor

15.—16. september
Lepo Špičje — Ogrič

23. september
Montaž — Uhan

6. oktober
Javorje—Stari vrh—Koprivnik
Veber

13. oktober
V neznano — Vogelink

20. oktober
Rezervirano za mlade — Mežan

27. oktober
Rezervirano za stare — Erman

Natančnejše informacije o izletih ter eventualne spremembe programa bodo objavljene v društveni propagandni omarici »Pri treh smrekah«.

ANTON LEVSTEK

Tovariš Levstek rad pove, da v Litostroj ni prišel na lastno željo, temveč je bil leta 1946 še z nekaj drugimi delavci, ki so delali v podružnicah, priključen k matičnemu podjetju. Ker pa je bilo to že zelo zgodaj, ima tovariš Levstek matično številko 13. Sam je mnenja, da ni dobro, če je delavec ves čas do upokojitve v istem podjetju, ker ga z leti štejejo že za tovarniški inventar.

Tovariš Levstek je začel delati v kapitalni izgradnji, zatem v strojnem oddelku, kasneje pa je bil vodja obdelovalnice in vodja pogona. Najpomembnejša je bila funkcija vodje pogona. Za njim je na to delovno mesto prišel dipl. inž. Oberšmit, ki je pred leti doktoriral in sedaj predava na Tehnični fakulteti v Zagrebu. Tovariš Levstek se je zatem spet vrnil v strojni oddelk, bil je še vodja pomožnih obratov, delal je v centralnem tehničnem biroju in na koncu, pred upokojitvijo, še v investicijskem biroju.

Po oceni tovariša Levstka je Litostroj storil najpomembnejši

korak tedaj, ko smo izdelali za Indijo 25 tekalnih žerjavov. Za dokumentacijo je bil zadolžen inž. projektant Mario Jež, ki je bil kasneje tudi tehnični direktor v Litostroju. Med drugim se je izredno izkazal z mehanizmom za obračanje električnih talilnih peči za železarno v Ilijašu. S tem ko se je poslovil od uspešnega dela v konstrukciji in se posvetil bolj administrativnim zadevam, smo spoznali, da smo pravzaprav izgubili uspešnega strokovnjaka. Ko je ob neki priložnosti prevzel izdelavo načrtov za reductorje, je potožil: »Nisem verjel, koliko vzporednega časa vzame projekiranje, da zadovoljiš standardom in normativom!« Porabil je namreč veliko več časa, kot je predvideval in na koncu ugotovil slab urni zaslužek. Iz tega sledi zaključek, kako važna je specializacija in delitev dela.

Ob odhodu v pokoj se želi tovariš Levstek še posebej spom-

niti vseh, s katerimi je delal. S tovarišem Kolblom je uspešno sodeloval dolga leta, cenil pa ga je tudi kot pazljivega sogovornika, ki se je znal poglabiti v probleme in najti najustreznejše rešitve. To je bilo seveda potrebno, saj ni vselej teklo brez težav. Prav tako uspešno je sodeloval tudi s tovarišem Premelcem, saj je bil honorarni pedavatelj in deset let tudi predsednik šolskega odbora. Rad se bo spominjal tudi svojih sodelavcev v tozdu IVET, ki so se ga ob odhodu v pokoj spomnili z lepim darilom.

Glasi delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov. — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Stanislav Bradeško, dipl. inž., Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Vukoslav Živkovič, Leopold Šolc, dipl. inž., Hrabroslav Premelč, Janez Strazišar, dipl. inž., Milan Jurjavčič, inž. in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Habicht, tehnični urednik Estera Lampič, lektorira prof. Vesna Tomec-Lamut.

Telefon uredništva 556-021 (n.c.) interna 202, 246 — Poštna plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

Člani Planinskega društva Litostroj na letnem občnem zboru (foto: K. Gornik)

ZIMSKE ŠPORTNE IGRE ZPS

Na meklenem Pohorju

Delavci SOZD Združena podjetja strojegradnje so se 16. in 17. februarja pomerili na Pohorju v smučarskih veččinah 5. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE ZPS

Športne igre delavcev SOZD Združena podjetja strojegradnje so postale že tradicionalna in težko pričakovana vsakoletna športna manifestacija. Vključujejo delavce iz 17 delovnih organizacij, ki se vsako leto pomerijo na letnih in zimskih športnih igrah.

Udeležba na športnih tekmovanjih je iz leta v leto večja, kar je po eni strani pogojeno z vključevanjem novih delovnih organizacij v SOZD ZPS, po drugi strani pa je to rezultat sistematičnega in načrtnega dela ter vsestranske zavzetosti sindikalnih delavcev za pospeševanje rekreacije v delovnih organizacijah.

Lahko trdimo, da pomeni sodelovanje slehernemu udeležencu osebno zadovoljstvo, saj zastopa svojo delovno organizacijo, ob tem pa se med tekmovalci, ki predstavljajo članice ZPS, razvijajo tudi tovariški odnosi in medsebojno razumevanje. To pa prav gotovo prispeva k boljši organiziranosti in razvoju samoupravno organiziranega sodstva ter k njegovemu pomenu in ugledu v družbenopolitičnem in gospodarskem prostoru.

Tokrat je bil organizator in pokrovitelj zimskih športnih iger delovna organizacija PROJEKT iz Maribora. Pripravili so tekmovalce na Arehu na Pohorju, kjer je sodelovalo več kot 250 tekmovalcev in tekmovalcev.

Tekmovalci so se pomerili v veleslalomu in smučskih tekih, tekmovali pa so posamezno in ekipno. V veleslalomu so moški tekmovali v štirih starostnih skupinah, ženske pa v dveh. Tudi tekmovalci v tekih so se pomerili posamezno in ekipno, vendar so moški tekmovali le v treh starostnih skupinah, ženske pa v dveh. Pravico do nastopa so imeli tudi učenci v gospodarstvu posameznih delovnih organizacij, tekmovalci, ki imajo status vrhunjskega razreda pa so lahko nastopili le izven konkurence. V vsaki kategoriji je lahko nastopilo največ 5 tekmovalcev iz ene

zbrali na sprejemu in prijateljskem srečanju v hotelu Slavija v Mariboru. Večer je popestril prijeten program s šaljivimi tekmovalci smučarjev, na katerih sicer še niso podeljevali diplom in pokalov, zato pa so se stekali prijateljski in pristranski stiki med tekmovalci iz različnih koncev Slovenije. To je bilo doslej prvo takšno srečanje na športnih igrah, ki pa po eni strani ni bilo nič manj pomembno od samih športnih tekmovanj.

Tudi drugega dne, ko so bili na programu smučski teki, vreme ni bilo nič boljše. Meglo je spremljalo še vedno gostejše sneženje, ki je zadalo precej skrbi organizatorjem in pripravljalcem proge. Vendar je bilo tudi to tekmovalstvo z manjšo zamudo uspešno zaključeno.

Popoldne je bila slovesna proglasitev rezultatov:

Veleslalom moški nad 50 let: (21 tekmovalcev)

1. Tugomir Vončina, Kostroj, Sl. Konjice
 2. Franc Šegula, Metalna, Mb
 3. Mirko Laure, Stroj, Radlje ob Dravi
- Najboljši Litostrojčan Ludvik Šarf — 5. mesto.

Teki žensk do 30 let: (6 tekmovalcev)

1. Mira Pleničar, Metalna, Mb
2. Majda Vaupotič, Metalna, Mb
3. Jelka Zupančič, Litostroj, Lj

Teki žensk nad 30 let: (7 tekmovalcev)

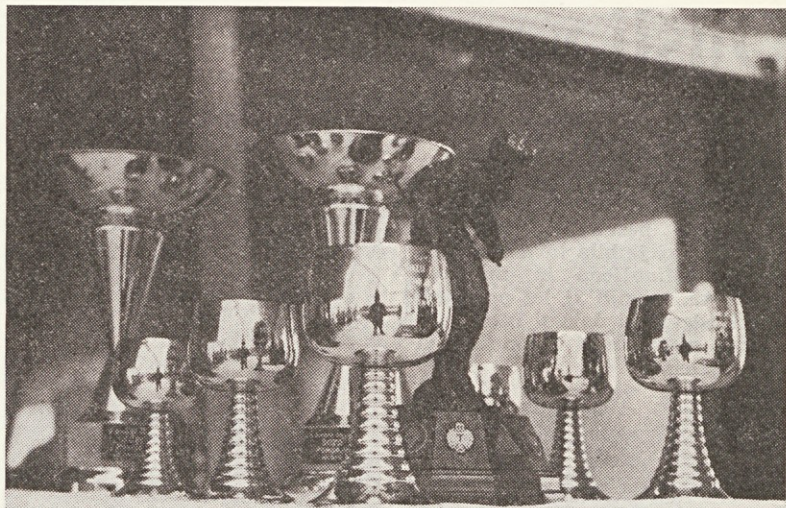
1. Silva Jarc, Litostroj, Lj
2. Mira Šček, Litostroj, Lj
3. Marija Oberstar, Litostroj, Lj

Teki moških 35 let: (35 tekmovalcev)

1. Srečko Pirman, Litostroj, Lj
2. Milan Vlahinja, Mlinostroj, Domžale
3. Lado Sazonov, Litostroj, Lj

Teki moških od 36 do 45 let: (25 tekmovalcev)

1. Avgust Laznik, STT, Trbovlje
2. Branko Sršen, Litostroj, Lj
3. Alojz Rupnik, Litostroj, Lj

Večino teh lepih pokalov je dobil Litostroj

(Foto J. Žlebnik)

tekmovalci in močni nasprotniki. Skoraj poln avtobus, ki je odpeljal iz Ljubljane na Pohorje, pa je bil tudi že dokaz, da se tudi letos ne bodo pustili ugnati. In rezultati so to pokazali. Ko so

zultate. Tudi drugi dan tekmovalci je bil uspešen, saj so Litostrojčanke pobrale vsa prva mesta v tekih. Zares dobra skupina! Moramo priznati, da so nam Mariborčani kar malo zavidali, čeprav so se tudi oni dobro odrezali. Izjavili so celo, sicer v šali, da bodo naslednje leto pripravili samo tiste panoge, kjer naša Silva ne tekmuje. Na splošno so bili tudi smučarji sami zadovoljni s svojimi rezultati — Baharjev Janez na primer kar verjeti ni mogel, da je bil tretji. Prav kmalu pa se bodo vsi pomerili spet še na lastnih terenih, 31. marca na smučarskem tekmovanju na Sorici. Tekmovalstvo bo dobilo drugačen pomen, borba bo nemara še hujša, prav gotovo pa ne bo mogel nobeden uiti šegavim in zbadljivim komentarjem Etota, brez katerega si tovrstnih tekmovanj ni moč predstavljati. O tem pa več naslednjič.

Naslednje leto bodo zimske športne igre ZPS spet na Pohorju, kjer jih bo organizirala delovna organizacija Metalna iz Maribora. Upajmo, da ne bo tekmovalstvo nič slabše organizirano in da bodo tudi proge tako dobre kot so bile letos. Da pa bo konkurenca močna, priča srečanje prvih dveh ekip — Litostroja in Metalne, ki sta si pod Pohorjem ob slovesu napovedali hud boj. Kako pa bo, bomo videli naslednjo zimo.

M. H.

Naša ženska ekipa, ki ima veliko zaslug za prvo mesto v ekipni uvrstitvi (foto: J. Žlebnik)

Teki moški nad 45 let: (10 tekmovalcev)

1. Srečko Grošelj, Litostroj, Lj
 2. Manfred Matulj, Metalna, Mb
 3. Janez Bahar, Litostroj, Lj
- Litostrojski smučarji so že od vsega začetka znani kot dobri

bili objavljeni prvi rezultati, sicer še neuradni, se je veselje v litostrojskem »taboru« že začelo. Čeprav ga je malo zasenčila diskvalifikacija našega favorita Branka Sršena v veleslalomu, smo z optimizmom čakali na uradne re-

Na Lubnik

V jubilejnem letu našega planinskega društva smo izbrali za prvi izlet vrh Lubnik v Loškem pogorju. 30 let je že minilo od prvih korakov litostrojških planincev na domače gore in tuja gorstva.

Zbralo se nas je poldrugi ducat mladih in starih v Škofji Loki, kjer nas je pričakal naš vodnik Rudi ter nas z avtobusom popeljal na začetek naše poti, v vas Praprotno. Od tu smo jo peš mahnili po vozni poti in bližnjicah k Sv. Tomažu. Pod cerkvijo v mežnariji smo v zgodnjih jutranjih urah prebudili gospodinj, ki nam je žigosala naše knjižice, in tudi vpisali smo se v knjigo. Bila je pustna nedelja, zato smo si privezali duše in krenili naprej čez košene v belo odet gozd. Lep razgled s Tomaža proti Rovtu, Starem vrhu, Martinjem vrhu, Ratitovcu in drugim krajem so nam zastirale jutranje meglice. Po kolovozu smo prišli do kmetije Zalubnikar in nad njo na preval med Selško in Poljansko dolino ter dalje po gozdni poti v poldrugi uri na enega od višjih vrhov Loškega pogorja — Lubnik (1025 m), ki je najbližji Sorškemu polju, s slikovitim razgledom na bližnjo in daljno okolico ter zanimivim razgledom na Škofjo Loko. Dom je bil zaprt, a so nam s čajem, domačini klobasami, kruhom in še čim prijazno postregli v zavetišču Lubnikarjev, kjer smo se tudi vpisali v knjigo obiskovalcev.

Okrepčilo, razgledovanju in nabiranju novih moči za povratek smo jo mahnili po gozdni poti do Gabrovega, kjer smo napravili krajši počitek s sončenjem, kepanjem itd. na kar toplem zimskem soncu in počakali na ostale, v hoji bolj zmerne člane naše odprave, kjer so bili zastopani vsi rodovi našega planinstva.

Od tu smo šli po cesti skozi gozd do Kobile, kjer naredi blegoška cesta velik zavo, naša pot pa nas popelje po stezi navkreber in navzdol mimo jame do samotne kmetije in na Krancelj ter dalje do razvalin grajskega stolpa, nato po pobočju na kolovoz, okrepčilo, razgledovanju in nabiranju novih moči za povratek smo jo mahnili po gozdni poti do Gabrovega, kjer smo napravili krajši počitek s sončenjem, kepanjem itd. na kar toplem zimskem soncu in počakali na ostale, v hoji bolj zmerne člane naše odprave, kjer so bili zastopani vsi rodovi našega planinstva.

Odprli smo tudi svoje popotne torbe in se v zavetrju na toplem zimskem soncu dobro okrepčali pred spustom v Škofjo Loko. Po

do zidu grajskega vrta in ob njem do železnih vrat, vhoda v grad nekdanjega sedeža loškega gospostva. Tu je sedaj Loški muzej z vsemi zanimivostmi o Loki v njeni okolici. V grajskem bifeju smo dobili tudi zadnji žig loške planinske poti in okrepčilo, ob katerem smo premleli uspešnost izleta.

Kljub temu, da je bilo vreme hladno in zimsko, nam je sonce s prosojnimi meglicami pričaralo enkratne nepozabne poglede na še spečo zimsko pokrajino Loškega pogorja, ki bodo vsem udeležencem ostali še dolgo v spominu in nas vedno znova vabili v naš planinski svet. Organizacija in vodenje izleta sta bili vzorno izpeljani od začetka do konca.

Janez S.

Po snegu na Lubnik (foto: R. Veber)

Trenutki pred startom (foto: J. Žlebnik)

delovne organizacije, za končno ekipno uvrstitev pa so šteli po trije najbolje uvrščeni v vsaki kategoriji. Različno je bilo pri ženskih tekih, kjer sta se za končno ekipno uvrstitev ocenjevali le dve najbolje uvrščeni v vsaki kategoriji.

Tekmovalstvo se je začelo v petek, 16. februarja ob 12. uri z otvoritvijo športnih iger pred hotelom Areh. Glede na meglo in veter vreme organizatorjem po eni strani ni bilo preveč naklonjeno, po drugi strani pa toliko bolj, saj je prepotreben sneg za izvedbo tekmovalstva zapadel šele eno noč pred tekmovalstvom. Na začetku je v imenu častnega predsedstva tovariš Franc Pentek pozdravil vse prisotne, pokrovitelja tekmovalstva Peter Hreščak, direktor delovne organizacije Projekt, pa je otvoril 5. športne igre ZPS.

V petek popoldne so potekala tekmovalstva v veleslalomu. Čeprav je tekmovalce in merilce na progah precej ovirala gosta megla, je tekmovalstvo po odlično pripravljenih progah minilo brez zastojev.

Zvečer so se vsi tekmovalci

Ekipna uvrstitev (16 delovnih organizacij):

1. Litostroj, Ljubljana
2. Metalna, Maribor
3. STT, Trbovlje

Veleslalom ženske do 30 let: (28 tekmovalcev)

1. Milena Marinčič, Metalna Mb
2. Irena Medvešek, STT, Trb.
3. Boža Šoba, Litostroj, Ljublj.

Veleslalom ženske nad 30 let: (23 tekmovalcev)

1. Silva Jarc, Litostroj, Ljublj.
2. Branka Kužnik, Metalna, Mb
3. Marija Oberstar, Litostroj, Lj

Veleslalom moški do 30 let: (64 tekmovalcev)

1. Leopold Jere, STT, Trbovlje
2. Ljubo Mainiger, Metalna, Mb
3. Jože Knez, STT, Trbovlje

Najboljši Litostrojčan Lado Sazonov — 7. mesto.

Veleslalom moški od 31 do 40 let: (65 tekmovalcev)

1. Srečko Forte, STT, Trbovlje
2. Peter Prezelj, Litostroj, Lj
3. Janez Kalan, Litostroj, Lj

Veleslalom moški od 41 do 50 let: (45 tekmovalcev)

1. Mirko Kužnik, Metalna, Mb
2. Stane Gutelj, Litostroj, Lj
3. Janez Rogelšek, Metalna, Mb

Odšli v pokoj

V petek, 2. marca, so delavci TOZD OBDELAVA priredili majhno slovesnost ob upokojitvi tovarišice Elizabete RACIČ, njihove dolgoletne sodelavke. Slovesnost je bila še posebno prijetna in prisrčna, saj je bila tovarišica Racičeva priljubljena in marljiva sodelavka. Njenih 31 let pridnega in prizadevnega dela v Litostroju je prav gotovo njej v ponos, nam pa v vzgled.

Želimo ji še veliko sreče in zdravja!
Sodelavci

19. januarja smo se delavci livarne sive litine ob majhni slovesnosti poslovili od vseh dolgoletnih sodelavcev, ki sta odšla v pokoj.

Tovariš Černjevič je bil član našega kolektiva od začetka — že od leta 1947. Kot žerjavovodja in kasneje kot izmenski delovodja je prispeval s svojim delom pri razvoju Litostroja in vzgajanju novih delavcev.

Tovariš Bremec se je zaposlil v Litostroju 1952 leta in je moral zaradi bolezni predčasno oditi v pokoj. Bil je eden izmed naših najboljših rezačev in prvi, ki je začel z novo tehniko rezanja s praškom.

Oba dobra delavca bomo pri nadaljnjem delu močno pogrešali. Želimo jima veliko sreče in zdravja v družinskem krogu.

Kolektiv livarne sive litine

ZAHVALE

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem sektorja POAE, za prisrčno poslovanje in darilo, ki me bo spominjalo na prijetna leta, ki sem jih preživel med vami. Posebno se zahvaljujem ing. Jožetu KUŠARJU za tople besede zahvale.

Vsem sodelavcem želim še veliko uspehov in osebnega zadovoljstva pri delu.

Mario KOVAČ

Iskreno se zahvaljujem vsem delavcem TOZD OB, ki so mi ob moji petdesetletnici čestitali in mi poklonili lepo in praktično darilo.

Zahvaljujem se tudi članom pevskega društva Litostroj, ki so se me spomnili s čestitkami in z lepim darilom.

Vsem prisrčna hvala!

Matija Škoflek

ZAHVALA UREDNIŠTVU

Po sedemnajstih letih najine upokojitve ste se naju spomnili in poslali prvi časopis in kalendar, za kar se vam iskreno zahvaljujem in vas tovariško pozdravljam.

Marija Špelič, poročena Klančar in mož Leopold

Ob moji upokojitvi se iskreno zahvaljujem vsem delavcem TOZD PT SERVIS za dobre želje in prelepo darilo, ki so mi ga poklonili, saj mi bo v trajen spomin. Vsem želim še veliko uspeha pri nadaljnjem delu.

Tončka Škoflek

Sodelavcem pri vzdrževanju strojev (TOZD IVET) se zahvaljujem za cvetje in venec ob smrti mojega očeta Jožeta GABRA.

Franc Gaber

Zahvaljujem se sodelavcem TOZD TVN za izraženo sožalje in poklonjeno cvetje ter za spremstvo na zadnji poti moje mame.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Alojz Jutršek

ČESTITKA

15. marca 1979 bo (je) praznoval Abrahama Andrej PERKO, vodja tehnologije TOZD PUM.

Iskreno mu čestitajo sodelavke in sodelavci.

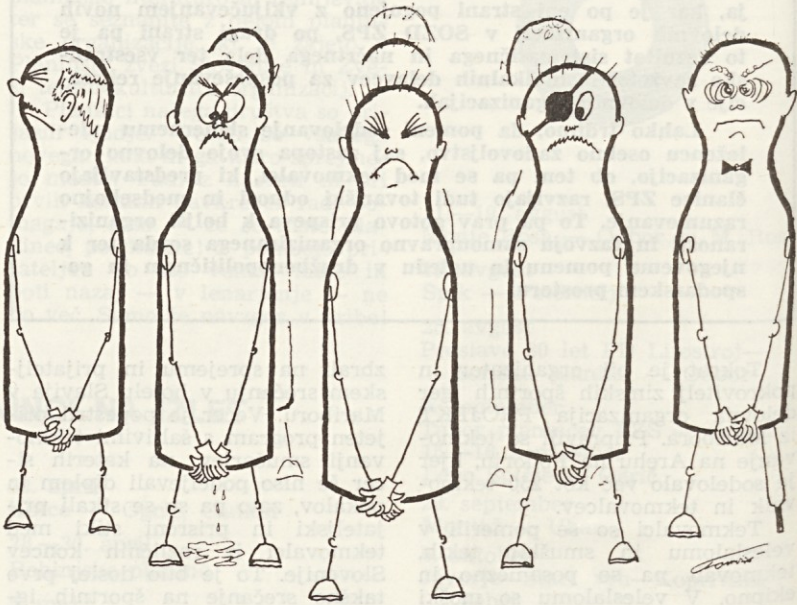
TOZD PUM

Kegljaški turnir — 8. marec

Na II. mednarodni konferenci žena — socialistk avgusta 1910. leta v Københavnu je na predlog KLARE ZETKIN proglašen mednarodni dan žena, »ki v prvi vrsti služi agitaciji za žensko pravico glasovanja«. Ta dan se je običajno praznoval v začetku marca kot mednarodni dan žena, v spomin na dan, ko so 1917. leta množice leningrajskih žena demonstrirale proti vojni in lakoti.

Ko so 6. aprila 1941. leta nemške bombe zasule Beograd, je bila edina organizirana moč, ki je bila v teh dnevih pripravljena pripraviti in izpeljati odpor ljudstva proti sovražniku. Na poziv KPJ so jugoslovanske žene, meščanke in vaščanke ponudile svoje delo, ljubezen do domovine, svojo željo in potrebo po maščevanju nedolžnih otrok in uničenih družin.

Z orožjem v roki je v NOB sodelovalo več kot 100.000 žena. Če tretina je dala svoja življenja v borbi, 40.000 je bilo ranjenih. Za narodne heroje je bilo proglašanih 91 žena. Med vojno je preko 2.000 žena postalo častnik v NOV.

To so podatki ki ilustrirano govorijo o mestu in vlogi žena v NOV. Z razvojem naše družbe se bistveno spreminja celoten položaj žene. Danes je žena aktiven in zelo pomemben dejavnik v celotnem družbenopolitičnem in ekonomskem življenju države.

Zaradi vsega tega Jugoslovanske praznujejo svoj praznik z velikimi rezultati, uresničeni na vseh področjih življenja in dela. Prispevek k izgradnji države in razvoju naše samoupravne socialistične družbe je ogromen in gotovo neizmerljiv. Zelo težko je s podatki povedati vse to, kar so žene dale med vojno, v času obnove in izgradnje in kar še danes neutrudljivo dajejo. Letošnja proslava 8. marca je bila delovna in svečana.

Kegljaški klub »TEKSTINA« iz Ajdovščine je organiziral od 9. do 11. marca 1979 III. tradicionalen kegljaški turnir »8. marec«, ki se je odvijal na štiristeznem (plastičnem) kegljišču hotela »Planik« v Ajdovščini. Turnirja se je udeležilo 138 kegljačic iz 27 kegljaških klubov iz Slovenije.

Iz našega kegljaškega kluba so se tega turnirja udeležile: Ivanka Prevec, Cirila Rozman, Irena Rijavec, Jelka Peček, Marjeta Jeraj in Ivanka Pisk.

Z organizacijo tega turnirja so se organizatorji želeli pridružiti praznovanju 8. marca — praznika žena, prispevati k dvigu kvalitete ženskega kegljanja v Sloveniji in uveljaviti kegljanje v Ajdovščini.

Cirila Rozman

ZAHVALE

Ob prerani in boleči izgubi moje žene Berte POTOČAR se zahvaljujem sindikalni organizaciji TOZD PTS in sindikalni organizaciji TOZD PTS za denarno pomoč in za izrečene besede sožalja.

Jože Potočar

Ob smrti dolgoletnega sodelavca v livarni, tovariša Andreja BRICLJA se zahvaljujem godbi za pretresljive žalostinke, govorniku za tople in občutene besede slovesa ter tovarišem iz livarne za poklonjeni venec in spremstvo na zadnji poti.

V imenu vseh sorodnikov Ivo Sternad

Ob smrti našega dragega očeta Antona ZUPANČIČA ste razumeli in upoštevali našo bolečino.

V tolažbo nam je, da ste počastili njegov spomin, zato hvala za sožalje in cvetje ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

V imenu družine sin Tone Zupančič

Ob izgubi moje mame Gere PUKŠIČ se najiskrenee zahvaljujem za denarno pomoč vsem skladiščnim sodelavcem in delavcem lahke obdelave.

Gera Markovič

FOTO-FILMSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Piše Peter Poženel

5

Zasledujemo tri skupine žarkov, ki so prenesli tri točke predmeta snemanja skozi objektiv na film. Predmet pa se sestoji iz neštetih točk in svetlobni žarki prenesejo vse točke po istem principu, kot smo ga opisali pri prenosu točk »A«, »B«, »C« skozi objektiv slike na film. Tako nastane celotna slika — projekcija predmeta na filmu.

ODPRTINE OBJEKTIVA (slika 7)

— Celotna ali absolutna odprtina je od enega do drugega roba obroča (slika 7a). Teh odprtin v fotografiji ne uporabljamo, ker dajo robovi neostro sliko.

— Učinkovita ali efektna odprtina »d« je tista odprtina, ki sprejme snop, vzporedno z optično osjo vpadajoče svetlobe z odstranjenimi robnimi žarki. Odvisno je od zaslonke, ni pa ji enaka. To pomeni, da je odprtina odvisna od lege zaslonke. Kadar je zaslonka pred lečami (slika 7b), je z njo enaka, kadar pa je zaslonka za lečami (slika 7c) pa je odprtina vedno nekoliko večja

od zaslonke. Efektivno odprtino ocenjujemo vedno pri polni odprtini zaslonke in nastavitvi objektiva na neskončno. Označujemo jo z »d« ali z »Eo«.

— Relativna odprtina ali svetlobna jakost objektiva je razmerje med učinkovito odprtino »d« in goriščno razdaljo »f«. Besede »odprtina« torej ne smemo jemati dobesedno. Svetlobno jakost označujemo z »So« in je razmerje:

$$SO = \frac{\text{učinkovita odprtina}}{\text{goriščna razdalja}} = \frac{d}{f} \text{ ali } d:f$$

$$\text{Primer: } d = 20 \text{ mm} \\ f = 60 \text{ mm}$$

$$SO = \frac{d}{f} = \frac{20}{60} = \frac{1}{3} \text{ ali } 1:3$$

Slika 7d kaže, da je premer učinkovite odprtine »d« trikrat večji od dane goriščne razdalje. Rekli bi, da je razmerje 1:3, to se pravi, da je svetlobna jakost tega objektiva 1:3.

Način označevanja svetlobne jakosti je zaenkrat po različnih

državah različen. Poznamo naslednje primere označevanja na objektivi:

$$1:3 \quad f = 60 \\ 1:3 \quad f = 6 \text{ cm} \\ 1:3/60 \\ 3/60$$

Za foto kamere je meja svetlobne jakosti na splošno pri 1:1,2; za filmske kamere pa 1:0,75.

Primeri:

1. Izračun svetlobne jakosti za objektiv, ki ima $d = 4 \text{ cm}$, $f = 8 \text{ cm}$.

$$SO = \frac{d}{f} = \frac{4}{8} = \frac{1}{2} \text{ ali } 1:2$$

Svetlobna jakost 1:2 pomeni, da je razmeroma zelo velika (kot npr. veliko okno v malem prostoru).

2. Izračun svetlobne jakosti, če je $d = 2 \text{ cm}$ in $f = 50 \text{ cm}$.

$$SO = \frac{d}{f} = \frac{2}{50} = \frac{1}{25} \text{ ali } 1:25$$

Svetlobna jakost je tu zelo majhna, svetlobe bo malo (npr. v velikem prostoru zelo majhno okno; svetilnost pada s kvadratom razdalje).

3. Izračun efektivne odprtine »d«. Primerjamo dva objektiva 1:5,6 in 1:8, če imata oba enako goriščno razdaljo $f = 28 \text{ cm}$.

Iz enačbe:

$$SO = \frac{d}{f} \text{ sledi } d = f \cdot SO$$

$$1:5,6: d = 28 \cdot \frac{1}{5,6} = \frac{28}{5,6} = 5 \text{ cm}$$

$$PL = 19,6 \text{ cm}^2$$

$$1:8: d = 28 \cdot \frac{1}{8} = \frac{28}{8} = 3,5 \text{ cm}$$

$$PL = 9,6 \text{ cm}^2$$

Iz velikosti površin vidimo, da je prvi objektiv dvakrat močnejši od drugega (prejme lahko 2-krat več svetlobe).

Vzdrževanje objektiva

Objektiv je dragocen del kamere. Zaradi tega je važno, da ga pravilno vzdržujemo in negujemo. Pomembno je, da vemo, katere nevarnosti pretijo objektivu. Razdelimo jih lahko v glavne na:

a) Mehanske poškodbe: udarci, raze, večje ogrebljine, lomi, razmik zaradi toplotnih učinkov, zamedlitev.

b) Kemične poškodbe: učinkovanje nevarnih kemikalij, učink nekaterih topil, zamastitev.

Prah na površini ne učinkuje na sliko, povzroča pa manjšo propustnost objektiva in ga je zato treba odstraniti. To storimo s čopičem iz kunje dlake.

Ne uporabljamo jelenje kože! V njej so ostali drobni delci kožnih strojil, predvsem pa mikro delci apnenca, ki je v vsaki vodi in ostanajo, ko voda izhlapi ter se kožica posuši.

Od zamisli do novinarskega prispevka

Piše Marjana Habicht

Ustvarjanje informacije

Kako živi in dela uredništvo časopisa in politično-informativno uredništvo radijske ali televizijske postaje? To vprašanje si zastavlja vsak, ki prvič prekorači prag novinarstva. Posebnosti dela pri sredstvih množičnega komuniciranja so ustvarile posebne organizacijske sheme, ki se močno razlikujejo od običajnih organizacijskih shem drugih organizacij.

Točno predstavilo dela nekega uredništva lahko dobimo le, če spremljamo nastanek in tok informacije. Na splošno dobivajo velika uredništva informacije od:

- novinarjev v samem uredništvu,
- novinarjev doma in v tujini,
- agencije Tanjug in
- zunanjih, občasnih dopisnikov.

V zadnjih letih se vse bolj razvija posebna zvrst obveščanja, takšna, kot jo imamo mi — to je obveščanje v delovnih organizacijah. Tovrstno obveščanje vključuje tovarniški tisk (glasila, bilteni, brošure, letaki ipd.) in sisteme obveščanja preko razglasnih postaj. Ta način obveščanja je še v razvoju, je pa izredno pomemben, saj omogoča dejansko samoupravno odločanje, ki je pogojeno z dobrim obveščanjem, ob tem pa zajema tudi največje število ljudi (tako delavcev kot njihovih družin). Glede na to, da je informiranje v delovnih organizacijah še v razvoju, ni presenetljivo, da je različna tudi stopnja razvitosti obstoječih sistemov. Tako imamo ponekod zelo podrobno izdelane kanale obveščanja, enkrat ali dvakrat mesečno izdajajo glasila, ob tem pa uspešno informirajo delavce o aktualnih dogodkih tudi preko razglasnih postaj. Nekatere delovne organizacije pa nimajo zagotovljenih niti najosnovnejših sistemov, preko katerih bi lahko obveščali delavce!

Mi smo nekje na sredi. Informacijske »vrzeli« smo zelo dobro izpolnili z izdajanjem »Internih informacij«, ki so si presenetljivo hitro utrlje pot med bralci in dopisniki. To kaže na to, kako potrebne so bile. Razrešile so nas tudi stalnih vprašanj, kje naj dobljene podatke objavljamo in omogočile pestrejšo paleto potrebnih informacij. Zasnovane so bile bolj ali manj na logičnem razmišljanju, kje različne novice in zvrsti objaviti, ključ za to pa je bil komu so namenjene — našim delavcem, zaposlenim v Litostroju!

Tudi naš sistem informiranja je še v razvoju. Z izdajanjem glasila in Internih informacij, brošur pred zbori delavcev, raznih biltenov in letakov naš sistem še ni popoln. Čaka nas še veliko dela pri organiziranju rednih dnevnih obvestil preko sistema ozvočenja, kar je v prvi vrsti pogojeno s tehnično usposobljeno mrežo zvočnikov in ne nazadnje tudi z novimi strokovno usposobljenimi delavci.

Podobno kot velika in že utečena uredništva tudi mi redno dobivamo informacije od:

- novinarjev in delavcev informativnega centra,
- stalnih dopisnikov (to velja predvsem za Interne informacije),
- občasnih in ostalih dopisnikov,
- od družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov,
- od raznih organizacij in združenj izven tovarne.

Tisk in radio sta jutranji, televizija pa večerni obred sodobnega človeka.

Informacije, ki jih dobimo, moramo najprej prirediti in lektorirati, da so primerne za objavo. Pogosto o nekaterih (spornih) člankih razpravlja tudi uredniški odbor, ki odloči, ali je članek primeren za objavo ali ne. Nato je treba ves material (od 90 do 120 tipkanih strani na mesec) še enkrat prepisati in ga glede na obliko, kakršno bo imel v časopisu, točno označiti. Isto velja tudi za slikovni material (fotografije, grafike, tabele, risbe, karikature), ki ga je treba zbrati, pripraviti in označiti glede na mesto in obliko v časopisu. Tako pripravljen in označen material oddamo v tiskarno, kjer ga »postavijo« v stolpce, za slikovni material pa izdelajo klišeje. Material nam za tem vrnejo, v uredništvu pa iz njega izdelamo časopis. Material zlagamo po straneh in s tem damo časopisu obliko, kakršno ima, ko ga dobite v roke.

Malo drugačen je postopek pri urejanju Internih informacij, kjer moramo sami natipkati stolpce, ki jih potem obrežemo in lepimo po vrsti in straneh. Ko so vse »zmontirane«, oddamo tako pripravljen material v našo tiskarno, kjer strani zmanjšajo in jih preslikajo.

S pripravo materiala je veliko dela, zato se nam pozna vsaka zamuda dopisnikov, ki pripravljajo posamezne članke. Vezani smo na roke tako glede lektoriranja in priprave materiala kot glede oddaje materiala v tiskarno in izdelave »špegla« — dokončne oblike časopisa. Če le moremo, skušamo nadoknaditi manjše zamude v uredništvu, pri večjih zamudah pa seveda Interne informacije ali časopis izidejo kasneje.

Naslednjič: Proces novinarskega pisanja (novinarsko poročanje)

Jezikovne napake

V prejšnji številki smo si ogledali pravilno rabo predlogov s in z in ugotovili, da lahko izgovarjamo skupaj samo soglasnike enake kvalitete (dva zvoneča ali dva nezvoneča), da torej predlog s pišemo pred besedami, ki se začnejo z nezvonečim soglasnikom (TSHŠKFCPC), predlog z pa pred besedami, ki se začnejo s samoglasnikom (AEIOU) ali zvonečim soglasnikom (BDGZZM LNVRJ). V tesni zvezi s to ugotovitvijo je jezikovni pojav, ki ga poznamo pod imenom **PRILIKOVANJE ALI ASIMILACIJA** in povzroča nekaterim precej težav pri pisanju. Ogledimo si najprej primer. Besedo **TEŽKO** pišemo **TEŽKO**, izgovarjamo pa **TEŠKO**. Skupaj trčita soglasnika različne kvalitete, ž = zvoneč, k = nezvoneč. Tega ne moremo izgovoriti skupaj, zato izgovor olajšamo tako, da oba soglasnika postaneta po vsem enaka (oba zvoneča ali oba nezvoneča, odvisno od zvena drugega soglasnika).

težko (pišemo)
teško (izgovorimo)
ZN
NN
z = zvoneč soglasnik
n = nezvoneč soglasnik
glasba (pišemo)
glazba (izgovorimo)
NZ
ZZ

Soglasnik S (nezvoneč) se spremeni v svoj zvoneč par Z (S in Z izgovarjamo na istem mestu v ustni votlini, le da pri enem sodelujejo glasilke, pri drugem pa ne).

P se spremeni v B ali obratno, T v D, K v G, Š v Ž

PRILIKUJEMO
Slovenci prilikujemo zaradi lažje izgovarjave, torej samo v govoru, v pisavi pa ne. Srbi in Hrvati pa prilikujejo v govoru in v pisavi, torej besedo »teško« izgovorijo in tudi zapišejo oboje kot »teško«, »slatko«, ker pri njih vlada načelo — piši kot govoriš. **Slovenci pa moramo pri pisanju besede gledati na njen izvor, na to, iz česa je beseda nastala, iz katere druge besede je izpeljana, sestavljena.**

Primeri:
teško (iz besede teža)
glasba (glas)

Polni načrtov

V petek, 23. februarja popoldne so se zbrali na letni skupščini člani sindikalnega pihalnega orkestra Litostroj. Skoraj jih ni bilo moč prepoznati brez značilnih uniform in brez instrumentov. Kot številna družina so se ta dan resno in samoupravno lotili drugega, vendar nujnega opravila svoje letne skupščine.

V bogatem poročilu o delu pihalnega orkestra Litostroj v preteklem obdobju, ki ga je podal njegov predsednik Ivo Sabol, je rečeno, da so vsi cilji, ki so si jih zastavili ob izvolitvi novega vodstva, doseženi, kar je bila želja vsega članstva.

Predvsem je opaziti bogato in kulturno rast orkestra, kar je razvidno iz številnih kvalitetnih nastopov v Litostroju in zunaj njega v širši družbeni skupnosti. Izoboljšana je tudi disciplina na vajah in nastopih, tako disciplinska komisija sploh ni imela dela. Da je bilo delo orkestra v preteklem obdobju plodno, dokazujejo tudi nekatera priznanja orkestru in posameznikom. Orkester je prejel tudi plaketo skupščine občine Ljubljana-Siška na področju kulture za leto 1978. Svoje kulturno poslanstvo je orkester izražal v 6 nastopih pod strokovnim vodstvom dirigenta tovariša Blagoja Iliča.

Številne proslave, razni kulturni in drugi dogodki v tovarni,

podpredsednik (pod + pred + sedeti)
predstava (pred + staviti)
zobci (zob)
stožčast (stožec)
risba (risati)

Torej — vedno, kadar smo v dvomu, kako bi napisali kakšno besedo, pomislimo najprej, iz česa je beseda nastala, kaj pomeni in odgovor je na dlani.

Vesna Tomc-Lamut

K. G.

30 let—HO-RUK, brigadirji!

Bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije, ki nista izražena le v srcih, temveč tudi v znojnih in žuljavih dlaneh (foto: J. Zadnikar)

Topel stisk rok in solze v očeh ter na ustih besede in v srcu želje, da se v tem letu zopet snidemo na eni izmed akcij širom naše domovine. To je le del utrinkov, ki so se vrstili od Goriškega do Mariova in od Partizanskega puta do Titograda. Ko letos 1. aprila slavimo triintrideset let mladinskih delovnih akcij in obenem mladinskega prostovoljnega dela, nikakor ne smemo mimo dejstva, da so več kot tri desetletja povelje izgradnje in veselega vrveža na delovišnih prispevale k izgradnji mladega človeka in naše domovine.

Mladinske delovne akcije poleg ekonomske upravičenosti izgradnje domovine, nerazvitih področij, pomoči pri elementarnih nesrečah itd. prinašajo še mnogo več.

Mladinska delovna brigada in akcije so vez med narodi in narodnostmi, saj te ne poznajo razlik, vsi smo tovariši, prijatelji, kolegi, vsi smo si enaki — pač, delo nas združuje in gradi mostove med nami, med tabo, mano in vami.

Ne le Srbi, Hrvatje, Slovenci, Muslimani, Madžari in Makedonci tudi pripadniki drugih narodnosti se snidejo na akcijah. Dokaz več, da so akcije prerasle naše meje in tako ojačale vez med narodi.

Če govorimo o popularizaciji akcij, nam je lahko v ponos, da so akcije kot akcije v cilju organiziranosti, kot so to pri nas, zaživele tudi drugod, najbolj izrazite pa so prav gotovo na Koroškem v

Avstriji, saj je bila v lanskem letu ena največjih akcij v Železni Kapli ob izgradnji kulturnega doma in drugih objektov družbenega standarda.

V lanskem letu je bilo veliko število akcij prav v nerazvitih krajih in občinah, tako smo mladi prispevali svoj delež k razvoju in izgradnji in odpravljanju nerazvitih področij in neenakomerne gospodarske rasti. Akcije se letos nadaljujejo, nekatere pa so se še bolj razmahnile. Mladi nadaljujemo s pričetim delom na Kobanskem, Suhi krajini, Poti spominov in tovarištva, v Kožbani, Istri, Posočju, Kozjanskem, Slovenskih gorah, Beli krajini, Goričkem, Brkinih, Sarajevu, Beogradu, Zagrebu, Titogradu, Kavadarcih, Sisku, Moravi, Jasenovcu, Ibar-Lepencu, Đerdapu, Makedoniji — (avtocesta), Otoku mladosti, Partizanskem putu in Zvorniku.

Med nami se še vedno najdejo nekateri, ki izražajo nezaupanje mladi generaciji in trde, da je to dodatna obremenitev za združeno delo. Morda je to res, dejstvo pa je, da gledajo na vso stvar zelo ozko in enostransko ter kratkoročno.

Nihče ne pomisli, da z udeležbo na akciji pripevamo prav vsi v združenem delu k enotnemu in celovitemu razvoju vseh področij naše domovine in da brigadir, ki se udeleži akcije, s tem izgrajuje tudi samega sebe.

Mnogi po povratku postanejo aktivni družbenopolitični delavci, uspešni samoupravljalci in zagnani proizvajalci, saj jim je udeležba na akcijah tudi priznanje za njihovo uspešno delo v njihovih delovnih sredinah.

Janez Zadnikar

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD MONTAŽA

Turbine

Eno izmed zelo nujnih naročil turbinske proizvodnje predstavlja izdelava naročene opreme za Hemren Dam. Po izdelanem montažnem postopku je potrebno v prvi naslednji pošiljki odpremiti sesalne cevi, katere se trenutno nahajajo v fazi montažnih operacij.

Predvidoma bodo sesalne cevi pripravljene za odpremo do konca marca 1979.

Dve loputi premera 5 m in štiri 2,9 m so še v fazi mehanske obdelave pred poizkusno montažo. Od nosilcev termina za Howel Bunker sta dva okrova v fazi struženja z vmesnim varjenjem tesnilnih pasov, dva pa v fazi struženja pred varjenjem tesnilnih pasov. Ostale pozicije Howel Bunerja so še v fazi mehanske obdelave.

Pospešeno mehansko obdelujemo glavo prvega gonilnika in pripadajočih gonilnih lopat, za drugi gonilnik pa kosmačimo glavo in obdelujemo gonilne lopate.

V fazi mehanske obdelave pospešeno obdelujemo nosilce termina za I. in II. vodilnik. Zelo nujni poziciji potrebni za poizkusno montažo, predstavljata spodnja gonilnikova obroča za I. in II. agregat, ki pa sta šele v fazi zvarjenja.

Zaradi zelo kratkega roka in prezasedenosti strojnih zmogljivosti smo za predvodilnik spremenili tehnološki postopek izdelave tako, da sedaj predvodilnik mehansko obdelujemo, nato pa bo pločevinarna po obdelavi prilagodila plašče.

Drugi predvodilnik je trenutno še v fazi izdelave zvarjenca.

Za regulacijo so zvarjenci za rezervoarje gotovi in pripravljeni za mehansko obdelavo. Vsi ostali polizdelki se zaradi nujnosti pospešeno izdelujejo.

Se vedno pa je problematična izdelava zvarjenca za vstopni del zapirala regulatorja tlaka, za katerega pločevinarna še ni prejela nujno potrebne pločevine različnih debelin.

Glede na trenutno stanje bo zaradi predhodnih kasnitev posameznih faz najbolj obremenjena mehanska obdelava, katere že predvideva, da bo nujno potrebno na določenih strojih organizirati dvoizmensko delo s podaljšanim nadurnim delom.

Za HE Ožbalt smo izvršili odpremo vodilnika razen turbinskega pokrova, ki čaka skupno obdelavo z ohišjem zračnega ventila, ki se nahaja še v fazi izdelave. Trenutno v montaži pripravljamo prostor za pričetek poizkusne montaže gonilnika.

Isti naročnik je dodatno naročil tudi potrebno avtomatiko. Trenutno je dokumentacija v fazi tehnološke predelave razpisa, nekaj podskupin pa smo že razpisali in poslali v proizvodnjo.

Za HE Sjenica bomo v mesecu marcu 1979 odpremili tlačno napravo, ki je trenutno v fazi funkcijskega preizkusa. Ostala oprema je že dobavljena naročniku. Od naročene opreme za HE Tikveš bomo v marcu odpremili sesalne cevi, na katerih potekajo zaključne montažne operacije.

I. spirala bo po privaritvi vstopnega dela v kratkem pripravljena za tlačni preizkus.

Zvarjenec za II. spiralo je tudi gotov in pripravljen za mehansko obdelavo.

Posamezne pozicije vodilnika so v zaključni fazi mehanske obdelave pred pričetkom poizkusne montaže.

Pripadajoči loputi Ø 2200 za isto naročilo sta še vedno v fazi mehanske obdelave.

Za regulacijo so zvarjenci za rezervoarje kot nosilci termina še v fazi izdelave. Polizdelki za regulator pretoka so gotovi in trenutno še v fazi mehanske obdelave.

Za izvršitev sanacije HE Jablanica pospešeno poteka poizkusna montaža vodilnika in lopute. Naročena sesalna cev je gotova in predana odpremi.

Od kooperanta Turboinstitut smo za HE Male prejeli spiralo z vodilnikom. Prevzeto opremo smo skupno z loputo Ø 300 in regulatorjem 50 KKg predali odpremi. Od naročene opreme je v fazi izdelave ostal še jermenski pogon, za katerega smo dokumentacijo prejeli naknadno.

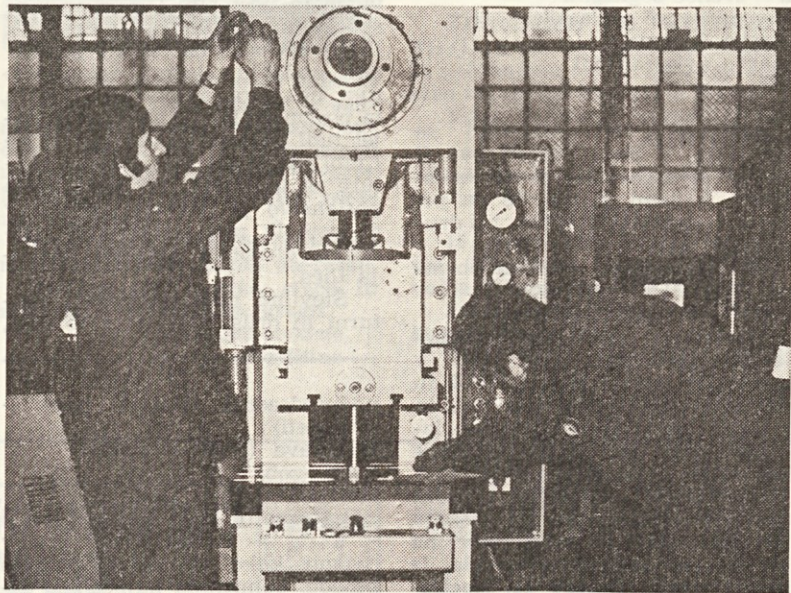
Za HE Zakučac pospešeno potekajo dela na poizkusni montaži avtomatike kroglastega zasuna Ø 600. Za dokončno zaključitev naročila pa je potrebno izdelati še dodatno cev Ø 900 x 15, za katero je zvarjenec še v fazi izdelave.

I. turbina za izvozno naročilo Ruahhi je poizkusno zmontirana, demontirana in trenutno v fazi površinske zaščite. II. turbina je še v fazi poizkusne montaže, za katero pa je potreben še gonilnik, ki smo ga poslali na dinamično iztežiščenje v Jugoturbino Karlovac.

Pripadajoči loputi sta zmontirani in ju pripravljamo za funkcijski preizkus.

Pričela se je tudi poizkusna montaža prvega regulatorja tlaka, drugi pa je še v fazi mehanske obdelave.

Za poizkusno montažo posto-

poma pripravljamo tudi opremo za regulacijo.

Žerjavi

Za izvozno naročilo Hemren Dam v montaži demontiramo žerjav 180 Mp x 22 m. Nato ga bomo še pobarvali in odpremili predvidoma do konca marca 1979.

Naročena žerjavna proga za OLT Osijek je v zaključni fazi montaže. Odpremili jo bomo predvidoma do 15. marca.

Od naročenih dvigal 10 t x 22 m za železarno Nikšič se prvi most z mačkom nahaja v fazi poizkusne montaže. Most za dvigalo je v fazi peskanja, ogrodje mačka pa pripravljamo za poizkusno montažo.

Reduktorji

Za naročnika iz ZSSR je v zaključni fazi mehanske obdelave pred poizkusno montažo deset reduktorjev tipa AC-2280. Za pričetek montaže so nujno potrebni ležaji, ki smo jih naročili iz uvoza, vendar jih še nismo dobili.

Za istega naročnika trenutno izdelujemo tehnično dokumentacijo za 40 reduktorjev. Dobava naročenih reduktorjev je rokovno vezana na postopno opremo v letu 1980.

Pospešeno poteka mehanska obdelava dvanajstih podajnih mehanizmov, predvidoma bodo pripravljeni za poizkusno montažo do 30. marca.

Ostalih osem podajnih mehanizmov, ki so še v fazi mehanske obdelave in dobave materiala, bomo pripravili za odpremo v zadnjem četrtletju letošnjega leta.

V letu 1980 je predvidenih za izdelavo še 20 podajnih mehanizmov. Za naročene podajne mehanizme trenutno izdelujemo tehnično dokumentacijo.

Cementarne

Za tovarno kemičnih izdelkov je v zaključni fazi montaže zgornji del korčnega elevatorja, predvidoma ga bomo pripravili za odpremo do 15. marca. Do takrat bomo odpremili tudi plašč mlina za cementarno Podsused.

V poizkusni fazi montaže je za cementarno Šar še korčni elevator, naročniku ga bomo odpremili v prvi polovici aprila 1979.

Črpalke

Eno izmed zelo nujnih naročil črpalne proizvodnje za letošnje leto predstavlja 142 naročenih črpalk raznih tipov za Ormož in Virovitico.

Od naročenih črpalk smo do sedaj uspeli odpremiti 36 črpalk.

Trenutno je v fazi poizkusne montaže 56 črpalk. Za te črpalke pa še nismo prejeli vseh naročenih elektromotorjev od Rade Končarja in zelo problematičnih vmesnih delov iz sive litine, naročenih v kooperaciji.

Za isto naročilo še vedno nismo prejeli črpalk, ki jih izdeluje Feralit v Žalcu. Za določeno število črpalk pa še nimamo polizdelkov, potrebnih za mehansko obdelavo.

V fazi poizkusne montaže sta tudi dve črpalci tipa 3CV3-X za Posočje Tolmin.

Za železarno Jesenice imamo v montaži črpalco CV9/20-VI, za katero pa naročnik še ni dobavil elektromotorja.

V fazi poizkusne montaže je več črpalk za Vodovod in kanalizacijo Beograd. Za črpalke, katere so v montaži, pa so kritične še nedobavljene cevi Ø 300, ki jih pločevinarna nujno potrebuje za izdelavo cevovodov za preizkus.

Za razna naročila na zalogo izdelujemo pet črpalk tipa OB 25/12, 15 črpalk CN65/250 in 5 črpalk CN 80/315. Poteka tudi montaža dveh črpalk tipa 3CV3-X in 3CV4-VII za naročnika Bimal Brčko.

Dieselski motorji

Za Uljanik iz Pulja smo 16. februarja odpremili tri motorje tipa 6T23LH za II. gradnjo.

V fazi poizkusne montaže so za istega naročnika še trije motorji istega tipa za III. gradnjo. Predvidoma bodo motorji pripravljeni za odpremo v prvi polovici aprila 1979.

Ladjedelnica »3. maj« iz Reke je naročila 9 motorjev istega tipa.

V fazi montaže so še trije motorji za III. gradnjo, vendar zanje še nismo prejeli generatorjev, ki jih dobavlja Uljanik iz Pulja.

V poizkusni montaži sta za naročnika Č. P. Dvor dva motorja tipa 7123. Obveščeni smo, da bomo v mesecu marcu 1979 prejeli iz Rade Končarja še manjkajoče generatorje, ki jih potrebujemo pri montaži.

Za naročnika Rade Končar je v montaži še en motor tipa DM 620 MTBH. Od opreme, ki je potrebna za poizkusno montažo, pa od dobavitelja Rade Končarja še nismo dobili generatorja.

TOZD MONTAŽA je imela v mesecu februarju 1979 po gospodarskem načrtu predvideno količinsko realizacijo 467 ton.

Uspelo nam je doseči 323,7 tone oziroma 69,3 odstotka.

Bruno Seme

TOZD PUM

Zaključni obračun poslovanja preteklega leta smo do podrobnosti analizirali ter ga na vseh zbiorih delavcev sindikalnih skupin tudi sprejeli. Vsekakor smo z vsemi ugotovitvami zadovoljni kajti uspeh, ki smo ga že prej napovedovali, je bil celo presežen. Vse to pa je velika obveza, da enak ali celo boljši uspeh dosežemo tudi v letošnjem letu.

Ukrepi za povečanje produktivnosti so stalna dejavnost, ki se izvaja na vseh področjih izdelave ulitkov. Precejšnjo pozornost moramo posvetiti novim prijemom tehnologije, upoštevati vsa razvojna prizadevanja, od tehnologov do vsakega posameznega delavca, ki je na kakršenkoli način soudeležen pri proizvodnem procesu. Potrebno je zmanjšati vse zastoje, ki se pojavljajo zaradi okvar na strojih oziroma napravah, zagotoviti pravočasno dobavo materiala oziroma surovin, bolj smotno izrabljati delovni čas v vseh oddelkih, tako da zaradi medsebojne odvisnosti proces proizvodnje ne zastane.

Z vsemi temi ukrepi, posebno pa še z uvedbo novih postopkov izdelave se izboljšuje tudi kvaliteta ulitkov. Po analizah preteklih let vidimo, da se količina izmeta zmanjšuje, prav tako tudi porabljeni čas za popravilo ulitkov.

Proizvodnja ulitkov v prvih dveh mesecih je bila izvršena po sprejetem letnem programu.

Še vedno je pereča izdelava modelov. Kljub velikim prizadevanjem naših modelarjev se še veliko modelov izdeluje v kooperaciji.

V mesecu februarju je bilo izdelanih več modelov za Č. P. Chitagong, železarno Zenica, Jugoturbino Karlovac, RTB Bor — Krivelj.

Trenutno pa je najvažnejša izdelava modelov za Č. P. Obrenovac ter izdelava ohišij za dieselske motorje, ki jih bomo izdelovali za Brodogradilište Split. Posebno pozornost pa moramo posvetiti izdelavi modelov, ki jih uporabljamo za strojno oblikovanje, to so predvsem modeli za večje število ulitkov specialnih litin.

Proizvodnja ulitkov sive litine poteka že več mesecev po ustaljenem programu, vendar je potrebno navesti, da smo v začetku marca pričeli izdelovati ulitke za 6 dieselskih motorjev, ki jih izdelujemo za Uljanik iz Pulja. Prav tako je vse pripravljeno za pričetek izdelovanja ulitkov za četrto naročilo reduktorjev za ZSSR.

Specialne litine izdelujemo trenutno predvsem za cementarno Usje iz Skopja ter Šar. Na strojnem oblikovanju pa nadaljujemo z izdelavo ulitkov za Slovenija ceste.

Uliti jeklne litine za HE Nabrida še vedno predstavljajo težave, predvsem četrti predvodilnik, saj nismo imeli dovolj kvalitetnega livarskega peska in

se je zato litje precej zavleklo. V februarju smo izdelali še večje število ulitkov za bobnasti mlin za RTB Bor — Krivelj. Večjo pozornost pa vzbujajo ulitki velikega zvona za plavž, ki ga izdelujemo za železarno Zenica. Tudi ulitki, ki so potrebni za veliko cevno turbino HE Čakovec, lepo napredujejo, saj imamo ulite že vse vodilne lopate. Konec februarja smo prejeli večje naročilo obložnih plošč za rudnik Majdanpek z izredno kratkim rokom, organizirali smo takojšen pričetek izdelave in bomo že v mesecu marcu izdelali preko 60 ton teh ulitkov. V čistilnici pa končujemo večje število ulitkov za Itas Kočevje.

Alojz Gruden

TOZD PPO

Po gospodarskem dinamičnem načrtu — 150 ton realizacije — smo v februarju dosegli 102 tone proizvodne in samo 23 ton blagovne realizacije. Kumulativna proizvodna realizacija, za dva meseca, znaša 174 ton oziroma 70 odst. planirane. Realizacija je odraz neizpolnjevanja planskih obveznosti vseh temeljnih organizacij, udeleženk v skupnem proizvodnem procesu in kooperacijskih odnosih. Kooperacijski odnosi v sedanji obliki so preživeli in ne zagotavljajo izpolnjevanja plansko-rokovnih obveznosti. Kooperante moramo pogodbeno vezati za rokovno in kvalitetno izpolnjevanje obveznosti ter jih vključiti tudi v pogodbene kazni.

TOZD Proizvodnja preoblikovalne opreme je udeležena v skupnem proizvodu s povprečno 60 % vrednosti zunanje realizacije. Povprečno 80 % naše udeležbe v skupnem proizvodu pa predstavljajo materialni stroški, ki se pojavijo z nabavo materiala za zvarjenje, polizdelke in končne izdelke. Zato ni vseeno, da vložena sredstva zaradi neizpolnjevanja planskih obveznosti ostalih temeljnih organizacij, udeleženk v proizvodnji, ležijo mrtva. Vsi si moramo prizadevati, da proizvod rokovno realiziramo, s tem pa zagotovimo hitrejši obračanje obratnih sredstev.

V februarju nismo uspeli zmontirati in odpremiti dogovorjene blagovne realizacije. Od sedmih preoblikovalnih strojev smo odpremili samo hidravlični vlečni stroj HVO-2-250 za naročnika Meblo TOZD A + A Nova Gorica.

V marcu predvidevamo, da bomo zmontirali, funkcionalno preizkusili in odpremili 15 preoblikovalnih strojev: za naročnika Ikarus Zemun smo 5. marca odpremili hidravlični vlečni stroj HVO-3-500... (P-62220-41) in hidravlični preoblikovalni stroj HVC-2-40 (P-62220-91). Za istega naročnika bomo do konca marca odpremili 5 hidravličnih vlečnih strojev HVC-2-250 (P-62220-61), za naročnika Iskra — Novo mesto hidravlični preoblikovalni stroj HPC-1-63... (P-62242), hidravlični preoblikovalni stroj HPC-1-40 za Iskra — Nova Gorica (P-62256), hidravlični preoblikovalni stroj HPO-1-160 za železarno Sisak (P-62276) in stroje za tlačno litje DMKh-280-M za Iskra Komen (P-62299), DMKh-400-M za Boris Kidričev (P-62302) DMKh-160-M za livarno Maribor (P-62314) ter 2 stroja DMKh-400-M za naročnika Wotan — ZR Nemčija (P-93086) v skupni teži 330 ton. Za Jugoton Zagreb smo izdelali in odpremili osem stranic za hidravlični diskos avtomat HDA-100 (P-62286).

Če bodo težave s kompletiranjem navedenih preoblikovalnih strojev uspešno odpravili, bomo bistveno izboljšali blagovno realizacijo v I. četrtletju.

Ludvik Gorjanc

KAJ PRAVI ŽENA O...

O delovni dobi: Tudi ženskam povzroča delovna doba velike težave. Težko sprejemajo leta, ki se jim računajo dvojno.

O svoji prijateljici: Naivna sem bila, ko sem verjela, da bom nekaj dosegla na svoje lepe oči. Ona se je znašla in enostavno — za mižala.

O običajih: Včasih je bilo moderno nevesto prenesti preko hišnega praga. A zdaj? Niti prag ti ne pomaga, če ne dela dvigalo do dvanajstega nadstropja.

Pera Srečković